

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

28. X 1988. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА L • 1500 ДИН • БРОЈ 1922

ВЕСЕЛА
ПЕТОРКА:
БОЖАНСТВО ИНКА

Фирма

Веровали или не!

Мајке

ИЗ ТУТИНА (ЈУГОЗАПАДНА СРБИЈА) КАД ОДЛАЗЕ У ПОЉЕ, НОСЕ СВОЈЕ БЕБЕ У КОЛЕВКАМА НА ГЛАВИ И ЊИШУ ИХ ПРАБУЉАМА.

ВРХ СТРЕЛЕ

ПРОНАЂЕН У МОНТБЕРУ, У ФРАНЦУСКОЈ, ИМА ОБЛИК ЛОВОРОВОГ ЛИСТА.

Прозори

ЦРВЕНЕ ТВРЂАВЕ У ДЕЛХИЈУ (ИНДИЈА) УМЕСТО СТАКЛА ИМАЈУ БОГАТО ИСКЛЕСАНЕ КАМЕНЕ УКРАСЕ.

БЕАТРИС ТАРНЕР

СТИКАРКА ИЗ ЊУПОРТА (РОД АЈЛЕНД, САД) ИЗРАДИЛА ЈЕ 1000 СВОЈИХ ПОРТРЕТА.

ЗВОНИК

ЈЕДНЕ ЦРКВЕ У ФРАНКФУРТУ НА МАЈНИ НЕКАДА ЈЕ БИО КУЛА СТАРЕ ГРАДСКЕ ТВРЂАВЕ.

ТЕЛЕ

СА 5 НОГУ, 2 ВИМЕНА, И 2 РЕПА РОЂЕНО ЈЕ НА ФАРМИ Ј.О. САЛИБЕНА У БЕЈС-ВОТЕРУ У АУСТРАЛИЈИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● Пол Макартни, један од четворице чланова легендарних „Битлса“, добио је

почасну диплому Универзитета у Сасексу. На пригодној свечаности Пол је испричао како му школа није баш ишла, поготову студије. Признање му је додељено за заслуге у музици.

●●● у Шведској, неколико километара од Стокхолма, отворена је клиника на

којој се, како тврде, и најзагриженији коцкари ослобађају овог порока. Цена једног оваквог лечења износи, у нашем новцу, нешто више од старе милијарде.

●●● Португалац Антонио Гомеш потукао је Гинисов рекорд у непомичном седењу и он сада износи 15 часова и два минута. Двадесетпетогодишњи Гомеш схватио је ову вештину веома озбиљно и већ је наступао изван своје земље. Тако и зарађује за живот не радећи ама баш ништа.

●●● за 43 године радног стажа докторка Сакаје Скигевака, гинеколог из Лос Анђелеса, помогла је да на свет дође преко десет хиљада беба. Има 75 година и још не жели да иде у пензију.

●●● из белог лука издвојена је супстанца коју су истраживачи са Универзитета у Делаверу (САД) назвали ајолен. Утврђено је да на крвоток делује боље од аспирина о коме се у последње време веома много говори, јер не изазива споредна штетна дејства. Наиме, откривено је да аспирин спречава згрушавање крви, али зато оштећује слузокожу желуца.

●●● кости кита су лаке, већином шупље и испуњене уљем. Поред тога, читаво његово тело обавијено је масним ткивом, што киту омогућава да, упркос огромној тежини, безбрижно плута по површини воде.

●●● кинеско Министарство за инспекцијске послове увело је телефонску линију за жалбе грађана Пекинга на рад службеника било које установе у граду. Верује се да ће на овај начин успети да се спрече корупција и несавестан рад појединих службеника. Имена грађана који се жале држаће се у строгој тајности.

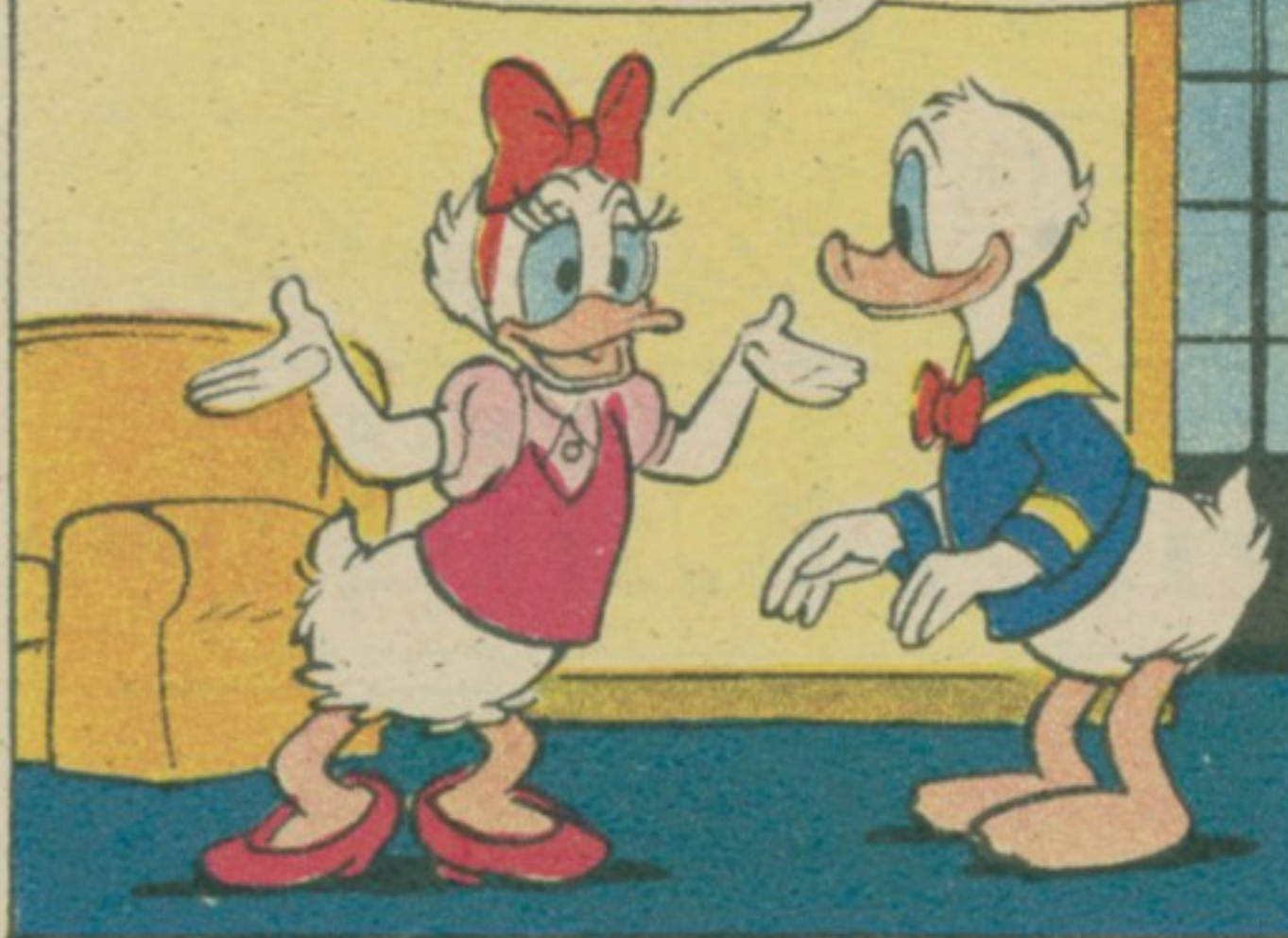
Илустровао Димитрије Костић

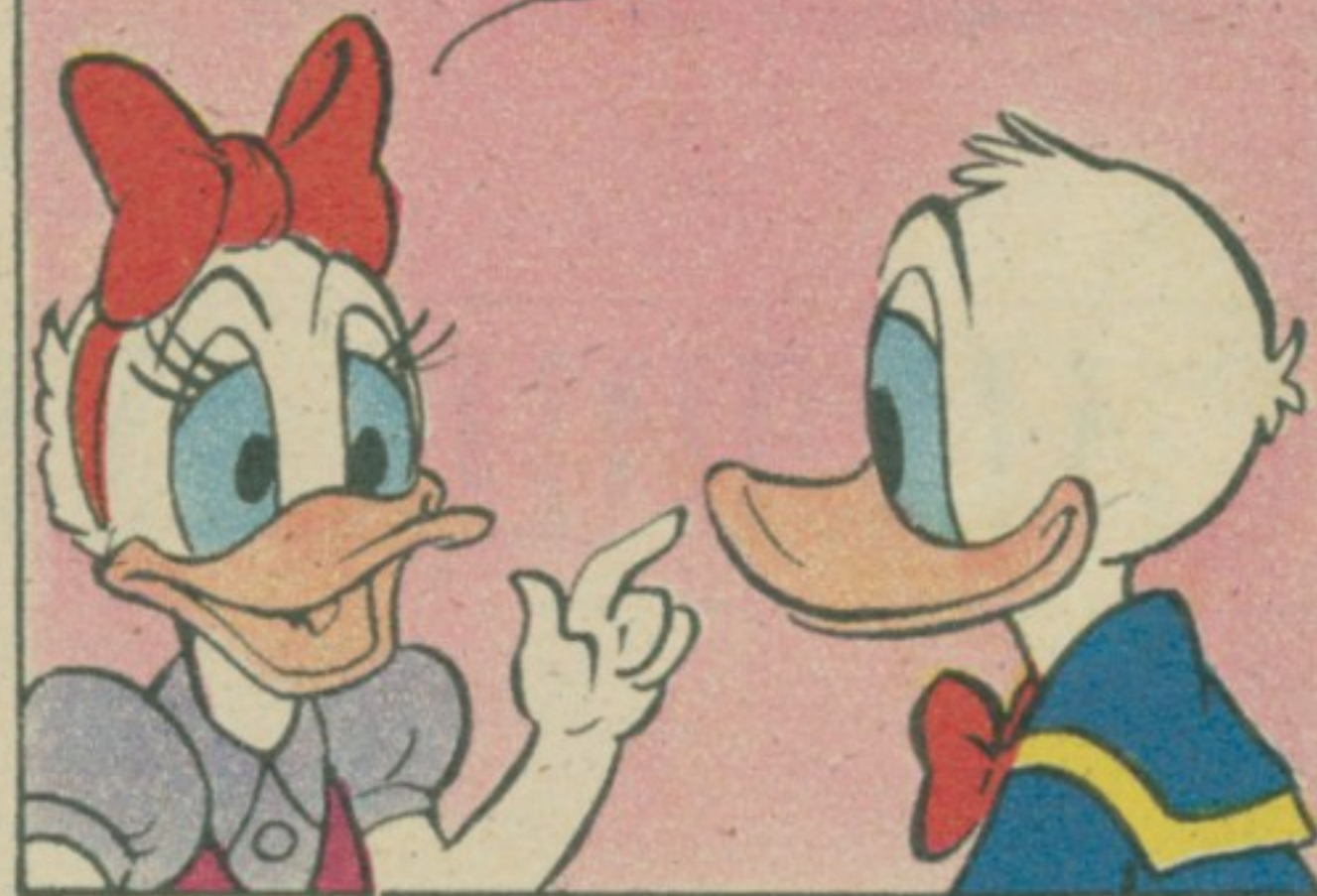
WALT
DISNEY

ПАДО ПАТАК

ПАДО, ПОМОЗИ МИ!
ПОЧЕТА САМ ДА ДР-
ЖИМ ДИДЕТУ, ПА...

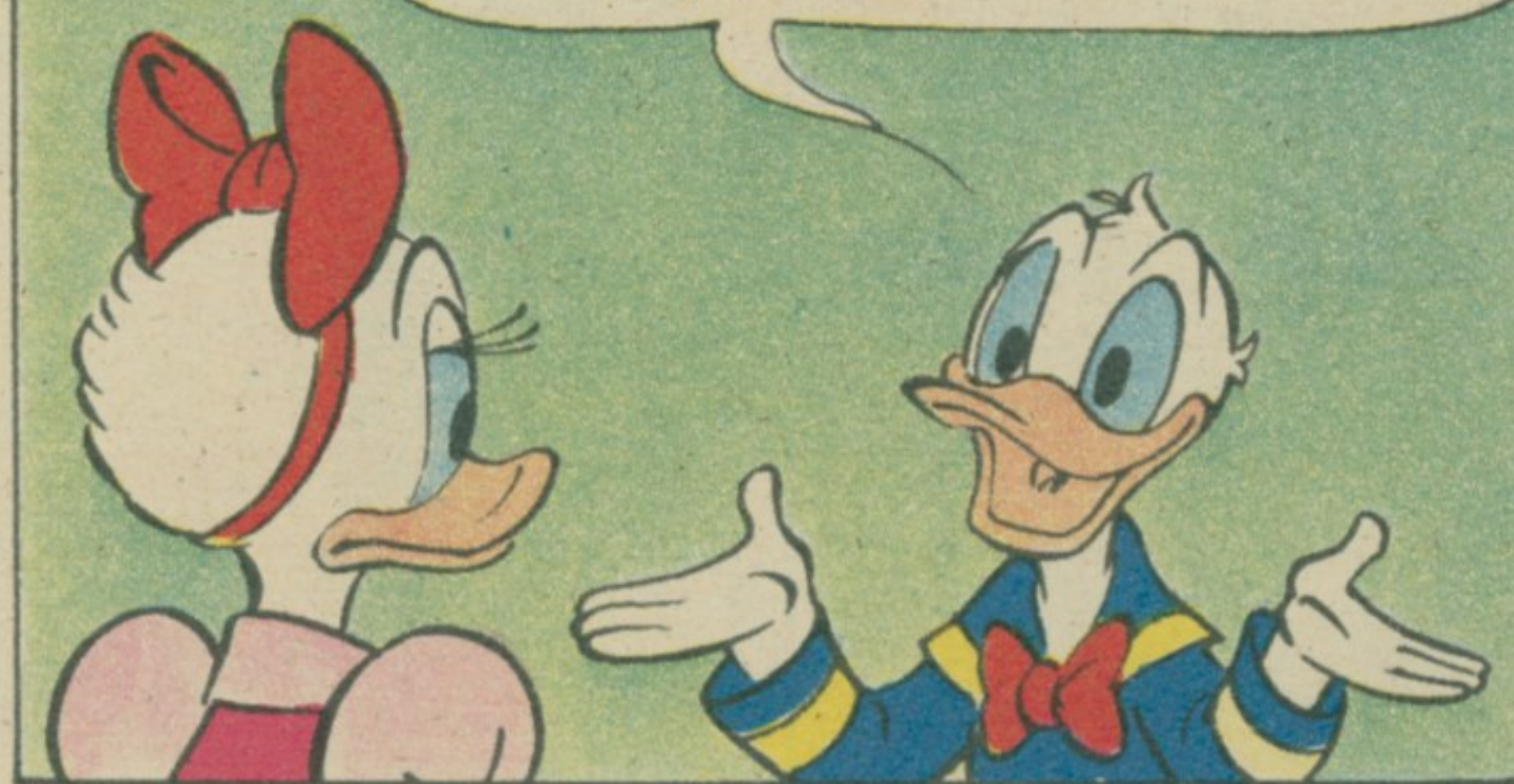
...НИ О ЧЕМУ ДРУГОМ
НЕ МОГУ ДА МИСЛИМ
САМО О ХРАНИ!

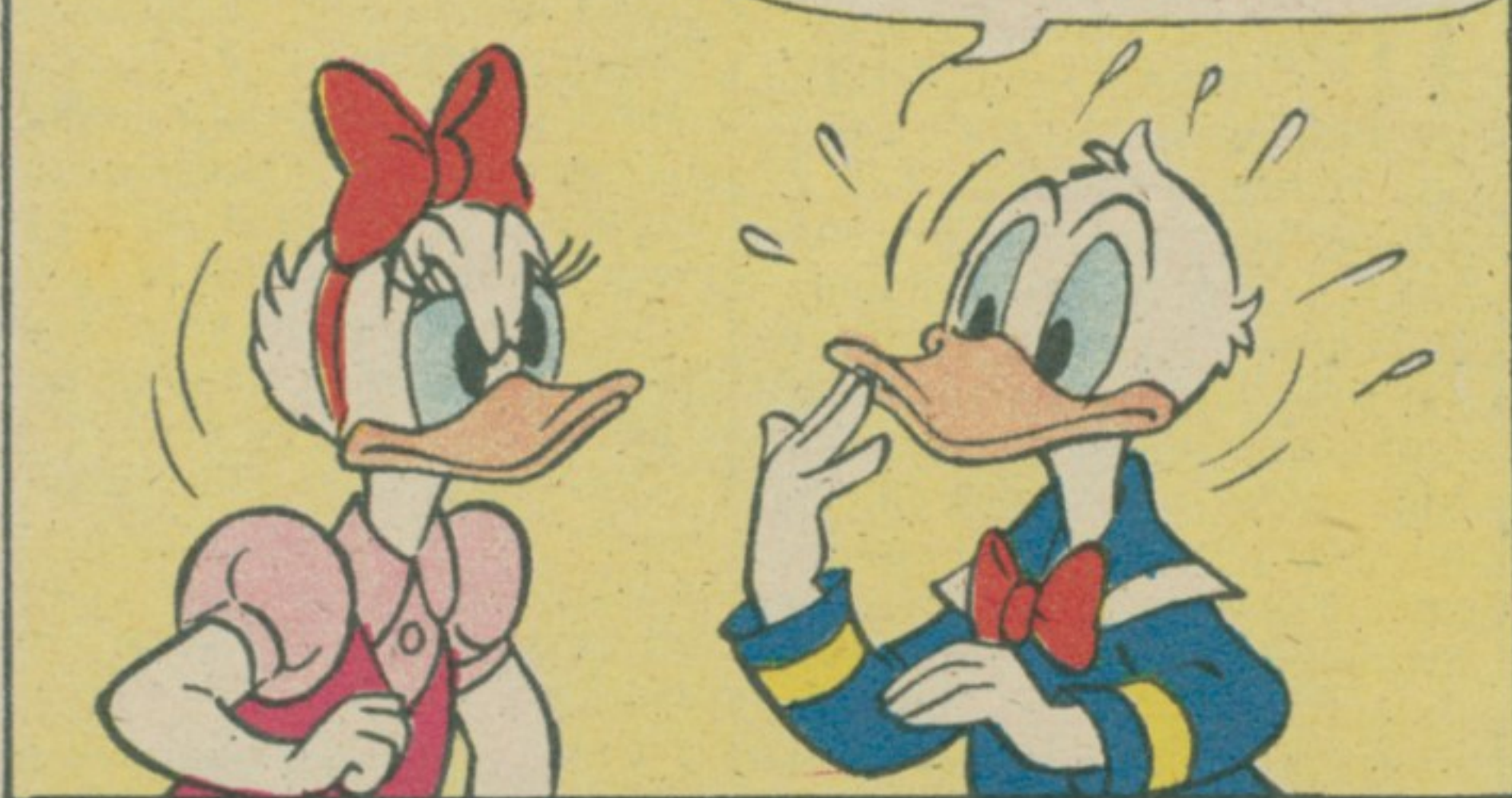
СВАКА РЕЧ МИ СЕ
НЕКАКО ВЕЗУЈЕ ЗА
ХРАНУ!

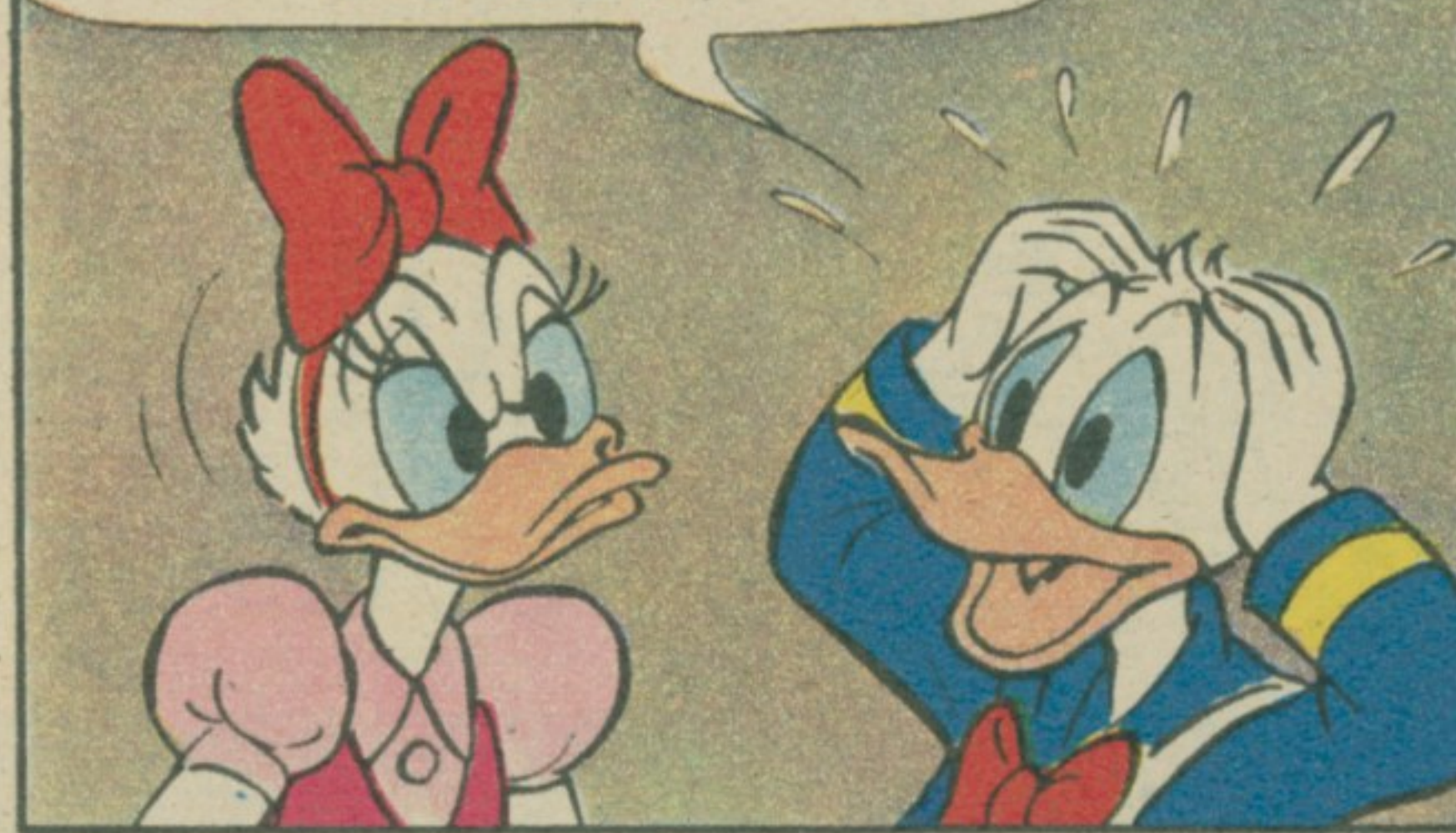
НЕ БРИНИ! УЗ МОЈУ ПОМОЋ
ТО ЋЕ БИТИ ПРОСТО К'О
ПАСУЉ! ООООС!

ИЗВИНИ... ОВА МО-
ЈА ТИКВА... ОВАЈ
ГЛАВА...

ШТА МОГУ КАД ПОНЕКАД
ИМАМ ПИЈЕРА МОЗАК!
ЈАООООО!

ГЛЕ... САД САМ
ЗАИСТА У
СОСУ!

ВРЕТА ВОДА!
СЕТИО САМ СЕ!
ВРЕТА ВОДА!

© 1988 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate

ИЗУМИ

ОТКРИЋА

ДОСТИГНУЋА

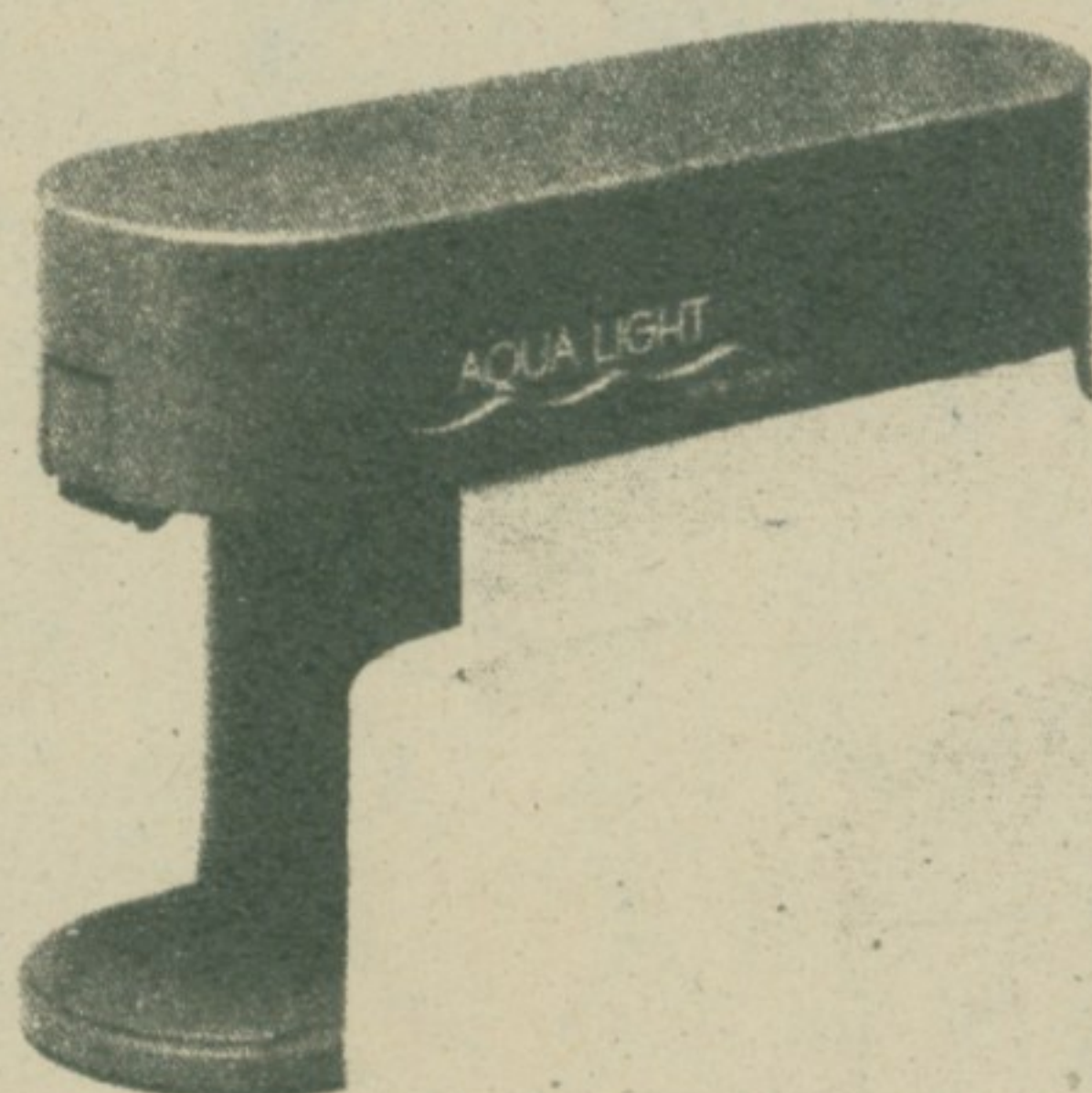
ДОСТИГНУЋА

ОТКРИЋА

ИЗУМИ

СИЈАЛИЦА – УБИЦА КЛИЦА

Теодор Мерием, финансијски саветник из Минесоте (САД), измислио је први портабл пречишћивач за воду који користи ултраљубичасте зраке за уништавање бактерија. Ултраљубичасти зраци, који су кратки и јаки, већ деценијама се користе за уништавање бактерија – у болницама, на пример, за стерилизацију хируршких инструмената. Али, Мериемов пречишћивач је толико мали да може да се носи као путни прибор. Од пластике је и продаје се под именом „аква лајт“ (Aqua Light). Апарат је дугачак 22,5 cm и висок 17,5 cm. Састоји се од резервоара у који може да стане око

пола литре воде и од светиљке која емитује поменуте зраке и убија клице. Само два минута после укључења апарат је спреман за уништавање свих штетних микроорганизама, укључујући и коли бактерије.

Ултраљубичасти зраци бољи су од осталих средстава и начина за пречишћавање (као што је прокување, јод или хлор) јер не мењају укус ни температуру воде. И још нешто, фирма „Хибринетикс“ из Калифорније, која је откупила право за производњу Мериемовог апарата, ускоро треба да произведе „аква лајт“ на батерије, тако да ће и кампери моћи да га користе.

БАНАНА • СЕНЗОР

Професор Универзитета из Делавера, у САД, Гери Рехниц користи биљке и животиње за прављење осетљивих научних инструмената. Реч је о суперосетљивим сензорима који служе за откривање изузетно малих количина хемијских супстанци. Могло би се, дакле, рећи да професор ради што и многи други, само што он резервне делове за своје „апарате“ узима директно из природе и што су ти делови некад банане, некад ракови, зависни.

Рак се, рецимо, показао одлично. Не баш у целини, више је реч о оним дугачким, тананим пипцима које користи за проналажење хране. Углавном, Гери Рехниц редовно купује ракове на оближњој рибљој пијаци, са сваког скида сићушно парче пипка, а затим га везује за електроду која је повезана са компјутером. Резултат је биосензор који је у стању да у растворима соли открива невероватно мале количине аминокиселина.

Професор је изазвао велико узбуђење у научној јавности када је прошле године

извео нешто слично, само са бананом. Пошло му је, наиме, за руком да створи банана-сензор за откривање допамина, опет тако што је кришку банане везао за електроду повезану са компјутером. Кришка је радила без грешке.

Рибе су следеће на Рехниковој листи, тачније морске мачке чији су дугачки бркови изузетно осетљиви на аминокиселине.

Ствар функционише, то је у реду, али ипак – чему биосензори поред свемирске технологије? Зато што су, према Рехницу, биосензори неупоредиво бржи од механичких. – Рак који нађуши храну нема времена да трчи у лабораторију да му је тамо испитају – објашњава он. Биосензори су, по Герију Рехницу, будућност лабораторијских биомолекуларних мерења. Већ сада их примењују у испитивањима свега и свачега, од ферментације и моноколних антитела до истраживања која иду на то да се створи сензор за откривање гликозе који би се једног дана уградио у вештачки панкреас.

АПАРАТ КАО ЖИВО ТКИВО

Када је 1958. године компанија Сименс-Елма израдила први срчани пејсмејкер на свету, била је то права сензација не само у медицинским круговима. Први човек коме је тај уређај спасао живот је Шведњанин Арне Ларсон. Њему је, као последица заразне жутице, срчани мишић претрпео упалу и остао заувек оштећен. Уграђен му је апарат који се, грубо речено, састојао од батерије и генератора из којег су струјни импулси путем жице преносили низове електричних импулса на срчани зид. На тај начин је

Ова справица којој многи људи данас дугују живот развија се већ тридесет година, али се највише преобразила у последње две, захваљујући високој технологији

тежина, јер имају између 25 и 55 грама. Обично се пацијенту усаде близу рамена или абдомена, а операција је данас, речено медицинским жаргоном, рутинска и траје мање од једног сата. Пејсмејкер, међутим, траје од пет до девет година.

апарате, али су сви радили на истом принципу тако што су „наређивали“ срцу да откуцава 70 пута у минуту. Разуме се, овакви пејсмејкери и даље су спас за многе људе и сасвим су добри. Ипак, показало се да имају један недостатак: ритам од 70 срчаних откуцаја у минуту исувише је спор ако човек хоће да убрза ход, а опет – мало пребрз да би се мирно спавало.

Прва је овоме доскочила америчка фирма „Медтроник“ из Миннеаполиса. Она је, 1986. направила пејсмејкер назван „Активитракс“, сјајну справицу која је према

Али, не спорије од 60 откуцаја у минуту и не брже од 120.

Ни ово није све. Већ је ту и најновији „Активитракс II“ који може да куца још брже, до 170 пута у минуту. Значи, онај коме је уграђен готово да у свакодневним животним активностима не заостаје за здравим људима.

Једва да се „Активитракс II“ појавио, а већ су ту пејсмејкери који представљају право медицинско и технолошко савршенство.

Једноструки и двоструки

Компанија Сименс развила је пејсмејкере од којих тешко да може бити бољих и који за сада још нису у употреби, али ће ускоро почети да се уграђују. То су „двокоморни“ пејсмејкери променљиве брзине, што значи да могу да подстичу било горњу, било доњу срчану комору – или обе – већ према потреби. А брзину откуцаја срца одређују према телесној активности. Двокоморни пејсмејкери постојали су и раније, само не овакви, са уграђеним сензорима, него су слали одређен, увек једнак број импулса срцу. Што је најсензационалније код ових нових пејсмејкера, њихови сензори у ствари делују на синусни чвор срца који је природни регулатор откуцаја, тако да се на тај начин омогућава усаглашен рад обе коморе.

Најзад, ако се догоди да се поремети сам синусни чвор, или ако је потребно да се дотера број откуцаја, лекар то чини помоћу другог уређаја који прислања на место где је уграђен пејсмејкер. Та, мало је рећи прецизна, електронска направа дотерује пејсмејкер све док се не постигне најбоља могућа усаглашеност са природним ритмом рада срца. Дакле, није потребна нова операција, само посета лекару. Тако се пејсмејкер репрограмира према потреби: како пацијент стари, или како се мења његово здравствено стање.

За сада постоје два оваква пејсмејкера: „Синхрони“ који се већ уграђује пацијентима у неким европским земљама и „Синерџи“ који ће се ускоро појавити на тржишту медицинске опреме.

Рецимо још и цене: за једнокоморни пејсмејкер са уграђеним брзинским сензорима треба издвојити 5.000 долара, а за двокоморни хиљаду више. Високотехнолошко здравље, на жалост, доступно је само ретким.

М. К.

Овако изгледа данас најсавршенији срчани „помагач“, пејсмејкер који мења ритам откуцаја срца према потреби – као природа.

тај први пејсмејкер осигуравао рад Ларсоновог оштећеног срца – и баш захваљујући њему овај човек, данас седамдесетогодишњак, још ужива благодети живота.

Од те историјске операције још неких 5 милиона људи на свету понело је пејсмејкере – годишње се уради око 270 хиљада операција широм света. И пејсмејкери су се изменили: од прилично гломазних направа они су се смањили на величину ручног сата, а и њихова

Од времена када је операција на Арнеу Ларсену означила преокрет у хирургији срца, пејсмејкер се мењао. Ипак, највеће промене и готово право савршенство достигао је у последње две године.

Кристални сензор одређује пулс

До 1986. године произвођачи пејсмејкера (на свету их има само неколико) ишли су за тим да смањују ове

потреби могла да мења ритам откуцаја срца! Тај пејсмејкер помоћу кристалног сензора прати покрете тела у које је усађен. Ако човек убрза ход, или чак потрчи, уређај то одмах региструје и повећава број електричних импулса подстичући тако срце да брже куца. Управо како то и природа чини када је човек здрав.

Обрнуто, ако пацијент седне, задрема или заспи – „Активитракс“ проређује импулсе и срце куца спорије.

СУСРЕТ ПРВЕ ВРСТЕ

НАЈЗАД, ЈЕТИ!

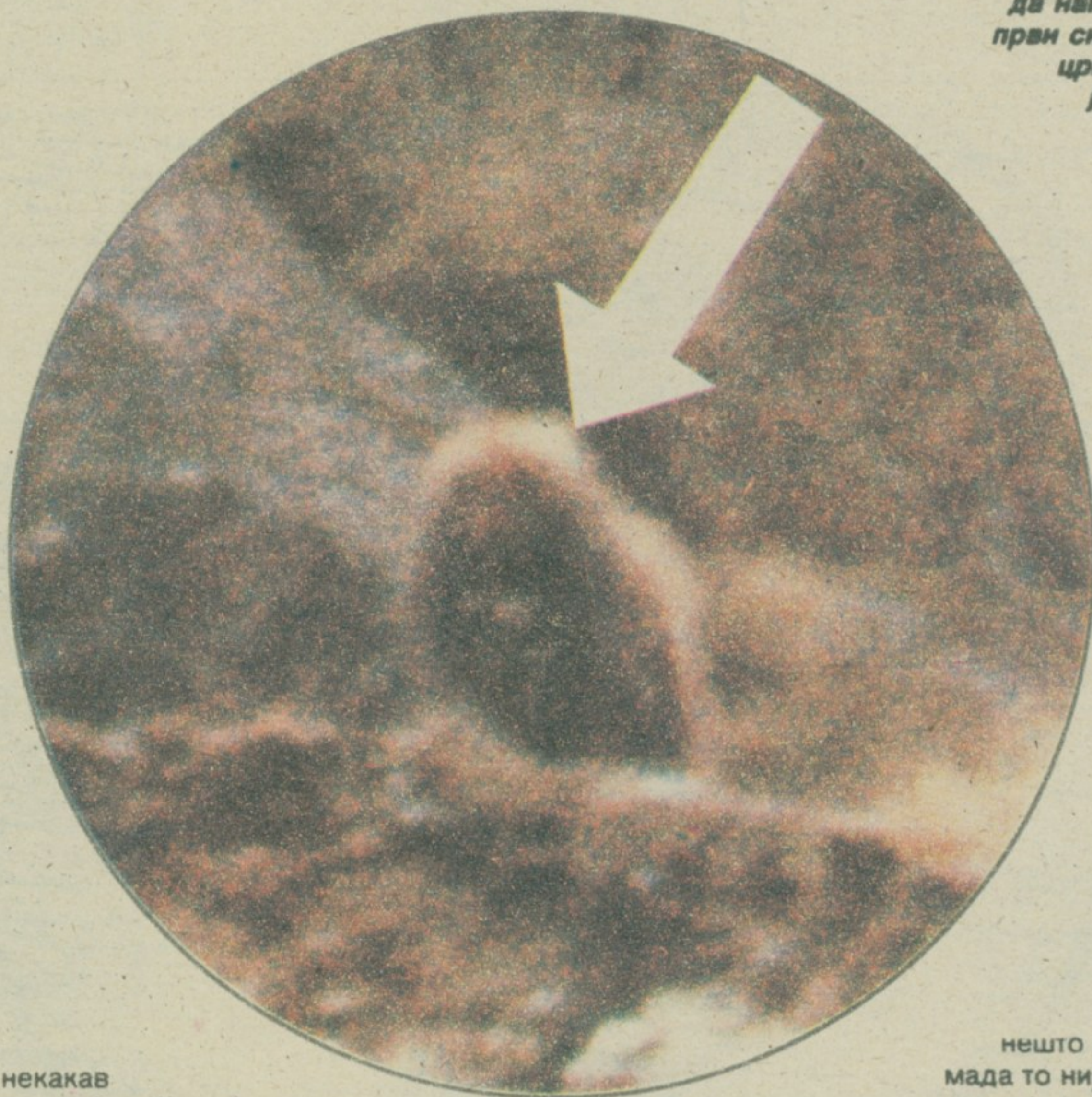
Хуберт Фолмер први је успео да сними црвеног јетија 8. маја 1988.

Сигурно најчувенији алпиниста данашњице Рајнхолд Мејснер жели коначно да разреши легенду о јетију.

Можда највећа сензација у свету 1988. године: са удаљености од 30 m немачком планинару Хуберту Фолмеру пошло је за руком да направи први снимак црвеног јетија

**То је узвикнуо
Рајнхолд
Меснер, чувени
планинар и још
чувенији
познавалац
Хималаја, када
је видео
снимак
чудовишта
високог два
метра, чупавог
крзна и
спљоштеног
носа**

Осми мај 1988, 18 часова, почиње да грми. Дебела завеса облака на небу. Досадна магла, киша која сипи. Хуберт Фолмер, двадесетдеветогодишњи баштован из Баден-Бадена (СР Немачка) пентра се у пределу Солу Кумбу у Непалу кроз непрегледне клисуре.

А онда се догодило нешто што Фолмер неће заборавити све док је жив: Крајичком ока запазио сам некаку сенку, а затим осетио покрет. Био сам насмрт преплашен. Јер, угледао сам њега! Да, њега! Страшно чудовиште! Два метра високо, чупавог крзна мрке боје, спљоштеног носа, равног лица. Изгледао

је као мајмун, као некакав страشان гориле. Јети!!!

„Сусрет прве врсте“ – 50 километара ваздушне линије од Монт Евереста – трајао је мање од два минута. – Када ме је јети спазио, гледали смо се неколико секунди очи у очи. Он је стајао усправно, на две ноге, а онда се, онако огроман, нагло тргао и брзо нестало. Четвороношке.

Фолмер је овековечио овај историјски сусрет рефлексном камером (објектив 50 mm) са удаљености од 25 до 30 метара.

Како је могао да зна да се ради о јетију?

– Четири пута сам већ био на Хималајима. Шерпаси, овдашњи планински водичи, толико су ми причали о јетију...

После извесног времена све Фолмерове фотосе видео је Рајнхолд Мејснер, најпознатији алпинист данашњице и најбољи познавалац Хималаја. Његова оцена је: – Нема сумње – ово је јети!

Подсетимо се. Меснер је стручњак, како рекосмо, за Хималаје и истраживач који се бавио јетијем. Свој први сусрет с њим Меснер је описао још пре две године. – Моја посматрања још нису завршена, али загонетка је пред решењем – каже одлучно.

После Фолмеровог сусрета Меснер се усудио да каже и

нешто више, мада то није његов обичај:

Легенда о снежном човеку је чиста бесмислица. Историја јетија почиње негде од 16. века. Две, можда и три, различите животињске врсте су кључ ове легенде. Оне живе у клисурама тешко доступним човеку и боје се човека као ђаво крста.

Које животиње?

– Црни јети је нека врста медведа. на Фолмеровим снимцима може да се препозна црвени јети, нека врста мајмуна. Можда мутација једне врсте гориле, која живи на 4000 метара и за сада је потпуно непозната зоолозима. Можда чак човеколикија него шимпанзе?!

М. Ш.

Дон Мигел де Сервантес – детектив

Сумрак касне летње вечери обавијао је стари град Ваљадолид, а топли поветарац који је испуњавао уске улице продирао је кроз отворене прозоре оронуте троспратне куће у којој је живела породица Сервантес.

Дон Мигел, који је тада имао педесет осам година, седео је за својим писаћим столом обасјаним светлошћу свеће и окретао странице дебелог рукописа „Дон Кихота од Манче“. Његове обично веселе очи биле су мрачне, а снажна плећа опуштена као да носе неки терет неодлучности.

Поред њега је стајала његова сестра Магдалена и намерно гледала кроз прозор на уску улицу пуну плавичастих сенки.

– Имамо само двадесет реала у кући, Мигеле – проговорила је. – Шта ћемо да радимо када то оде?

– Наћи ћу другог издавача.

– Како? Оног тренутка кад је штампар Де Роблес чуо да је војвода од Бехара одлучио да ти више не буде покровитељ, вратио је роман. Уколико војвода не промени одлуку, ни један штампар неће пипнути твој рукопис.

– Можда је то божја воља.

– Је ли воља божја да ти породица скапа од глади?

– Магдалена! – На вратима кухиње појавила се Каталина, Дон Мигелова жена, претећи прстом. – Боље би било да си у цркви и да се молиш него што гњавиш Мигела.

– Како Мигел може да буде тако равнодушан! – узвикнула је Магдалена дижући руке према небу. – Од рођења нема среће. Све што дотакне претвара се у пепео.

Каталина је управо хтела оштро да одговори кад су одјекнули кораци на степеништу. Отворила су се врата и у собу је ушла витка девојка двадесетих година са корпом пуном намирница. Била је то Сервантесова кћерка Изабела.

– Животиња! Дивљак! – узвикивала је притрчавајући прозору. Погледала је на улицу, а затим испричала како доле неки окрутни отац бије сина.

– Вуче га, удара и виче: „Дођи, Карлосе, пребићу те, Карлосе!“

Сервантес је нагло устао као да му се повратила снага.

СПАСОНОСНИ

КЛЕПИЕТ

КЛОМПИ

– Можда је ипак време да нешто учиним. Одмах ћу отићи до војводе од Бехара. Кружи прича да мој „Дон Кихот“ исмева витешки роман који је написао Бехаров деда. Али, ја ћу војводи лично прочитати делове мог романа и ако га они засмеју, можда ће све опет бити у реду.

– Не верујем да је божја воља да ти однесеш победу над непријатељем – рекла је Магдалена. – Нећеш вечерас успети да стигнеш до војводе. Нешто ће те спречити. – После тог злокобног пророчанства Магдалена је напустила собу.

Ко познаје Мигела?

Сервантес се само насмешио, узео шешир и изашао из собе.

На половини степеништа нагло се зауставио. Чуо је свађу, два мушка гласа како вичу, звук метала и гушање.

Ништа необично за мрачне улице Ваљадолида, помислио је у првом тренутку, али јачина буке деловала је на њега тако да је аутоматски ставио руку на дршку мача. Полако је сишао у хол и гласно упитао:

– Ко је то тамо?

– Бежи! – зачуо је глас испред врата, а када је изашао напоље завладала је тишина. Мрачни пролаз, сличан тунелу, био је празан, а на његовом крају, наред улице, Мигел је угледао човека на коленима како се грчи. Из даљине је до Мигела допирао одјек корака који су по улици поплочаној каменом одзвањали као потмуло звекетање.

Када је Мигел пришао човеку, овај је већ лежао окренут на леђа са ножем у грудима. Био је млад, плавокос, али су му црте лица биле прилично грубе и непривлачне. Сервантес се чудио како на улици нема никога, али је

схватио да од буке која је допирала из крчме с друге стране улице нико није могао да чује свађу и тучу.

– Шта се догодило, Дон Мигеле? – упитао је неко. Мигел се окренуо и видео свог младог пријатеља Хуана Подесту, помоћника штампара Де Роблеса. Испричао му је шта се догодило и одлучили су да рањеног човека однесу у Дон Мигелов стан.

Баш кад је стигао доктор Астуријан и утрчала брбљива сусетка, средовечна удовица Тереза Ајала, младић је отворио очи.

– Како се зовеш? – упитао је лекар.

Младић га је погледао и уз много напора изговорио:

– Дон Гаспар де Езпелета.

– Ко те је ранио?

Дон Гаспар је придигао главу и погледао присутне као да некога тражи.

– Мигел! – изустиио је, а глава му је поново клонула на

јастук. Магдалена је с узвиком ужаса истрчала из собе, а Каталина и Изабела заштитнички су стале поред Дон Мигела.

Лекар је опипао Езпелетов пулс и сумњичаво погледао Сервантеса.

— Мртав је. Ово је сада случај за судију — рекао је и напустио собу.

Од тренутка када су им се погледи срели Мигел је знао да се не допада судији Дијегу де Виљароелу. Али, није знао да се судија одрекао свог најстаријег сина зато што је постао сликар, да је судија мрзео све уметнике.

Мигелу није вредело што је говорио да је невин, што нико други због буке из крчме није могао да чује свађу пред његовом кућом, што је наглашавао да има још много Мигела у граду.

— У вашој околини? — упитао је Виљароел удовицу Ајалу.

— У нашој околини нема — одговорила је без размишљања.

— Чекајте — рекао је Мигел. Јутрос смо добили нову станарку, госпођицу Рамирез. Мислим да се уселила на последњи спрат. Можда је Дон Гаспар њен пријатељ.

Госпођица Рамирез, лепа и млада црнка, одлучно је изјавила да не познаје никога ко се зове Мигел, а када је бацила поглед на унесрећеног Дон Гаспара, рекла је да никада није видела тог младића.

— А сада морам да идем — рекла је брзо. — Кренула сам у Сан Пабло...

— Нећемо вас задржавати. Молитве су најважније — рекао је судија.

Мигел је посматрао девојку која је исувише стезала молитвеник док је одлазила. Питао се иде ли у катедралу само зато да се моли богу...

— А сад, Дон Мигеле, кре-

ните са мном у затвор — прекинуо је Сервантесове мисли Виљароел.

Сервантес је климнуо главом, узео свој рукопис са стола и кренуо за судијом.

Освета самртника

Ишли су мрачном улицом. Дон Мигел између два полицајца, судија испред њих. Мигел се сетио речи своје сестре. Зла судбина опет се окомила на њега. Сада, када је одлучио да нешто предузме, да покаже свог „Дон Кихота“ војводи од Бехара, невиног ће га стрпати у затвор.

„Не смеш да идеш са Виљароелом“ говорио му је неки унутарњи глас и Мигел се стресао. Изненадиле су га сопствене мисли. Одједном му је постало јасно — морао је да побегне.

Повољна прилика убрзо се указала. Пролазили су поред манастира са лучним сводо-

вима иза кога су се кроз таму назирале фонтане, живице и изукрштане стазе. Мигел је у тренутку нагло одгурнуо полицајце који су изгубили равнотежу и попадали и нестао у тамним огромним баште.

Као да је, и не знајући, већ правио планове, Мигел је био сигуран да треба да оде у цркву Сан Пабло где је кренула Маријана Рамирез. Ни сам није знао зашто, али било му је јасно да она не иде тамо само да би се помолила.

Кад је Дон Мигел полако отворио тешка врата цркве, одмах је приметио Маријану како клечи близу олтара. Тихо је пришао једној клупи код самих врата и одлучио да чека.

Маријана је седела непомично док су други грађани Ваљадолида улазили и излазили. Када је Мигел изгубио сваку наду, ушао је висок младић и сео поред ње. Маријана је одједном живнула. Шапутала је нешто младићу, а он је само климао главом. Нешто јој је рекао, девојка је испустила слаб крик и кренула према олтару а младић за њом.

Мигел није оклевао. Одмах је устао и пришао им.

— Да ли се ви зовете Мигел? — упитао је младића хватајући га за руку.

— Да. Мигел де Варгас.

Сервантес је исуканим мачем заповеднички показао на клупу поред зида и високи младић правилних црта лица послушно је пришао и сео.

— Не очекујем да признате злочин који сте починили — рекао је Мигел нагињући се над Варгаса. — Али, мене су оптужили за то. И ја се зовем Мигел, а Дон Гаспар је умро с тим именом на уснама.

— Знам. Маријана ми је све испричала. Жао ми је што сте ви умешани у то.

— Значи, ви сте га убили? — зачудио се Сервантес кад је схватио да младић сасвим смирено разговара.

— Не. Он је мислио на мене кад је изговорио име, али ја га нисам убио. Могу да докажем где сам био цело вече. Ево долази отац Алварадо. Он ће вам рећи.

Док им је свештеник прилазио, Мигел је вратио мач у корице.

— Оче, хоћете ли да кажете овом господину где сам био цело слепоподне и вече до пре десетак минута? — рекао је младић.

— Какво је то питање, Мигеле? Па, био си са мном све време — одговорио је свештеник.

— Зашто је онда Дон Гаспар на самрти изрекао твоје име? — упитао је Мигел.

— Знао је да Маријана и ја треба ускоро да се венчамо. Пошто је њега одбила, сада је, смртно рањен, хтео да ми се освети.

Отац Алверадо понудио је Мигелу да проведе ноћ у цркви.

Следећег јутра око десет сати Мигел је кренуо да посети војводу од Бехара. Одлучио је да спроведе свој првобитни план рачунајући да ће боље проћи на суду ако војвода пристане да и даље буде његов покровитељ.

Када је стигао пред палату, стражари су га одмах увели код војводе.

— О чему се ради, Сервантесе? — упитао је војвода. Био је то мали, црномањаст човек проциљивог погледа и лепих црта лица.

— Дошао сам, ваша висост, да вас замолим да и даље останете мој покровитељ и да вам докажем да мој „Дон Кихот“ није роман који вређа вашег деду. Дозволите да вам прочитам неке делове из њега па ћете се сами уверити у то.

— У реду — рекао је војвода. — Морам да признам да ме занима твој роман.

— Слушајте сви! — викнуо је војвода својим помоћницима.

Људи су се одмах окупили око великог стола, а Мигел је почео да чита. Посматрао је присутне који су једва успева-ли да задрже смех све док сам војвода није почео слатко да се смеје, а онда је на-стала општа граја.

Мигел је наставио да чита, а када је дошао до места где Дон Кихот од клопарања дрвених ципела дечака који воде мазге са товаром замишља кораке змаја, нагло је застao.

То је било невероватно! Ови редови његовог сопственог романа даће одговор на питање које га је мучило прошле ноћи. Ко је убио Дон Гаспара? Сад је знао. Да ли ће му ико поверовати?

„Дон Кихот“ као спас

Судија Диего де Виљароел изненађено је гледао Мигела. Није могао да поверује у оно што му је говорио, али је ипак пристао да учини све што га је његов осумњичени замолио.

Ја ћу овде сачекати, а ви, цењени судија, нађите дечака Карлоса који трговцима води мазге са товаром. Доведите и госпођицу Рамирез и њеног вереника Мигела де Варгаса, а ја ћу вам рећи ко је убио Дон Гаспара — рекао је Мигел.

У пет сати сви су били на окупу у градском затвору.

— Надам се да ћете нам сада рећи ко је убица — рекао је судија Мигелу.

— Госпођице Рамирез — обратио се Мигел девојци која је стајала поред ногу леша — да ли знате ко је ово? — рекао је показујући на непомично тело.

— Знам — одговорила је она и спустила главу.

— Да ли вас је он просио?

— Јесте.

— И ве сте га одбили због Мигела де Варгаса који стоји поред вас?

— Да.

— Да ли је покојник био тако осветољубив да би учинио све да вас спречи да се удате за Варгаса?

— Да.

— Реците нам ко је убио Дон Гаспара — рекао је љути-то Виљароел.

— Дон Гаспар се сам убио. Извршио је самоубиство да би тако оптужио Мигела де Варгаса.

— Ви сте раније рекли да сте чули кораке убице док је бежао.

— Да — потврдио је Сервантес и показао на дечака у дрвеним клопмама. — Он је био са Дон Гаспаром и побегао кад сам ја наишао. Чуо сам Гаспара кад је узвикнуо „Бежи!“

Судија је погледао дечака.

— Како се зовеш?

— Карлос Барка, господине.

— Да ли познајеш овог човека? — упитао је судија и показао на непомично тело.

— Познајем. Синоћ ме је нашао на главном тргу и повео са собом. Рекао је да сам му потребан за неки посао. Довео ме у неки мрачан пролаз, тукао ме и викао на мене док није чуо да се неко приближава, а онда ми је рекао да бежим. И ја сам побегао.

— Дечак је водич мазги, а они носе љакве клопме. Знам да ми је звук био познат — рекао је Мигел — а касније сам се сетио тога док сам војводи читао роман. Помогло ми је и то што је моја кћерка рекла да је видела како отац бије сина и зове га Карлос. Тако ми је све постало јасно. Дон Гаспар је одлучио да виче и туче дечака док неко не наиђе, а онда се пробо ножем и на самрти оптужио Мигела де Варгаса за убиство.

Наступила је тишина.

— И тако, да нисте написали „Дон Кихота“ — рекао је Виљароел — могли сте да умрете невини.

— Да, поштовани судија — рекао је Сервантес. — И мислим да сам веома срећан човек. А своју књигу посветићу војводи од Бехара.

М. Ј.

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БИРАМО НАЈБОЉУ КЊИГУ ЗА МЛАДЕ

Традиционални књижевни конкурс

На Дан „Политике“ — 25. јануара 1989. — девети пут ће се доделити Књижевна награда „Политикин Забавник“ најбољем делу за младе објављеном у 1988. години.

Награда је установљена 1979. године и врло брзо стекла углед значајног књижевног признања које из године у годину окупља све већи број аутора и издавача из читаве земље.

Да подсетимо: Награда се додељује за роман, збирку приповедака, збирку песама, путопис или драму, а при-пашће делу које представља

прогласити и најуспешнијег издавача за 1988. годину.

Право учешћа на конкурс за књижевну награду „Политикин Забавник“ имају сви грађани СФРЈ чија су дела објављена на једном од језика народа и народности наше земље а први пут су објављена у времену од 1. јануара до 31. децембра 1988. године.

Дела могу пријављивати издавачи, друштвено-политичке организације, стручна удружења, групе грађана и појединаца, уз обавезу да за седам чланова жирија редак-

ДОСАДАШЊИ ДОБИТНИЦИ

Књижевну награду „Политикин Забавник“ до сада су добили: 1979. — Гроздана Олујић за „Седефну ружу и друге бајке“, „Младост“ Загреб и Енес Кишевић за „Мачка у траперицама“, „Школска књига“ Загреб; 1980. — Анто Станичић за „Галебово гнездо“, „Нолит“, Београд; 1981. — Љубиша Ђокић за „Позоришне бајке“, „Вук Караџић“ Београд; 1982. — Јожа Хорват за „Операцију стонога“, „Младост“ Загреб; 1983. — Милован Витезовић за „Шешир професора Косте Вујића“, „Вук Караџић“ Београд; 1984. — Павао Павличић за „Тројицу у Трњу“, „Младост“ Загреб; 1985. — Градимир Стојковић за „Хајдука у Београду“, „Вук Караџић“ Београд; 1986. — Палма Каталинић за „Ања воли Петра“, „Младост“ Загреб, и 1987. — Владимир Стојшин за дело „Шампион кроз прозор“, „Просвета“, Београд.

значајан допринос југословенском литерарном стваралаштву за младе које се одликује високом естетском вредношћу, оригиналношћу и хуманистичком оријентацијом.

У жирију „Забавникове“ књижевне награде су угледни југословенски књижевни критичари, књижевници и друштвено-политички радници.

Поред награђеног дела жири ће изабрати и „Забавникових десет најбољих у 1988“ из којих ће се током 1989. у „Забавниковим“ издањима објављивати краћи одломци. Осим тога, жири ће

цији доставе седам примерака предложеног дела.

„Забавникова“ књижевна награда је недељива и додељује се у износу просечног личног дохотка у СРС за 1988. годину.

Рок за пријаву дела је 30. новембар, изузетно 31. децембар за књиге које из штампе изађу пред сам крај године. Жири и Редакција моле предлагаче да дела пошаљу на време.

Пријаве и дела достављају се на адресу: „Политикин Забавник“, Македонска 29, поштански фах 124, 11001 Београд, са назнаком: „За књижевну награду...“

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ВИСОКО
у
ПЛАНИНАМА
КАВКАЗА,
у
КОМШИЛУКУ
С
НЕБОМ,
УШАНЧИЛА
СЕ
ПРОШЛОСТ.
НА
МАЛОМ...

ЈЕДАН НАРОД

ЈЕДНО СЕЛО

**...ПРОСТОРУ ПРЕ ШЕЗДЕСЕТАК
ГОДИНА ИЗБРОЈАН ЈЕ ЧАК
81 НАРОД, А СВОЈ ЈЕЗИК,
ПОТПУНО САМОСТАЛАН,
ИМА СТОТИНАК ЉУДИ...**

Дагестан, аутономна република у саставу Руске федерације, смештена на североисточној страни Кавказа по много чему је јединствен. Рецимо, овде је приликом пописа 1926. избројан чак 81 народ. Истина, данас научници сматрају да су тада народом називане поједине групе али и строжи критеријуми приликом последњег пописа становништва – њих око два милиона – сведоче да у Дагестану живи тридесетак народа.

Највећи од њих су Авари и Лезгини: првих је око 300 хиљада, других близу 250.000. Осталих је знатно мање, нарочито Арча, тек стотинак, који живе само у једном малом селу. У Дагестану постоји и гинхунски језик који лингвисти признају као посебан и потпуно самосталан, мада се њиме служи нешто преко стотину љу-

ди. По свој прилици то је језик којим говори најмање људи на свету. Иначе, овде је сасвим уобичајено да житељи једног атара не разумеју језик првих комшија.

Куће „стоје” једна на другој

Време, ипак, чини своје. Саобраћајне везе и друкчији начин живота почели су да зближавају људе што је, сасвим разумљиво, довело до нестајања многих националних група, односно асимилације у којој се губи и језик, као битно обележје једног народа. Данас се у Дагестану споразумевају на осам језика и 36 дијалеката. И мало-мало крене прича загледана у прошлост.

Вековима је Дагестан, без обзира што се у врховима Кавказа најчешће дружио с небом, био на удару многих освајача: Арапа, Турака, Персијанаца. Рат је био начин живота и не чуди што је свако насеље имало посебну тактику за одбрану од непријатеља. Сакље (куће кавкаских брђана) у атару Кород направљене су над вертикалним насипима, а цело насеље смештено је на пешчаном врху. Кад се непријатељ приближи, на њега груну стење и камење, попут водене бујице.

Атар Гор угнездио се између три неприступачна планинска врха и било је права уметност видети насеље одоздо: прођеш га, а не приметиш. У случају да је у непријатеља ипак око соколово, ту су сакље чврсте као најтврђа утврђења. А горштаци су се, припрети ли опасност, споразумевали паљењем ватри и тако обавештавали комшије без обзира што најчешће нису говорили истим језиком.

Нису горштаци бежали у брда само из бојазни од непријатеља и тамо градили своје насеобине, јер овде села на надморској висини преко 2000 метара не представљају реткост. Стиснута су на стрмим планинским странама, понекад и међу стенама. Куће се ређају једна изнад друге тако да издалека изгледа као да стоје једна на другој, а равни кровови доњих кућа представљају дворишта или равни испред горњих.

Стална претња – лавине

Земље је на брдовитом Кавказу мало и циљ је да се сваки комадић обради или искористи као пашњак. Понекад као стварност изгледа она Толстојева прича о кавкаском горштаку који није могао да нађе свој пашњак, јер га је нехотице покрио плаштом који је збацио с рамена. Вековима су људи разбијали стење правећи простор за вртове принуђени да у корпама доносе земљу из далеких долина.

Заиста је требало храбрости па остати и опстати међу стењем. Јер, житав живот горштака састојао се у очекивању неочекиваног. Одрона! Камене стихије прописале су да сви становници у сваком тренутку имају спремну одећу и залихе хране како би, колико-толико обезбеђени, на време побегли пред лавином. По речима дагестанског народног песника Расула Гамзатова, овдашњи људи „не живе на земљи него у провалији”.

Кажу да су у Дагестану мушкарци дрски, смели и јаки. И да се само славе победници, данас углавном вешти јахачи и борци у традиционалним витешким надметањима. Само се у два случаја може десити да клекну: кад пију воду са извора и кад уберу цвет. Слично као у неким нашим крајевима, улога жене је да првенствено брине о мужу и кући. Мајка је, међутим, права светиња и велика је несрећа ако брачни пар нема деце. Незамисливо је да се неко добровољно одрекне потомства.

У Дагестану, као ретко где, прошлост траје у садашњости. Старци су у кући још неприкосновени, њихова реч је закон. Нацени су још стари занати, пре свега филигрански и резбарски, кујунџилук и ткање прелепих ћилима. У кућама се, с колена на колена, чувају и употребљавају старинске посуде од сребра и злата. Негде чак могу да се нађу и бронзани котлови из 12. века, персијски порцулан из 6. века те шпорети стари и преко петсто година.

Овде су деца вековима прво учила да јашу па тек онда да ходају. Данас коњи и даље чине важан део живота Дагестанаца јер врлетима североисточне стране Кавказа не може да прође ништа што има точкове. Ипак, звук аутомобила више није реткост у многим местима, све чешће су и сеобе у долине пошто више нема опипљивог разлога за бекство међу стење.

Старији се, међутим, још жестоко опире све чешће, с очима пуним туге, гледајући празне сакље.

И ОБИЧАН И НЕОБИЧАН ЖИВОТ ПАСТИРСКИ

Не, не долази у обзир да кренете с нама. У нашем послу вребају многе опасности и ја не могу да одговарам за ваш живот!

Да је ове речи изговорио вођа гњурачке екипе или члан експедиције у неиспитане области Нове Гвинеје, лако би их било разумети. Ова-

Козе и компјутери, деца и опасни овчарски пси, коњи који се сами чувају! Све то, нећете веровати, живи у слози на једној необичној фарми у околини Ровиња

ко, кад потичу од човека који се бави пословима као што је узгој коза, преостаје нам само да се – запрепастимо. Какве то страшне опасности вребају пастире?

– Ви, људи из града – одговара Мирослав Хабер, шездестогодишњи власник фарме срнастих коза из Ровиња – добро се сналазите једино на улицама. У природи сте углавном изгубљени. Нисте у стању да опазите, приметите, послушате. Вама разни звуци – шушкање, пукетање, котрљање – не значе ништа. Нама и те како. Упозоравају нас на време, а та упозорења су нам овог лета преко потребна: змија има много, отров им је због суше јачи, много је и црних удоваца. Појавиле су се и дивље свиње, пси, чагљеви... Ми немамо времена да пазимо на вас.

Хаберово упозорење не звучи више претерано. Мада... Зар нисмо учили да змије по ноћи мирују? А можда овде, у Истри, и по ноћи вребају неки плен. У сваком случају, треба бити опрезан. Ако поскок и може да се избегне, шта је с црним удовацама? Оне су подједнако опасне и дану и ноћу а по мраку се па-

учина не види.

Црне удовице довољно су убедљив разлог да одустане од одласка на ноћну испашу. О дивљим свињама и псима да и не говоримо. Посао пастира не чини нам се више тако обичан. Још мање безопасан. Па, кад је већ тако, како се Мирослав Хабер уопште усуђује да за козама шаље децу?

Козе у компјутеру

Објашњење је, по Мирославу, једноставно: четворо његове последње деце расло је у природи и с природом. У томе је цела ствар. У стању су да осете, чују, препознају, на време реагују. А ту су и пси. Хрватски овчари. Чувари не само стада коза већ и деце.

Хаберова супруга Јута каже да је безбрижна када су поред шестогодишње Мирјам и трогодишње Сузан пси. Њима ништа не може да промакне, никакав покрет, мирис. А и деца су, иако мала, научила сама да се чувају. Уосталом, од рођења су у природи. Уче. Јер, посао данашњих пастира, бар ових у Ровињу, није нимало једноставан. Узгој коза не своди се само на одласке на пашу. Или на мужу. Да би свака коза годишње дала 800 литара млека и подмладак, треба доста труда око ње, да се врши редован одабир, речју треба бити у току. То значи пратити литературу и бити у сталној вези са Центром за селекцију у Загребу. Тамо се шаљу основни подаци о свакој кози, а добијају компјутерски обрађене листе. Међутим, то породици Хабер, чијих осам чланова чува осамдесетак коза, није довољно. Сами обрађују још, ни мање ни више него 45 особина сваке козе.

Брига око компјутера, обраде података и вођења разних књига део је свакодневних обавеза петнаестогодишње Терезије. Уз дежурство на фарми, разуме се.

ТЕРЕЗИЈИНИХ 365 ДАНА

Трогодишња Сузана први пут се нашла на коњу док је још била у мамином stomaku. Зато се, ваљда, тако савршено и држи на њему.

– Пригојну књигу шаље нам Центар из Загреба – каже Терезија. – У њу уписујемо све податке о оцу, мајци, њиховим бројевима, датумима рођења, полу, када је и где јаре рођено. Осим ове, имамо и књигу у коју уписујемо подмладак и шаљемо је у Загреб. Постоји и књига контроле млечности у коју се бележи колико је која коза дала млека ујутру, у подне и увече, колика је лактација. Имамо и књигу излучења коза, па матичне листове. Све у свему, водим, на захтев Селекционог центра, пет књига.

Водити сву ту документацију није једноставно, ако се зна да Терезија оног дана када је дежурна на фарми, мора, лети, да устане пре зоре, помуче козе, препешачи километре по истарској макији, врати их око десет на фарму, напоји и затвори у шталу. Тек тада се враћа кући, носи млеко, помаже око сирења, пере посуде, бележи у књиге све податке и – ту није крај. По подне се враћа на фарму, поново изводи козе на пашу. И тако

сваког дана. Свих 365 дана у години. По лепом и по ружном времену, киши, бури, олуји.

Зими, када су дани краћи, козе излазе на пашу ујутру, кад сване, и напољу остају док не падне мрак. Времена за нешто друго, осим за козе, очигледно нема. Како то подноси петнаестогодишња девојчица?

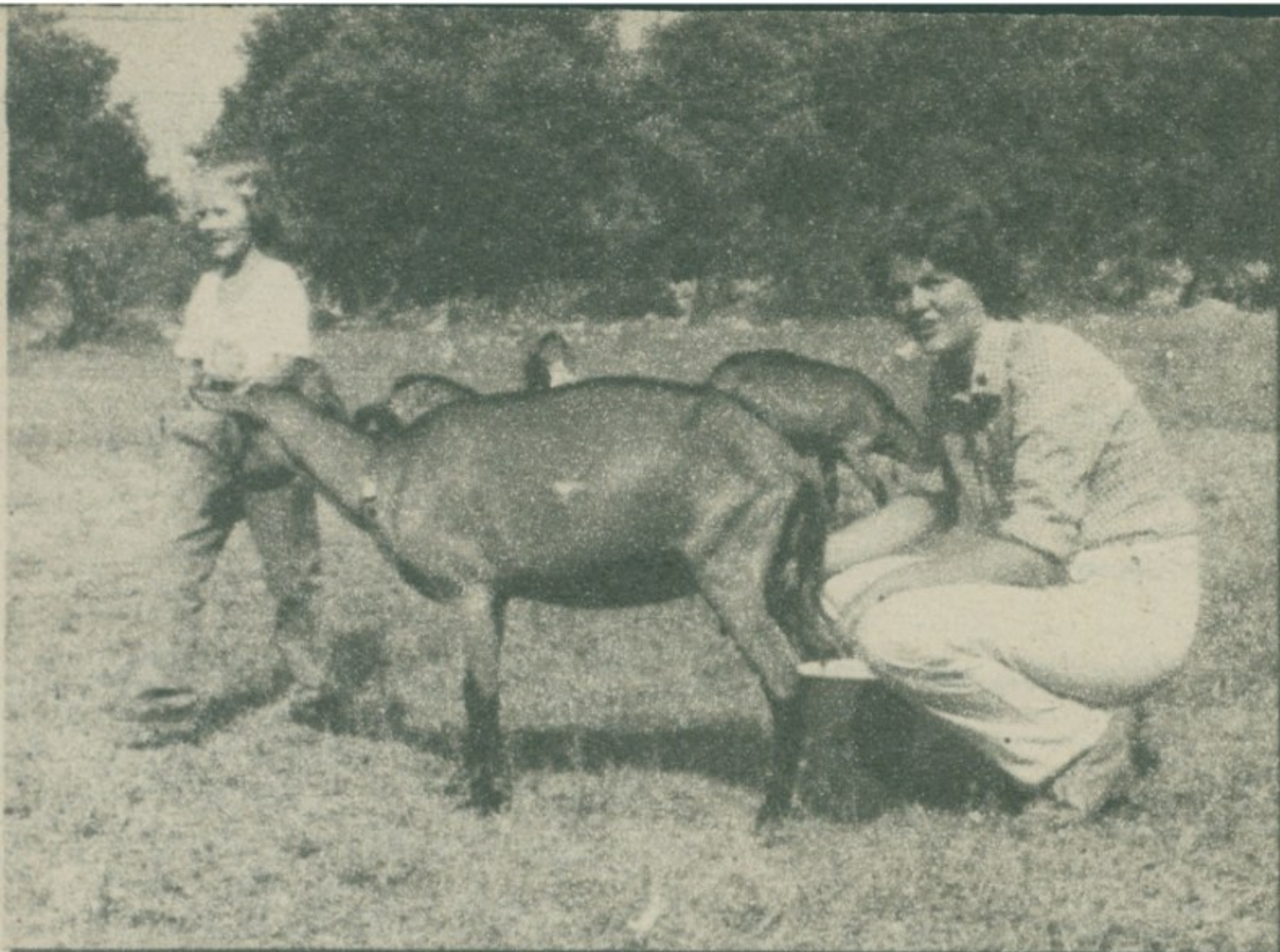
Ако није за млеко, онда је за месо

Терезији се овакав живот допада. Искрено.

– Пуно радим – каже – али рад је нешто лепо и лепо је што од тог рада једемо. И ми и животиње. Понешто од свега тога не волим баш превише: на пример, не волим клање јарета...

И нама, навиклим да у продавницама купујемо месо прва мисао је, обично – јадна животиња. Међутим, Хаберови на то гледају друкчије, односно, природније.

– Кад јаре није низашта, ту се ништа не може – наставља

Дорис има 22 године и, по очевим речима, невероватну моћ запажања. Ништа јој не промиче и зато без икаквог страха свуда са собом води и сина, практично, од првог дана рођења.

Терезија. – Ако није за млеко, оплодњу, продају, онда је једино добро као месо. Део тог меса чувамо за зиму, али не превише јер га ретко једемо, вишак продамо. Нисмо баш неки љубитељи меса... Радије једемо здраву, сирову храну. Ништа на нашем столу није са пијаци: поврће и воће, без пестицида, добијамо од сељака у замену за стајско ђубре. То што плодови нису крупни не смета нам, важно је да нису загађени.

Док човек гледа и слуша Терезију, не може да се отме

утиску да је срео заиста не- свакидашњу девојчицу. Њен начин размишљања, необично животан и природан, тако је далеко од онога што обично чујемо од њених вршњакиња. Питамо је с ким се дружи, шта воли да гледа, чита, облачи, где излази.

Сада је ред на Терезију да се чуди. Какво дружење, изласци, мода, телевизија?! Она је, својом вољом, одлучила чиме ће се бавити у животу, и времена, осим за то, нема. Дружење је, свакако, лепа ствар, али она не може и са

другарицама и са козама. Уосталом, њих је у кући петоро, увек су ту неки гости, купци, радозналци. Толико света пролази да се просто зажели мира. Зато нас не чуди кад каже да више воли да буде на фарми него код куће. Не би је било страх и да спава тамо. Сама.

Нека пробају!

Зар јој није тешко што устаје тако рано?

– Не – одговара. – Једноставно, „укопчам“ мозак и готово. Било би ми страшно тешко да морам да се одвојим од коза, станујем у граду. Али, живот се мења и никада се не зна шта ће сутра бити...

У томе је, наравно, у праву. И управо због тога сутра, питамо је не мисли ли да је боље да заврши факултет.

– Кад завршим средњу ветеринарску школу, видећу – каже док нас води на фарму.

Фарма је, неколико километара од куће, у брдима изнад Ровиња. Није је нимало лако наћи нити јој прићи. Постаје нам јасно зашто се Мирослав Хабер насмејао када смо га упитали не боји ли се да му неко одведе козе. Претеће режање његових шарпланинаца било би довољно да обесхрабри сваког лопова.

Пре него што смо ушли у ограђени простор фарме, Терезија нас је замолила да пређемо преко очигледно мокрог сунђера постављеног преко прилазног пута. Због дезинфекције. Посетиоци би могли да донесу неку болест а од овог стада живи њих осморо.

Кажемо јој да нам је жао што нисмо могли с њом на испашу. Њој каже, искрено, није. Козе, чим осете „странца“, промене понашање, престају да буду кротке.

– Ваљда осете да нисам довољно закупљена њима а нисам јер морам да посветим пажњу госту, и онда као да смишљају какву ће пакост да ми направе, тешко их је задржати на окупу, просто се промангутирају. Осим тога, ни пси због посетилаца не могу да обављају свој посао како треба. Уместо да пазе на козе, појаву дивљих животиња, сву пажњу усмере на посетиоца. А тада може свашта да се догоди. Поготову ако су деца ту...

Опаснији од десет паса

А деца, Мирјам и Сузан, биле су, као и обично, на фарми. Али, не са козама, већ са коњима. Хаберови осим коза имају и 11 тракенера, коња

насталих укршањем дивљег преријског, арапског и енглеског пунокрвног коња. Они су искључиво Јутина брига.

Када је пре осам година дошла у Југославију и удала се за Мирослава, једна од ретких чежњи везаних за Аустрију, где је живела, били су коњи. Временом, успели су да купе из узгојног система тракенера.

Тракенери су коњи за све. Служе за рад – вучу, орање, јахање, а кобиле дају и млеко. Захтеви су им веома скромни, штала им није потребна, увек су напољу. Издржљиви су, зуб им не треба, једу шта има, а зуби су им као косилица. Стварно су изузетни. И скупи – додаје.

Зар се не боји да коње држи далеко од куће? И она се, као и њен муж, осмехује. Осим паса, стално неко дежура на фарми.

– Пастув тракенера опаснији је од десет паса – каже. – Кобиле из свог крда сматра харемом у који, као и у онај прави, нико нема приступа. Зато будно пазе и ноћу обилази корал. У стању је да убије сваког кога не познаје ако се приближи било кобилама било ждрепцима.

Јута прича да је кобиље млеко веома здраво, чак боље за исхрану од крављег, јер не садржи масноће. Помиње Монголе. И каже да су њена деца одрасла на кобиљем млеку. Прва га је открила Мирјам. Како, то не зна. Тек – једног дана угледала ју је испод кобиле која је имала ждребе. Кобиле млеко је густо и слатко и није чудно што се детету допало. Чудно је што јој је кобила допустила да се „послужи“. Тако је Јута сазнала нешто о карактеру коња што раније није знала а тога, по свему судећи, нема много. Прочитала је гомиле литературе, редовно прати светске часописе о тракенирима. Из свега тога, а и из сопственог искуства, научила је довољно о њима да са успехом може да их гаји. И не устручава се никаквог посла ма како он био физички тежак. Уосталом, и она је сама изабрала овакав живот.

Шта је Хаберове, факултетски образоване људе, довело у, како они кажу, пастире?

– Побегли смо од индустрије, од свега што она доноси. Не занимају нас девизе, инфлација, градски превоз. Одлучили смо се за пастирски живот јер нам омогућава да задовољимо све наше потребе, потпуно самосталан, независан живот. Пре или касније, то ће схватити и многи други. **Олга Вукадиновић**

Совјетски авиони били су бржи од немачких, али...

ЛОВАЦ - ТО ЈЕ ЧАСТ!

У својој књизи „Циљ живота“ познати конструктор авиона Александар Сергејевич Јаковљев говори о себи, приликама и неприликама у совјетском ваздухопловству уочи другог светског рата и пропустима који су довели до трагичних последица првих месеци ратовања

Отац и син, обојица славни ваздухопловни конструктори: Александар (седи) и Сергеј Јаковљев

Почетком 1939. совјетска влада сазвала је саветовање. У Овалној сали у Кремљу на окупу су се нашли сви који су се истакли као ваздухопловни конструктори и проналазачи, укључујући и оне који су у последњих неколико година подносили предлоге у вези са авиацијом. Као једног од конструктора домаћих спортских авиона, позвали су и мене. Међу присутнима су били народни комесар авионске индустрије Каганович и конструктори Климов, Микулин, Швецов, Иљушин, Поликарпов, Архангелск...

Саветовање је водио Молотов. Прозивао је конструкторе према раније састављеном списку. Сваки од њих требало је да опише на чему ради и изнесе планове, предлоге, замерке.

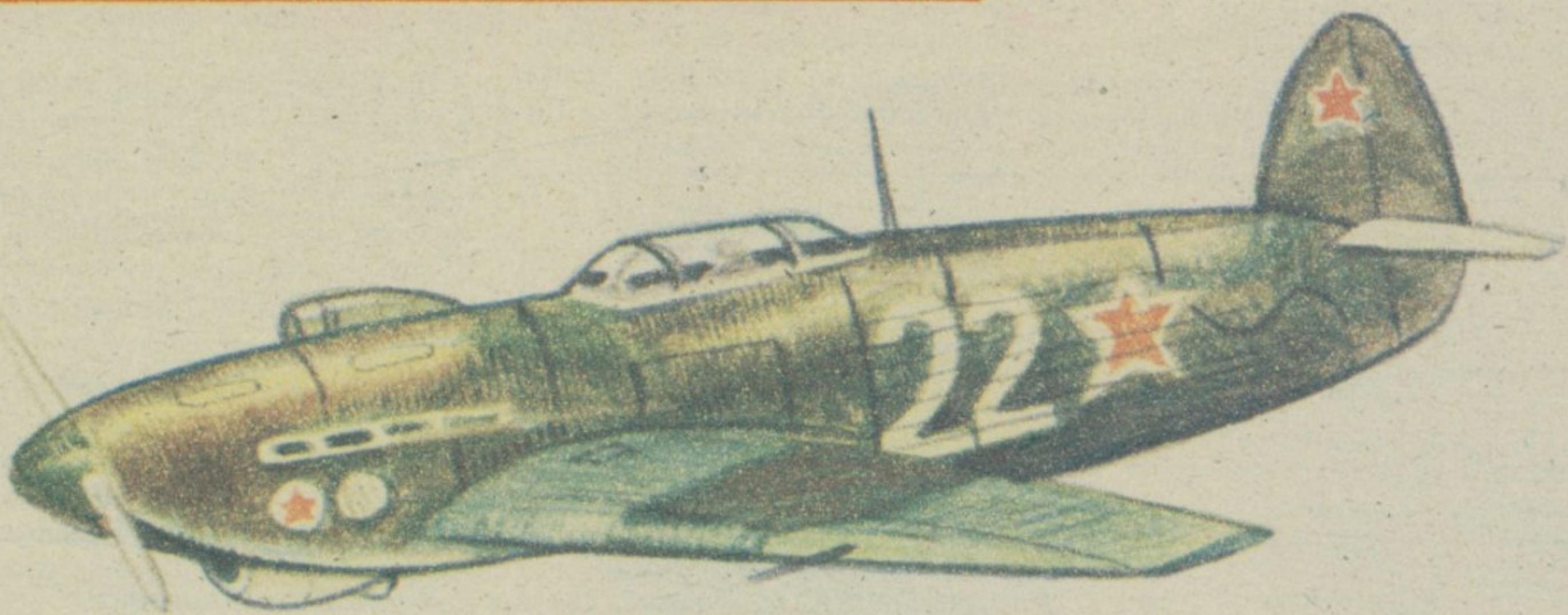
Све време састанка Стаљин је, замишљен, шетао по сали са рукама на леђима димећи лулу. Ипак, с времена на време понешто би рекао или поставио кратко питање што је био доказ да пажљиво слуша све што се говори.

Уз орден и аутомобил

Учествовање на саветовању није узбудило само мене већ и читав конструкциони биро на чијем сам челу стајао.

Нешто пре тога ми смо у рекордном року изградили брзи двомоторни извиђачки авион и почели да га испитујемо. Постигао је брзину од 560 километара на час, што је за то време био изванредан резултат. Влада је сазнала за

Запрепастило ме је обавештење совјетске владе да је само у прва три дана рата наша авијација изгубила 374 авиона и да су их Немци уништили углавном на аеродромима

ПОЛИКАРПОВ

наш авион. Почели су да нас пожурују да наставимо с пробама. У почетку смо намеравали да искористимо нови авион као брзи тактички извиђач. Али, под притиском војних стручњака, морали смо да га прилагодимо за фронтског бомбардера. Дали смо му име – ББ, што је значило – бомбардер за близину.

После првих пробних летова, када је постало јасно да ББ по летачким квалитетима надмашује друге авионе истог типа, позвали су ме код Стаљина. Било је то 27. марта 1939. У кабинету друга Висарионовича затекао сам Молотова и Ворошилова.

Стаљин, Молотов и Ворошилов показивали су живо за-

нимање за мој авион. Питали су ме како је могуће да он има већу брзину од бомбардера средњег домета иако су мотори и оптерећење исти. Објаснио сам да се ради о аеродинамици и да је наука унапредовала. Стаљин је непрестано шетао по кабинету и ишчуђавао се. Донесена је одлука да се одмах почне са серијском производњом ББ.

Док сам износио још неке предлоге, Ворошилов је написао неколико реченица на листићу папира и показао Стаљину. Стаљин је климнуо главом. Тада ми је Ворошилов прочитао текст којим ме Врховни совјет СССР-а награђује Орденом Лењина, аутомобилом марке „ЗИС“ и

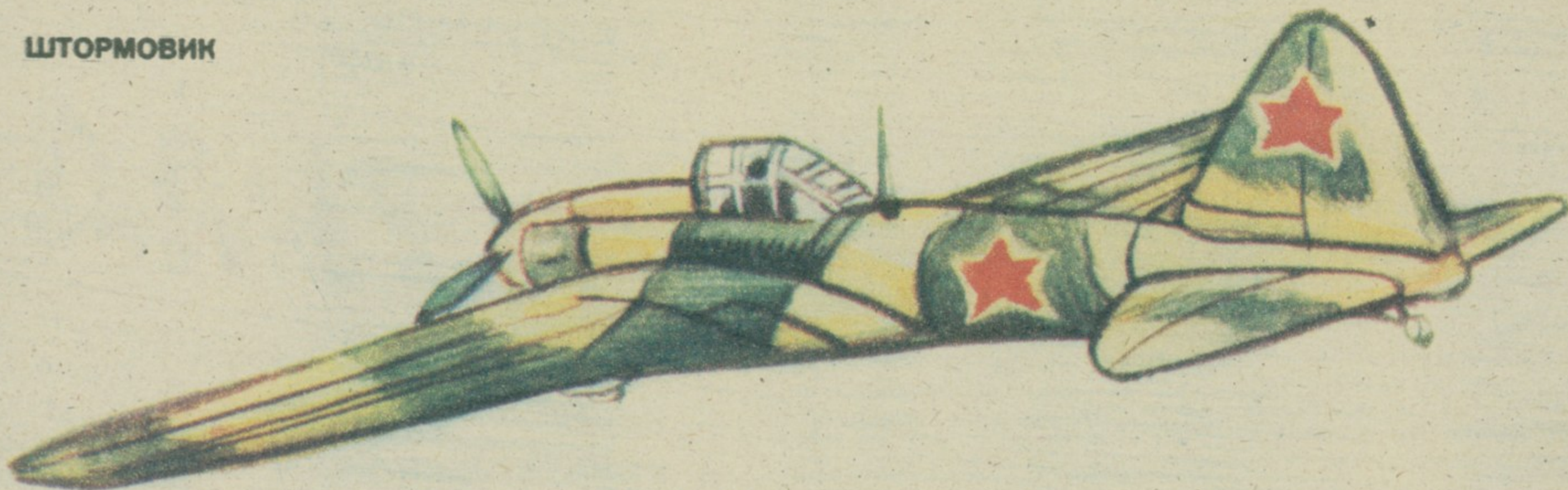
премијом од 100 хиљада рубаља! Сва тројица су одмах потписала предлог!

Прошло је извесно време. Једног дана, док сам радио у конструкционом бироу, позвали су ме на телефон. Јављао се Стаљинов лични секретар Поскребишев. Рекао ми је да одмах треба да дођем у Централни комитет. Послаће аутомобил по мене.

Увели су ме у Стаљинов кабинет. Био сам збуњен. Стаљин ме је понудио да седнем. Занимало га је стање енглеске, немачке и француске авијације. Покушао сам да објасним. Изненада ме је упитао:

– Да ли бисте ви хтели да конструишете ловачки авион

ШТОРМОВИК

YAK-3

с мотором Климова и топом Шпиталног?

— Нисам још никада конструисао ловце, али то би за мене била велика част! — одговорио сам.

— Размислите! — завршио је.

Крајем августа 1939. телефонирао ми је Стаљин, занимао га је како напредује посао. Али, у септембру, када је преостало још мало времена до коначног монтирања авиона, јавили су ми да сам укључен у трговинску делегацију. Сутрадан је требало да отпутујемо у Немачку. Задатак наше групе било је упознавање с немачком ваздухопловном техником и избором најзанимљивијих авиона за куповину.

Немци су се из све снаге трудили да се представе као добри домаћини. Првих дана боравка у Берлину примио нас је генерал-пуковник Удет,

заменик министра авијације Хермана Геринга. Удет је био познати војни пилот из првог светског рата, уз то конструктор и инжењер и тесно повезан за немачким ваздухопловним индустријалцима Месершмитом, Дорнијеом, Хајнकेом и другима.

Од првог сусрета Удет је оставио на мене добар утисак. Одмах је изјавио да ће нам показати све моторе, наоружање и авионе којима тренутно располаже „Луфтвафе“.

На аеродрому „Јохаништал“ поред Берлина било је поређано много авиона: двомоторни бомбардери „јункерс 88“ и „дорније 215“, једномоторни ловци „хајнкел 100“ и „месершмит 109“, двомоторни ловац „месершмит 110“, пикирајући бомбардер „јункерс 87“...

Вратили смо се у хотел „Адлон“ под јаким утиском онога што смо видели. Међутим, генерала Гусева мучила

је сумња: вероватно нас сматрају будалама па су нам показали старе а не нове авионе, тврдио је.

По повратку у Берлин поново нас је примио Удет. Његов однос из основа се променио када је генерал Гусев нетактично изјавио да су показани авиони незанимљиви, застарели и да бисмо хтели нову технику. Удет је плануо.

— Ја сам официр и одговарам за своју реч! Показали смо вам све и ако вам не одговара, немојте куповати!

Све што сам видео и чуо у Немачкој чинило ми се до те мере невероватним да нисам могао себи да објасним. С једне стране висока техничка култура, ред и организованост, а код нас мрачни средњи век!

Поднео сам извештај Стаљину. Нисам крио да је у нашој делегацији било несугласица.

Када је касније, у току рата, немачка авијација почела да

трпи губитке у окршајима са совјетским пилотима, Немци су за то окривили генерала Удета. Оптужили су га да је нашој делегацији издао све тајне „Луфтвафе-а“. Почетком 1942. у Москву је стигла вест да је генерал-пуковник Удет погинуо „приликом испитивања новог оружја“. Како се то догодило? Извршио је самоубиство. Геринг је наредио да се самоубиство чува као најстрожа тајна.

Конструктор без телефона

Убрзо сам се уселио у нови стан, у исту зграду у коју и конструктори Иљушин и Поликарпов. Кућа је била нова, али је само Поликарпов добио телефон. Неколико пута су ме, по Стаљиновом позиву, тражили у стану Поликарпова који је живео спрат ниже. Осећао сам се непријатно па сам неком приликом звао Кремљ из јавне говорнице. Објаснио сам Стаљину одакле говорим.

— Шта кажете? — запрепастао се. — Немате телефон?!

ЛОВАЦ – ТО ЈЕ ЧАСТ!

Идућег дана увели су ми у стан градски телефон. Али, ето опет невоље, зове друг Висарионович и пита за неке важне војне податке. Одговорио сам да не могу о томе да причам преко градског телефона, забрањено је.

– Ах, тако, лаку ноћ!

Ускоро сам у стану имао још један телефон, владин телефон, такозвани „вртуљак“. У Кремљу је била постављена прва аутоматска централа у Москви па је тај телефон касније назван „кремљевка“.

У фебруару 1940. за новог народног комесара ваздухопловства постављен је Шахурин. Стаљин је захтевао од мене да прихватим место Шахуриновог заменика. Опирао сам се, али узалуд.

После месец дана морао сам као члан делегације поново у Немачку. Опет сам се сусрео са Месершмитом и Хајнkelом. Месершмит је имао око четрдесет пет година. Висок, мршав, велике главе, интелигентних очију, крупних црта лица. Разговарајући, гледао је испод ока и с муком је успевао да буде љубазан с Русима. Хајнkel је био сушта супротност. Био је то старији човек, ниског раста, живахан, разговоран, шаљивџија. Више пута је поновио да осећа симпатије према нама.

Обавили смо куповину. Годину дана пре почетка рата у Москву је стигло пет ловаца „месершмит 109“, два бомбардера „јункерс 88“, два бомбардера „дорније 215“ и најновији ловачки авион „хајнkel 100“.

Стаљин је наредио да се приспели авиони добро проуче, уоче њихове слабости и начин рушења у ваздушној борби.

Немци су напали Совјетски Савез 22. јуна 1941. У тренутку када су се њихови авиони у ројевима обрушили на нас налазио сам се на кратком одмору у Подлипки близу Москве. Пожурио сам у конструкциони биро.

Увек смо претпостављали да ће наш будући непријатељ бити Немачка. Али, став политичара средином 1941. био је двојак: с једне стране радило се на промени наоружања авијације, а с друге давано обавештење јавности да је пакт склопљен између Немачке и Совјетског Савеза нераскидив и да су гласине о могућем нападу Немачке лишене сваког основа!

Совјетски ловачки авиони били су бржи и имали боље маневарске способности од немачких, али серијска производња тек је почела. Године 1940. произвели смо свега 64 ловца ЈАК-1, двадесет ловаца МИГ-3, а пикирајућих бомбардера ПЕ-2 имали смо само два! У првој половини 1941. године већ смо склопили 1946 ловаца МИГ-3 и ЛАГГ-3, 488 бомбардера ПЕ-2 и 249 јуришних авиона ИЛ-2. Све остало што смо имали били су стари типови. Таквих авиона било је много и то нас је донекле смињивало.

Грешка за грешком

Пропуштене су и друге важне ствари. Склоништа од бомбардовања нису била погодна, а наша противваздушна одбрана није разликовала домаће од непријатељских авиона па је баражном ватром са земље „скидала“ све што лети небом! Морали смо хитно да сачинимо албум са сликама наших авиона и упутимо свим јединицама чије су посаде седеле за противавионским топовима!

Наши пилоти су носили униформе плаве боје и били идеална мета немачким пилотима. Ни авионе у почетку нисмо камуфлирали премазујући их одговарајућим бојама!

Запрепастила ме је вест да смо само у прва три дана рата изгубили 374 ратна авиона, углавном на аеродромима. После тачног пребројавања испоставило се да су Немци одједном напали 66 наших аеродрома и за једно преподне првог дана рата уништили око 1200 наших авиона! Од тога 900 није ни узлетело!

Једна од великих грешака наших стратега било је давање предности тешким вишемоторним авионима. Дивовски авиони су остављали снажан утисак. Тиме се стварало убеђење да ћемо лако извојевати победу. Осим тога, на велике авионе су усмеравана велика новчана средства.

Неповољно за нас било је и то што смо до краја тридесетих година у целом Совјетском Савезу имали само два велика конструкциона бироа и сваки је држао монопол у свом подручју.

Напад Немачке био је тешко време за нас.

Приредио:

Миленко Тодоровић

ЈАПАНСКИ ИЗАЗОВ: од имитације до креације

ГРАД –

У савременој технологији Американци су и даље надмоћни. Свесни тога, највећи умови Земље Излазећег Сунца настоје да промене ситуацију, наравно у своју корист, помоћу – технополиса

Да ли град опремљен уређајима најсавременије технологије може да постане инспирација за стварање? Јапанци, сасвим сигурно, верују да може, јер подижу технополисе, градове намењене искључиво научницима и њиховом истраживачком раду.

Један од тих радних (да не кажемо – мислећих) градова подигнут је у близини Кумамота. Већ је улазак у зграду доживљај. Ту вас дочекује локални политичар или, боље речено, имате утисак да вам је баш он пожелео добродошлицу. А, у ствари, његов лик излази из холографске слике („Забавник“ је писао о тим сликама које вам дочаравају утисак три димензије).

Срдачан дочек је тек почетак. Док ви збуњено чекате шта ће се даље догодити, робот је искористио својих пет минута и урадио ваш портрет.

Из пространог хола чују се нежни тонови предивне музике. То није Погорелић случајно навратио у Кумамото, већ клавир сам свира. Додуше, то само делује тако. Компјутерски контролисан инструмент извлачи најфиније тонове Шопенове музике.

Уколико случајно кренете доле, наићи ћете на библиотеку. Само, уместо да прелиставају часописе, књиге и убенике, људи седе као приковани за компјутерске терминале и, притиском на дугме, добијају све податке које пожеле. Крај рачунар-библиотеке одшкринута су врата једне лабораторије. У њој млађи истраживач, „окупан“ јасноцрвеном ласерском бојом, ради на пројекту система који ће будућим црвенооким ро-

ботима омогућити да виде и укључе се, баш као прави радници, у рад на фабричким монтажним тракама.

Важне су године, не таленат

Можда је технополис крај Кумамота за обичног посетиоца чудо, али тек треба да постане занимљив и врхунским научницима. Наиме, у Кумамоту су многе лабораторије и даље празне. Јапанце та чињеница не забрињава. Град је отворен тек 18 месеци, знају они да ће се ту слити врхунски умови. Планирају да уложе 300 милиона долара у рад будућих истраживача којих ће, бар се надају, бити више од хиљаду. Кумамото треба да постане и технички универзитет и институт за биотехнологију. Само је један од планирана 22 технополиса од којих ће 10 бити изграђено у Јапану до краја века.

Намете се питање – откуд потреба за таквим градовима? Познато је да је Земља Излазећег Сунца у самом врху кад се ради о компјутерима, роботизацији, аутомобилској индустрији. Међутим, исто тако се зна да Јапанци ретко сами долазе до нових открића. Они углавном „краду“ туђе идеје (претежно с потписом „USA“) и касније их само разрађују и надграђују.

За младе снаге ситуација се не мења у овој технолошкој високоразвијеној земљи. Ту и даље владају остаци прошлости која налаже да успех може да дође тек у позним годинама. У Јапану се више цени поодмакло доба него – таленат.

МОЗАК

Испричаћемо вам истиниту анегдоту. У Београд је, у студијску посету, дошао један јапански научник. Његов југословенски колега, мислећи да ће му учинити комплимент, рекао је да делује знатно млађе него што је могао да претпостави. Научник из Јапана одговорио је, готово уверено, да то не сматра комплиментом. Напротив. И посаветовао га да, кад оде у Јапан, такву реченицу никад више не понови. Младост се тамо не сматра квалитетом.

На страну анегдоте, али Јапанцима та њихова традиција задаје озбиљне главобоље. И

сами су свесни да млађи људи тешко могу да постигну било шта значајније ако остану у својој земљи. На жалост, млађани Јапанци пробијају се тек у инострану земљу. То потврђује и Сусуму Тонегава, добитник прошлогodiшње Нобелове награде за медицину који каже да до тог успеха не би стигао да је остао у Јапану.

И зато, под хитно, у систему нешто мора да се мења.

— До сада смо се поносили квалитетом — каже Шеридан Тацуно, аналитичар у јапанском огранку америчке фирме „Датаквест“. — Од сада

желимо много више од тога. Не само добру имитацију, већ сопствену креацију.

Како технополису удахнути душу

Како једна нација која је до сада углавном имитирала друге може да створи услове за самостално стварање? Понаравно, опет копирајући туђе идеје. Технополиси су, у ствари, јапанска верзија чувене Силиконске долине, правог сабирног центра највећих умова не само Америке, већ читавог света. Из Силиконске долине су изашла толика револуционарна открића да у

Земљи Излазећег Сунца верују да ће и њихови технополиси, у не тако далекој будућности, моћи да парирају калифорнијској долини чуда.

Технополис крај Кумамота је тек „у повоју“, али зато је Цукуба, око сат лета од Токија, већ окупио седам хиљада научника из читаве земље. На самом почетку будућност Цукубе није деловала нимало ружичасто.

У овај град-мозак, како га још називају, истраживачи су нерадо одлазили. Нису могли да их привуку ни изванредни услови, а ни високе плате. Било је нечег аветињског у научничком граду. Самоубиства су постала нормална појава.

Одговорни људи из Цукубе схватили су у чему је невоља. Предвидели су све сем једне ситнице. Заборавили су да људи, макар били толико окупирани послом као научници у Цукуби, ипак не могу стално ни да раде. А ништа им друго није преостајало. Свуда само лабораторије, компјутери, ласери, научници и опет, само — научници.

Подигнути су ресторани, сале за рекреацију, модерно позориште у коме често гостују најпознатији светски уметници. Ништа без хране и за душу.

У Цукуби, између осталог, постоји акцеларатор (уређај у коме се наелектрисане честице убрзавају до високих енергија, у физици служи за истраживање структуре материје) вредан 600 милиона долара, ту је и Свемирски центар који по могућностима може да се пореди с најбољим центрима у САД и Европи. И то свакако није све. Град-мозак, уз помоћ врхунских инжењера, тренутно ради на важном пројекту. Створити роботе који ће бити способни да сами отклањају кварове на нуклеарним електранама, затим да помажу при намештању подводних нафтоносних бушотина или приликом опасних операција спасавања.

Треба нагласити да не охрабрују само велики пројекти, Јапанци су поносни ако из неке лабораторије изађе и „мали“ изум, као што је лутка која прави разлику између два укуса пива.

На крају, слична недоумица као и на почетку. Чињеница је да су Американци били убедљиво надмоћнији од свих (наравно кад се ради о савременој технологији) нешто мање од пола века. Да ли ће јапански технополиси успети да им одузму примат негде између 1992. и 1995. године остаје да сачекамо и видимо.

В. С.

Илустровао Ерикслав Марковић

ЖИВОТ
ПИШЕ
ДРАМЕ

А ДА НИЈЕ БИЛО ШОНА?

**Лиза Ворбартон је
пожелела да покаже
сину скривена места
свог детињства. Забо-
равила је само једно –
дубље у шуму није за-
лазила најмање дваде-
сет година**

Никад, док сам жива, нећу заборавити тај осећај – прича тридесетогодишња Лиза Ворбартон. – Потпуно си беспомоћан, не знаш ни где си, ни куда да кренеш, а добро знаш да нико неће доћи упомоћ, јер нико и не зна да си изгубљен. Неколико пута пожелела сам да вриштим из свег гласа или да се предам, да седнем уз неко дрво и чекам крај. Снагу да наставим и не посустанем давао ми је само мој син Шон.

Скривена места детињства

Лизин муж Патрик отпутовао је, са њихово двоје деце, на четири дана у Абердин. Живећи у малом шкотском месту Килтарлиту, Ворбартонови су користили дуже викенде за одлазак у већи град. Патрик се одвезао колима већ у четвртак. Отишао је у посету својим родитељима.

Пошто је Лиза имала неке послове по кући, решила је да остане. Шон се одлучивао да иде са татом, братом и сестром, а онда одустајао. И тако неколико пута. Коначно је решио: остаће с мамом. Одавно му је обећала да ће му показати скривена места на којима се, као мала, играла са друштвом.

Тог октобра прошле године Лиза је са Шоном кренула у шуму Шкотске висције. Мислила је да прошетају сат-два и пожуре кући док се не смрачи.

Чим су одмакли дубље у шуму, Лиза се у мислима вратила у дане свог детињства. Од једном је почела да брбља Шону о свакаким лудоријама којих се присећала. Ту је први пут скупила храброст и попела се на дрво, тамо се скривала од другова који су безуспешно покушавали да је нађу, овде јој је, опет, неки дечак рекао да има најлепше очи у читавој

васиони. Шон се смејао и подстицао Лизу да му још прича, да му покаже и друга места.

У једном тренутку Лиза се осврнула око себе и, ужаснута, схватила да јој је одједном све непознато у шуми. Толико се запричала да је изгубила оријентацију и, вероватно, скренула са познате стазе. Кад је Шону обећала да ће му показати тајна места, заборавила је само једно – тако дубоко у шуму није залазила најмање двадесет година.

Још није могла да верује да су се изгубили. Покушавала је да измисли и неке друге приче, да завара Шона, али је осмогодишњи дечак гледао широм отворених очију и озбиљним гласом упитао:

– Мама, ја знам да смо се изгубили, шта ћемо сада?

Прва ноћ – у шуми

Лиза Ворбартон је покушала да остане мирна. Почело је да се смркава, али се светлост још назирала кроз крошње дрвећа. Није хтела, а ни могла, да заваља сина.

– Чини ми се да смо дошли из супротног правца. Покушаћемо да идемо до краја стазе. Мислим да је наша кућа у оном правцу – Лиза је ухватила Шона за руку и кренула с њим путем којим су дошли.

Стигли су до краја стазе и наишли на још

да кренем, мислила је Лиза. Или да бар неко зна да се нисмо вратили кући па да крене у потрагу за нама. Овако, Патрик вероватно мисли да смо некуд изашли и неће се бринутити.

Опет су ходали, ходали... Свака стаза личила им је на претходну, дрвеће је било исто. Ни трага од неког у близини. Лиза је постајала све нервознија, док је Шон, за дивно чудо, био невероватно присебан. Ни на шта се није жалио.

А онда, звук хеликоптера изнад њихових глава. Лиза је скинула јакну и почела да маше, дозивала је из свег гласа. На жалост, нису их видели. Хеликоптер је, као што је изненада дошао, нестao у даљини.

Друга ноћ је била пред њима. Грејали су једно друго. Нису проговорили ни речи. Ако и трећу ноћ буду морали да преспавају у шуми, Лиза се плашила да неће преживети. Кочили су им се прсти на рукама и ногама, одећа готово сасвим мокра.

Ујутру – све изнова. Ходање па мали одмор, падање, придицање. Лиза је губила главу. Била је сигурна да би од свега одустала да Шон није био крај ње. Морала је све да покуша да спасе дете.

Чинило јој се да јој сат помаже да се сасвим не препусти паници. Његово равномерно

један брежуљак, па на још један. Губила је главу, није више знала куда да крене. Полако је обузимала паника.

Ноћ је увелико пала а Лиза и Шон су, бар тако јој се чинило, ишли у круг. Било је тешко да било шта разазнају. Уз то, постајало је све хладније. Шон је послушно ишао за њом, ни једног тренутка није се пожалио да му је хладно или да је гладан.

Ходали су више од шест сати. Ударали су о жбуње, падали. Одећу им је било блатњаво, хладноћа им се увлачила под кожу. Више нису могли да корачају. Накупили су грања и увукли се у жбуње. Лиза је желела својим телом да заштити сина од хладноће.

Губила је главу

Чим се указао први трачак светлости, устали су и пошли даље. Само кад бих знала куда

куцање враћало је Лизи осећај да је још жива. Шон је вукао мајку за рукав и молио да издржи још мало. Кад је то чула, Лиза се осветлила. Зар ћу допустити да Шон мене храбри уместо ја њега.

Буквално је ископала последњу снагу и, уз осмех, кренула одлучно путем, као да је сигурна да ће тамо наћи спас. И, заиста, у даљини су угледали неку кућу. Кад су стигли пред врата, загрлили су се и почели да вриште од радости. Било је већ поноћ. Жена која им је отворила, гледала их је као да су се пред њом указале авети. Мада су били удаљени од куће око тридесет, Лиза мисли да су препешачили најмање педесет-шездесет километара.

Лиза и Шон дочекали су Патрика у кући. Јер, после испитивања, истог дана су пуштени из болнице.

В. С.

ВЕСЕЛА ПЕТОРКА БОЖИЋСТВО НИНКА ИДЕО

ПИСМЕ: С. РОЗЕНЦВАЈГ (S. ROZENCWAJG)
ЧРТА: Б. ДУФОСЕ (B. DUFOSSÉ)

СУТРАДАН ЈЕ БИО
ПИЈАЧНИ ДАН, ШТО
ЈЕ ОМОГУЋИЛО КЛОДИ
ДА НЕСМЕТАНО ПО-
СМАТРА ПРОДАВНИЦУ...

НАИШЛА СИ
КАО ПОРМЕ-
НА! ДЕСИЛО
МИ СЕ НЕШТО
ГЛУПО!

АХ, ДОВАР
ДАН, БАСТИЈАНЕ!
СЛУЧАЈНО САМ
ПРОЛАЗИМА...

ЗВАЛИ СУ МЕ ИЗ ПОЛИЦИЈЕ!
ЗОВУ МЕ ДА ДОЂЕМ ЈЕР САМ
НАВОДНО, КОМБИЈЕМ ОБОРИО
НЕКО ДЕТЕ!

ХОРЕШ ЛИ ДА
МИ ПРИТУВАШ
РАДИЋУ?

КЛОДИ ЈЕ
ОДЛУЧИЛА
ДА МАЛО
БОЉЕ ПОГЛЕ-
ДА СТАТУУ...

ИЗНЕНАДА...

ИЗВИНИТЕ,
ЈА... ОХ!

'ЕАР ДАН,
ДЕЧКО!

НЕ БРИНИ!
НИСАМ ДОШАО
ЗБОГ СТАТУЕ...

ХОЋУ ДА КУПИМ
ОВАЈ СТАРИНСКИ
БРОШ!

...ОВО НИЈЕ БИЛО ПРВИ
ПУТ ДА ЉУДИ МИСЛЕ
ДА ЈЕ КЛОДИ ДЕЧАК,
ШТО ЈЕ ИЈОЈ БИЛО
ЈАКО ДРАГО...

КОШТА ДВА-
ДЕСЕТ
ПЕТ ФРА-
НАКА!

ИМАШ ЛИ
СИТНО?

ЖАЛИМ,
АЛИ
КАСА
ЈЕ ЗА-
КЉУМАНА!

ИДИ ДА
УСИТНИШ!
ЈА БУ ТЕ САМЕ-
КАТИ НАПОЉУ!

ХМ... У
РЕДУ!

ИМАМ ОСЕЋАЈ ДА НИЈЕ ТРЕ-
БАЛО ДА ГА ОСТАВИМ САМОГ...

СТАРИНАРНИЦА

ШТО НЕ
ПОВЕДОХ
ДАГОБЕРА?

ЕВО,
ДЕТЕ
МОЈЕ!

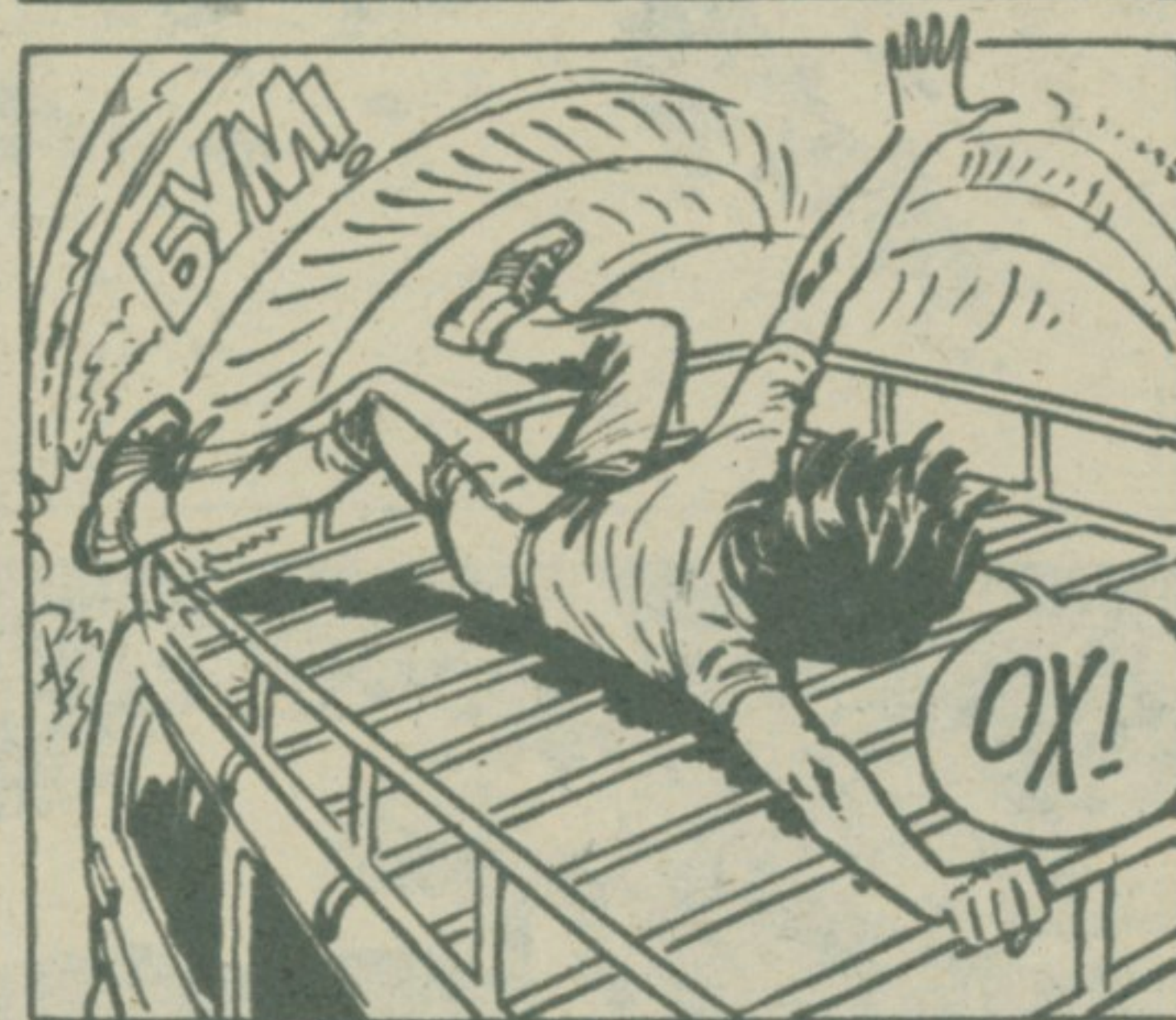
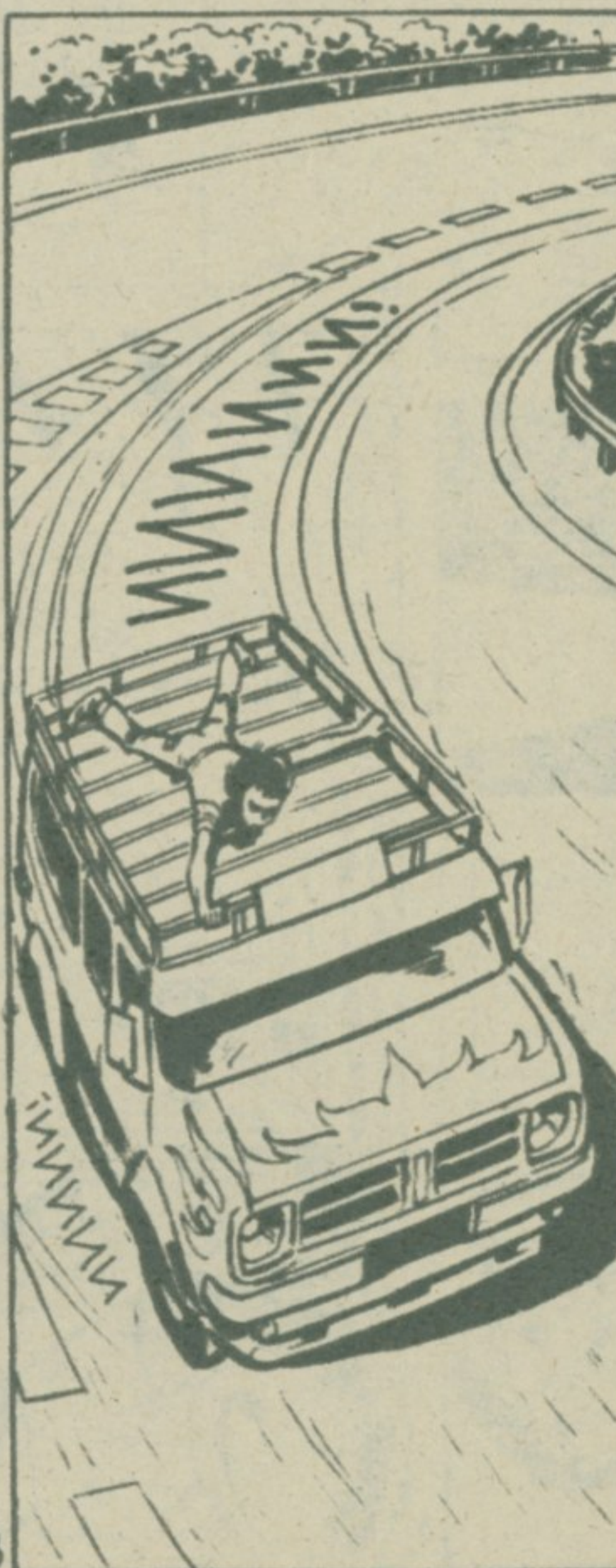
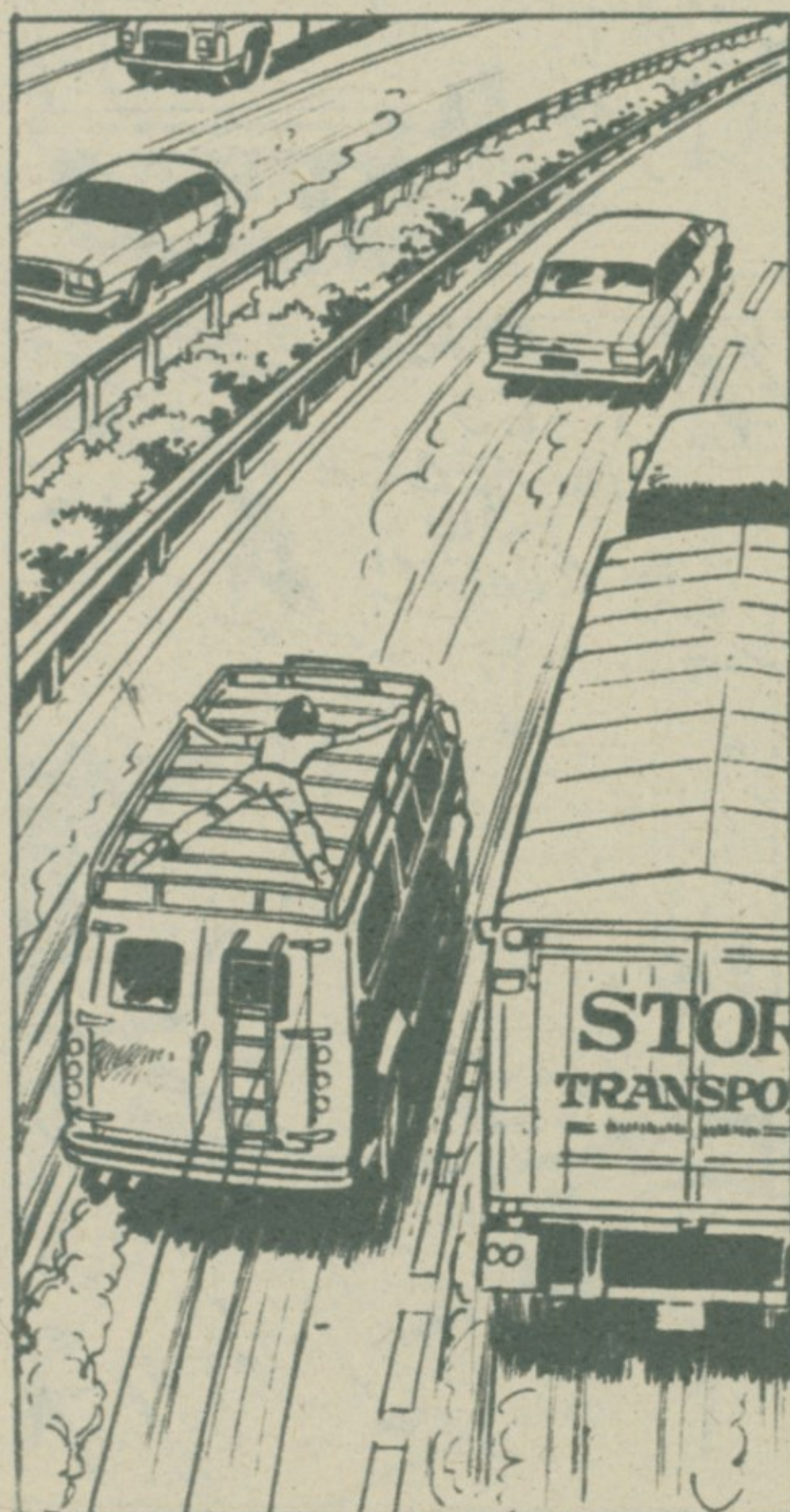
ШТАЗ!
ХВАЛА!

ОХ!
НЕ!

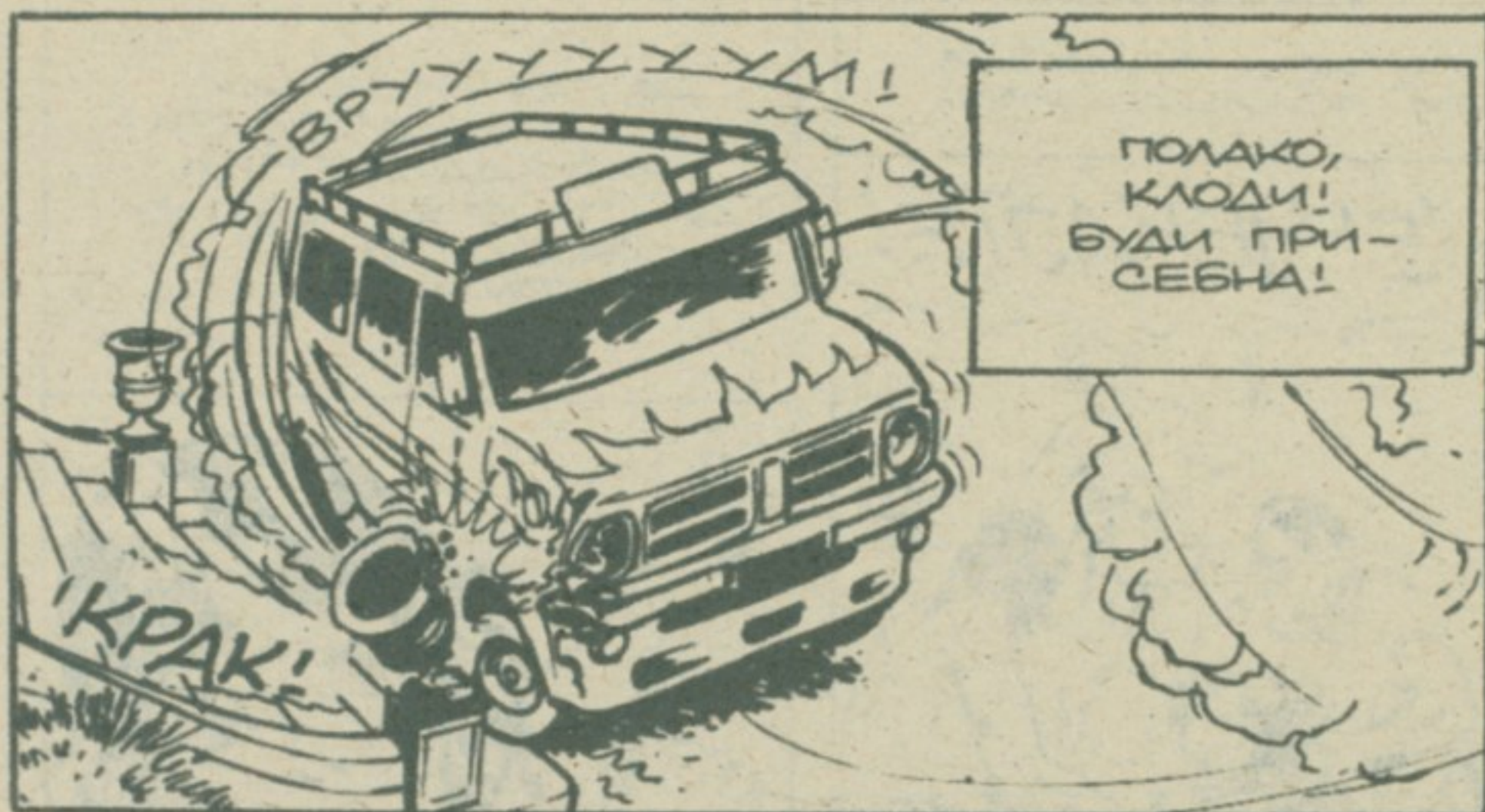

КАШО!

КРЕТУ! НЕГУ
МОБИ НИШТА
ДА УНИНИМ!

ПОЛАКО,
КЛОДИ!
БУДИ ПРИ-
СЕБНА!

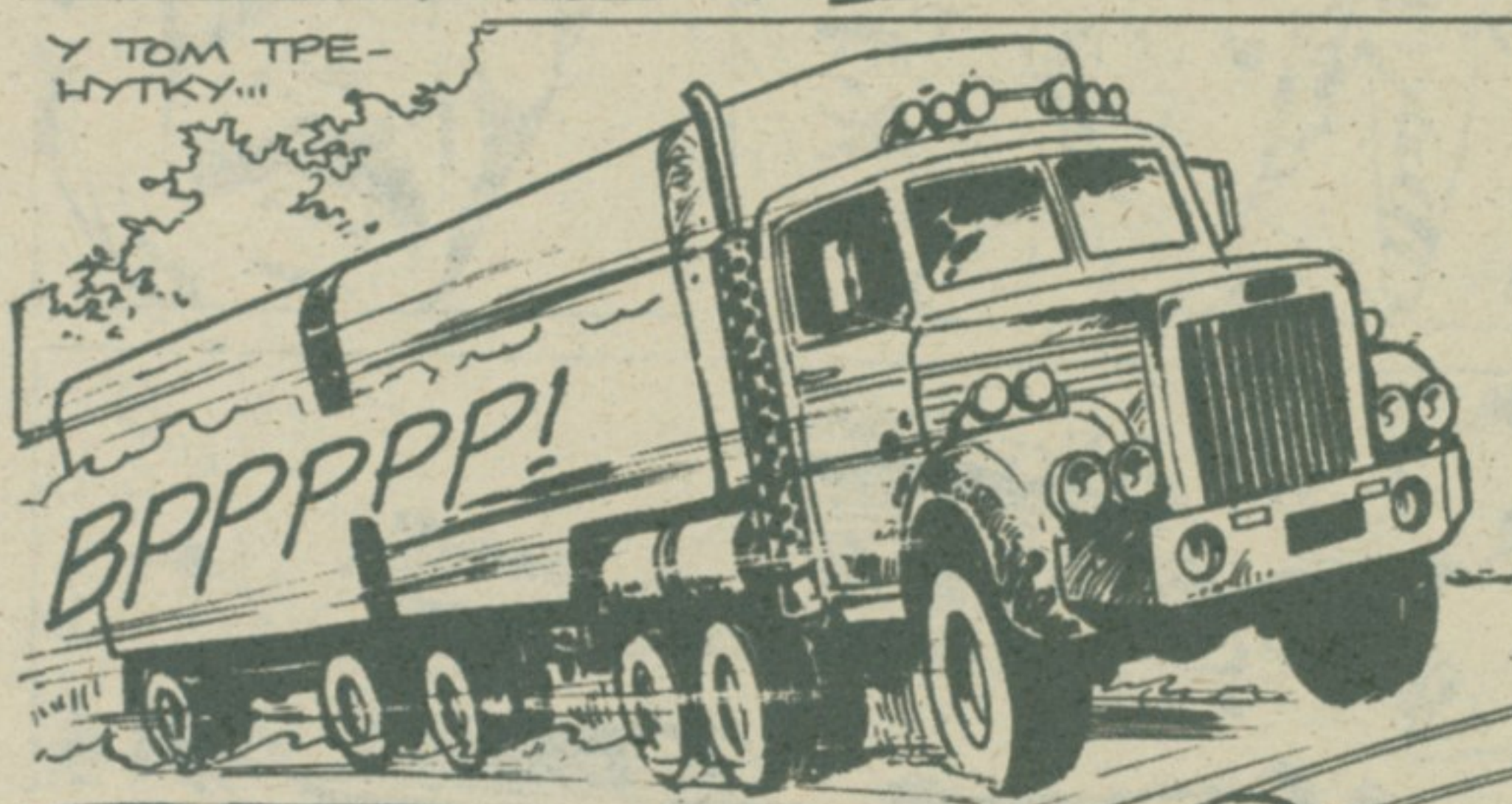
ОВАЈ ЈЕ
ТОТАЛНО
ЛУД!

ТАЈ
НЕЋЕ
ДАЛЕКО
СТИГТИ!

ТРЕБА ОДВЕСТИ ОВО
УДАЛ ДО НАЈБЛИЖЕ ПОЛИ-
ЦИЈСКЕ СТАНИЦЕ!

У ТОМ ТРЕ-
НУТКУ...

ТЕШКО МИ ЈЕ
ДА ДРЖИМ
ПРАВАЦ...

УХ! ПРЕВИШЕ
БРЗО САМ УШЛА
У КРИ...

СТАТУА ЈЕ
КОПИЈА
ЗЛАТНЕ
СТАТУЕ
ИЗЛОЖЕНЕ
У МУЗЕЈУ
У ЛИМИ
У ПЕРУУ,
КОЈА
ПРЕДСТАВ-
ЉА БОГА
-КРАЉА
МИКАМ-ЛА-
ПА, ПРЕТКА
ИНКА!

МОЈЕ ПОШТО-
ВАЊЕ, ВАШЕ
ВЕЛИЧА-
СТВО, БО-
ЖЕ МИ-
ЖАМЕ!

ТО НИЈЕ СВЕ!
ОРИГИНАЛ ПОСЕДУЈЕ
СКРИВЕНИ ПРЕГРАДАК
ОД ТАЈНИМ МЕ-
ХАНИЗМОМ!

СКРИ-
ВЕНИ
ПРЕГРА-
ДАК!?

ЗНАЧИ ДА
И ВАСТИЈАНО-
ВА СТАТУА ИМА
НЕШТО
СЛИЧНО?

ШТО
ПРИВЛАЧИ ПАЖ-
ЊУ ОНА ДВА
ГРОЗНА
ТИПА КОЈИ
ХОРЕ ДА
ЈЕ КУПЕ!

БРЗО! ИДЕМО КОД КЛОДИ
ДА ЈОЈ КАЖЕМО! ОНА
ОБОЖАВА МИСТЕРИЈЕ!

ДА, ЈА САМ!
МОЛИМ?
КЛОДИ ЈЕ КОД
ВАС, У ПОЛИЦИЈИ?
КРАЂА АУТОМОБИ-
ЛА И СТАТУЕ
ИНКА?
ОДМАХ
ДОЛАЗИМ!

КЛОДИН
ОТАЦ
ЈЕ БИО
ЉУТ!

НЕМОЈТЕ БИТИ ПРЕВИШЕ СТРО-
ГИ! НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА СМО
ЗАХВАЉУЈУЊИ ВАШОМ КЕРКИ,
ДОШЛИ ДО СТАТУЕ!

ОВО ЈЕ НАЈПРЕ-
ЛАЗАН ПОЗИВ ДА
ДОЂЕМ У ПОЛИЦИЈУ,
ЗАТИМ КРАЂА УСРЕД
БЕЛА ДАНА, А ОНДА
НЕЗГОДА ОВЕ МАЛЕЦ-
КЕ! И СВЕ ТО
НИЗАШТА!

ДОДУШЕ, МОРАМ ПРИЗНАТИ ДА
ЈЕ ЗАИСТА НЕПРОМИШЉЕНО
ВОЗИТИ КОЛА БЕЗ ДОЗВОЛЕ!
УПРАВО ТРАЖИМО ВЛАСНИКА
КОМБИДА!

АХ! ЕВО
ЛЕЗАНА!

НИЗАШТА?
ОБЈАСНИТЕ!

ТА СТАТУА ЈЕ
САМО ЛОША КО-
ПИЈА! НЕМА НИ-
КАКВУ ВРЕДНОСТ!

ТО НИЈЕ ТАЧ-
НО! ОТКРИЛИ СМО...

?!?

ДОБРО!
ПОШТО
ЛЕЗАН
НЕ ПОДНОСИ
ПРИЈАВУ,
СЛУЧАЈ
ЈЕ ЗА-
ВРШЕН!

ДОСТА!
ЗНАМ ШТА
ГОВОРИМ!
ТО ЈЕ САМО
ПАРЧЕ ДРВЕ-
ТА БЕЗ ИКА-
КВЕ ВРЕДНОС-
ТИ!

ЧИНИ МИ
СЕ ДА
ТРЕБА НЕ-
ШТО ДА МИ
ОБЈАСНИШ,
КЛОДИН!

"КЛОДИН" ОВАКО ЈЕ ДОРСЕЛ
ЗНАО СВОЈУ КЕРКУ САМО
КАД ЈЕ БИО СТВАРНО ЉУТ...

НЕГУ БИТИ ТАКО
ПОПУСТАЛИВ КАО
КАПЕТАН БАЈАР,
КЛОДИН!

ТВОЈА ЖЕЉА ЗА АВАНТУРОМ
ТЕ ЧИНИ НЕСМОТРЕНОМ! НЕ МОГУ
ДА ДОЗВОЛИМ ДА СЕ КЛИНКА
ТВОЈИХ ГОДИНА ТАКО ПОНАША!

ЈОШ ЈЕДАН ОВА-
КАВ ИСПАД И РАС-
ПУСТ РЕШ ЗАВРШИ-
ТИ У ИНТЕРНАТУ!
ОПОМЕНУ ОД
ТЕ!

ИСТО
ВЕЧЕ...

ЈА БИХ РЕКАО
ДА СИ ТИ ТА
КОЈА ЈЕ
ТРЕБАЛО
ВЕЈ ДА СПАВА!

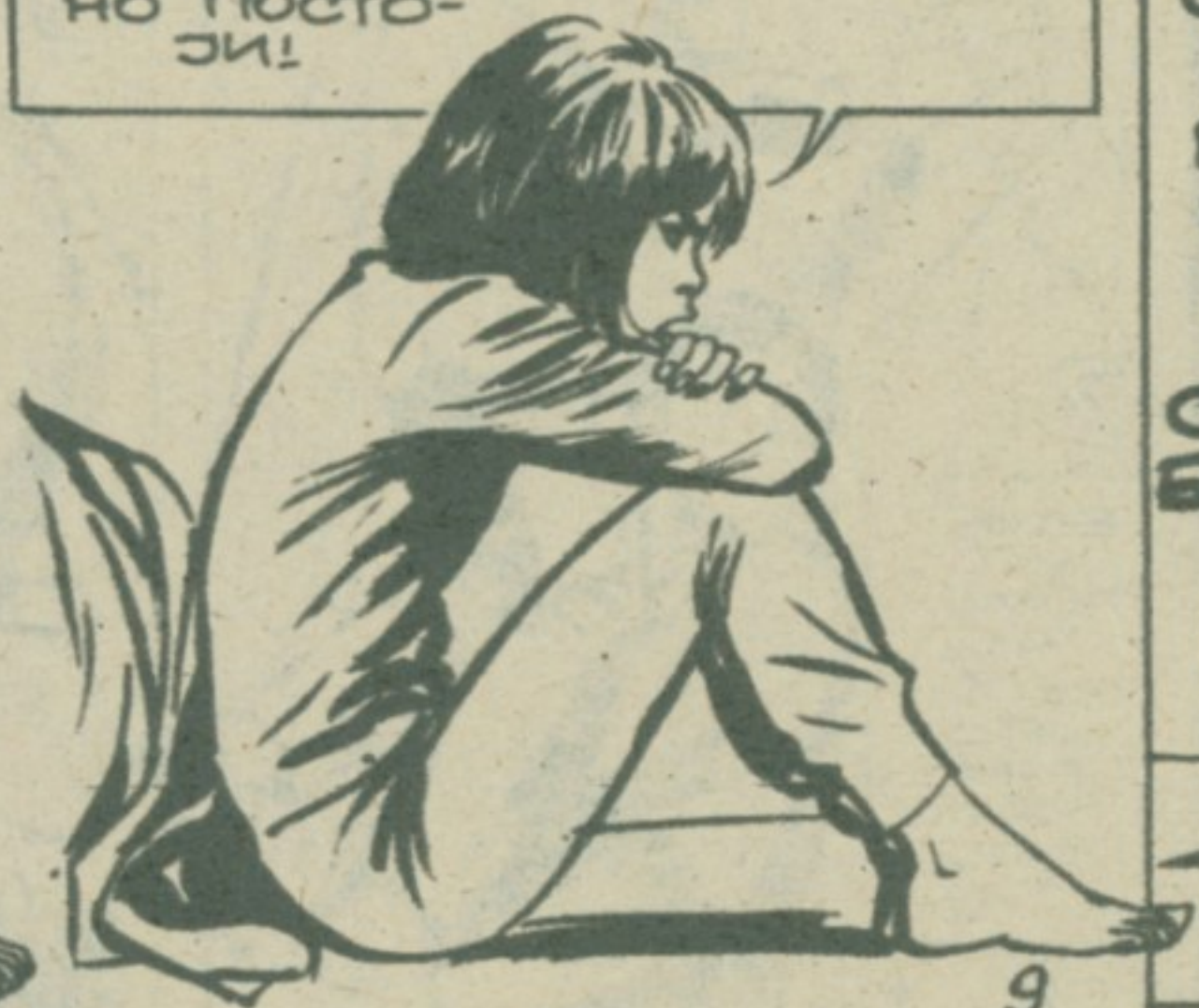
БЕЖИ,
ДАГОБРЕ!

РАЗМИСЛИМ САМ! ТРЕБА
ДА СТУПИМО У АКЦИЈУ!

ШТА ТИ ТО ЗНАЧИ?

ОТКРИЛИ СТЕ СКРИВЕНИ
ПРЕГРАДАК, А БАСТИЈАН
СЕ ТРУДИО ДА СЕ ТО НЕ
ПОМЕНЕ У ПОЛИЦИЈИ,
ШТО ЗНАЧИ ДА ОН СТВАР-
НО ПОСТО-
ЈИ!

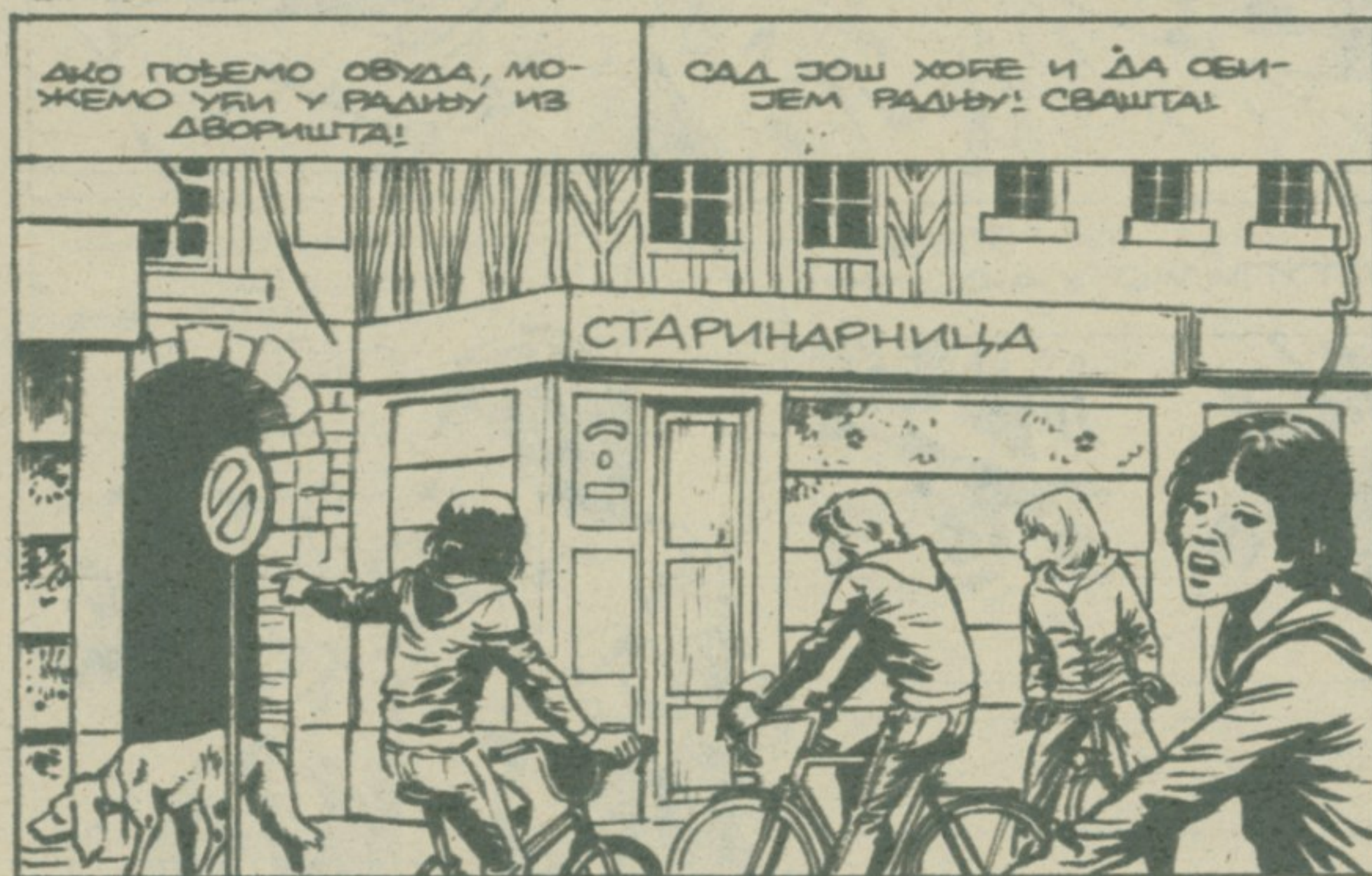

ДАГОБРЕ, ТВОЈА ГОСПОДАРИ-
ЦА ЈЕ ЛУДА! ЛЕКЦИЈА ОД
ПОСЛЕ ПОДНЕ ЊОЈ
НИШТА НЕ
ЗНАЧИ!

ТРЕБА
ОДМАХ
ОТИЋИ
И ПРО-
ВЕРИ-
ТИ
ШТА
СКРИВА
БОЖАН-
СТВО
ИНКА!

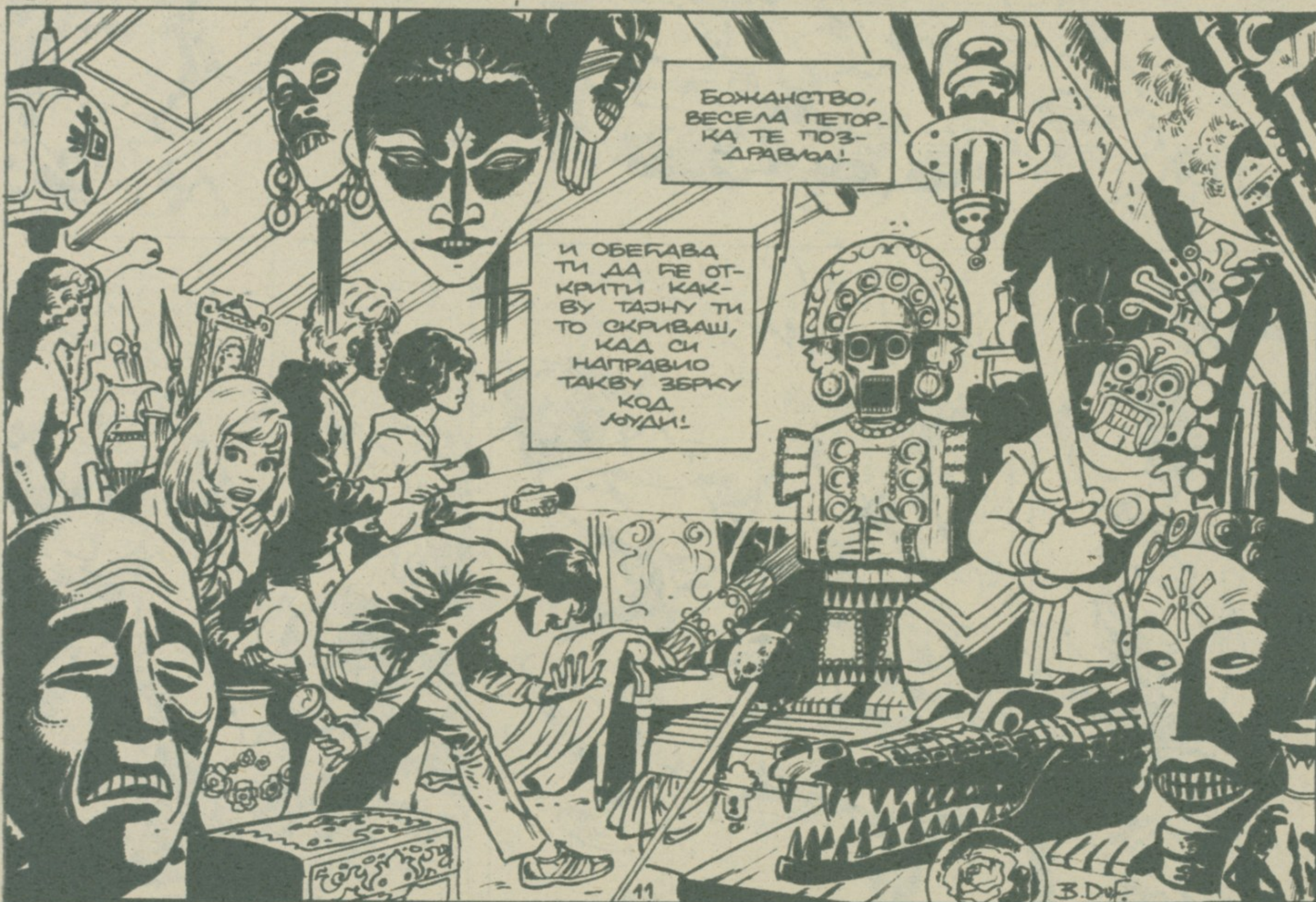
ДА БУ ПРВИ!

ПАЗИТЕ,
ВИСОКО
ЈЕ!

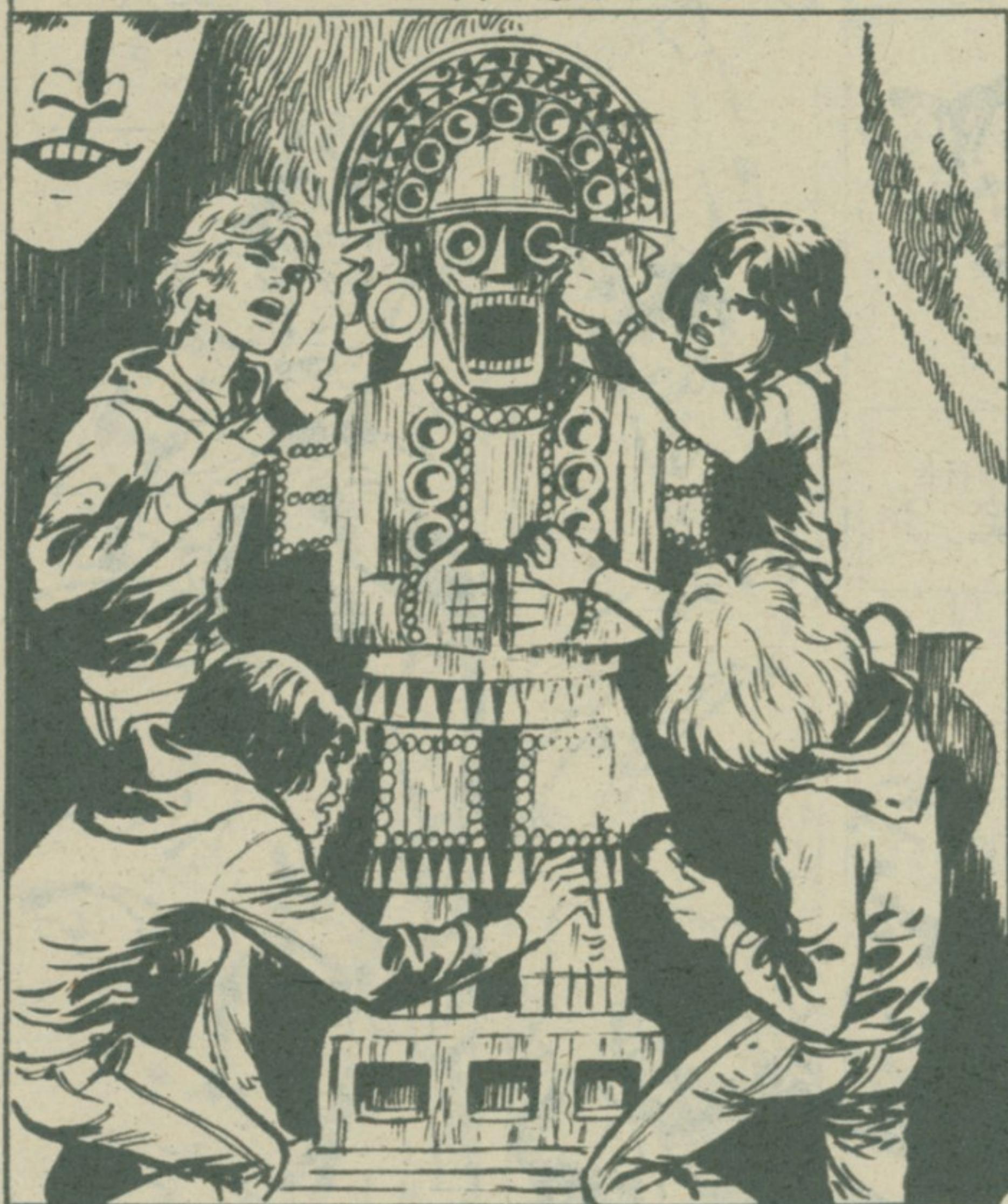
ОВИ
УДНИ
ПРЕДМЕ-
ТИ
МЕ
ПЛАШЕ!

БОЖАНСТВО,
ВЕСЕЛА ПЕТОР,
КА ТЕ ПОЗ-
ДРАВЉА!

И ОБЕГАВА
ТИ ДА ГЕ ОТ-
КРИТИ КАК-
ВУ ТАЈНУ ТИ
ТО СКРИВАШ,
КАД СИ
НАПРАВИО
ТАКВУ ЗЕРКУ
КОД ЈУДИ!

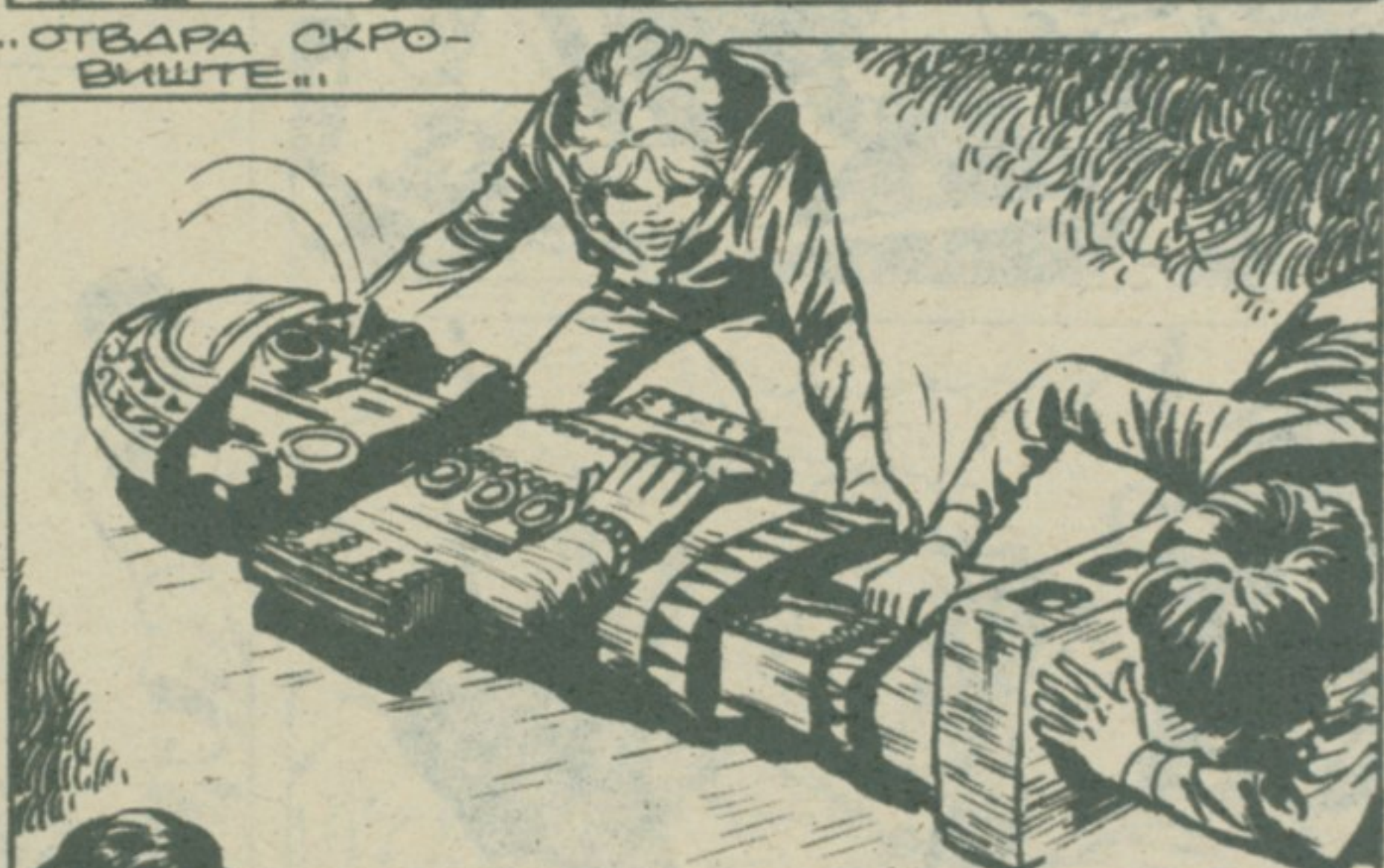
ВИШЕ ОД ДВА САТА, ДЕЦА СУ ТРАЖИЛА
МЕХАНИЗАМ...

...КОЈИМ СЕ...

...ОТВАРА СКРО-
ВИШТЕ...

АЛИ, СВЕ ЈЕ
БИЛО УЗАЛУД...

ВЕЕ! МИ ЈЕ
СРЕЋА ДОСТА!
МОЖДА
ТУ И НЕМА
НИШТА!

ЕЈ!

**ЈУПИ!
НАШАО САМ!**

МОГАО СИ
БАР ДА МЕ
УПОЗОРИШ!

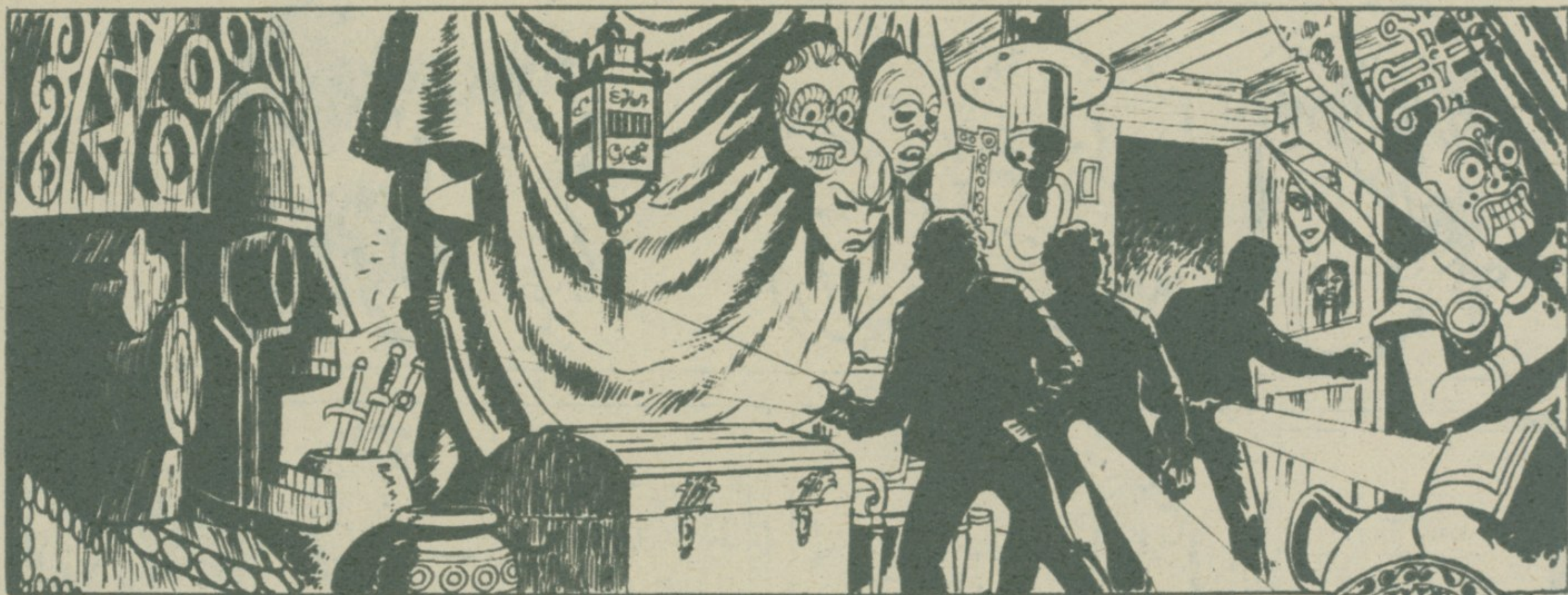
ШТА ЛИ
ИМА УМУТ-
РАЗ

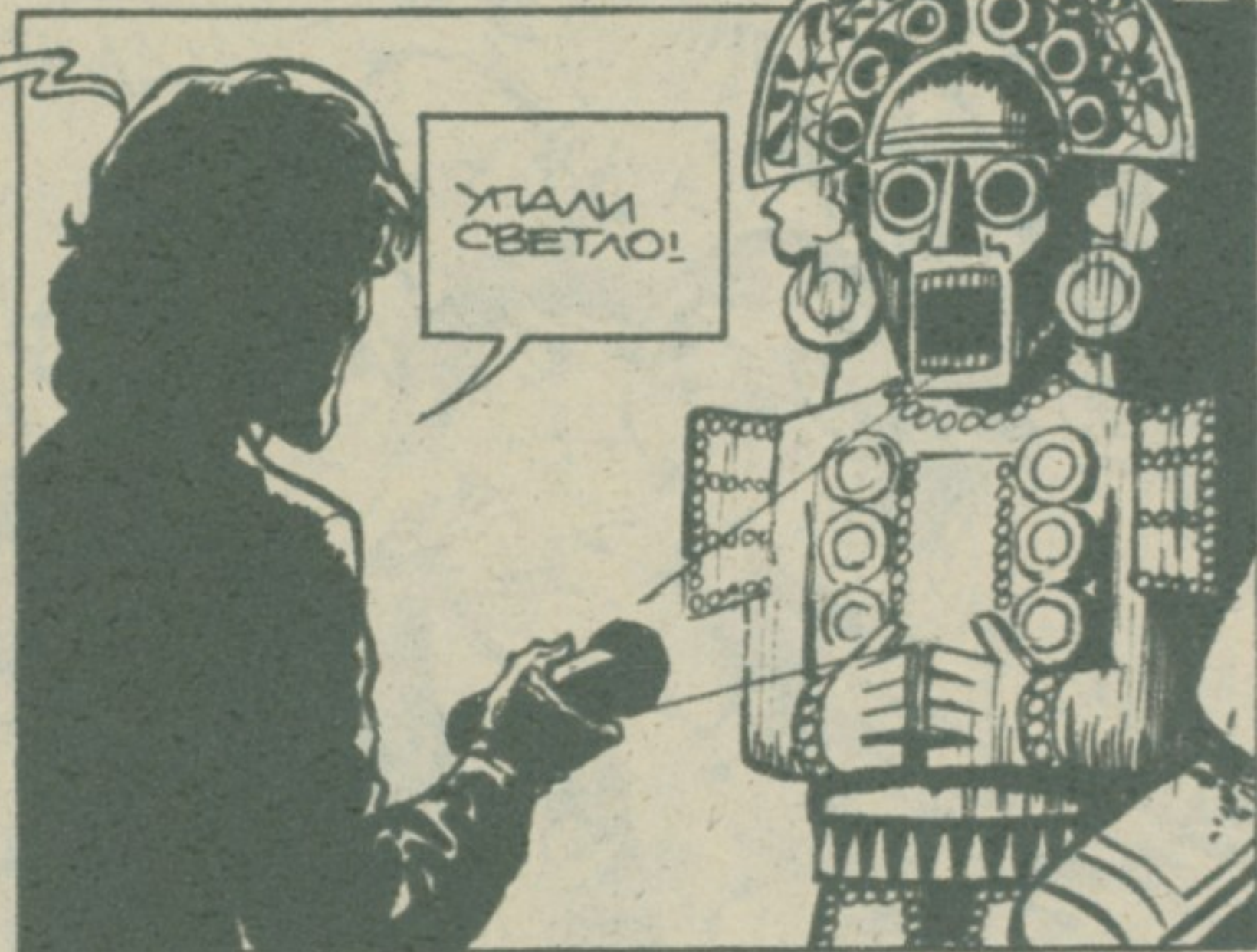
УМОТАНО У НЕ
ПРОМОЧИВО ПЛАТ-
НО! СИГУРНО ЈЕ
ДРОГА! ТАКО ЈЕ,
БАР, У ФИЛМОВИ-
МА!

© 1982, Hachette

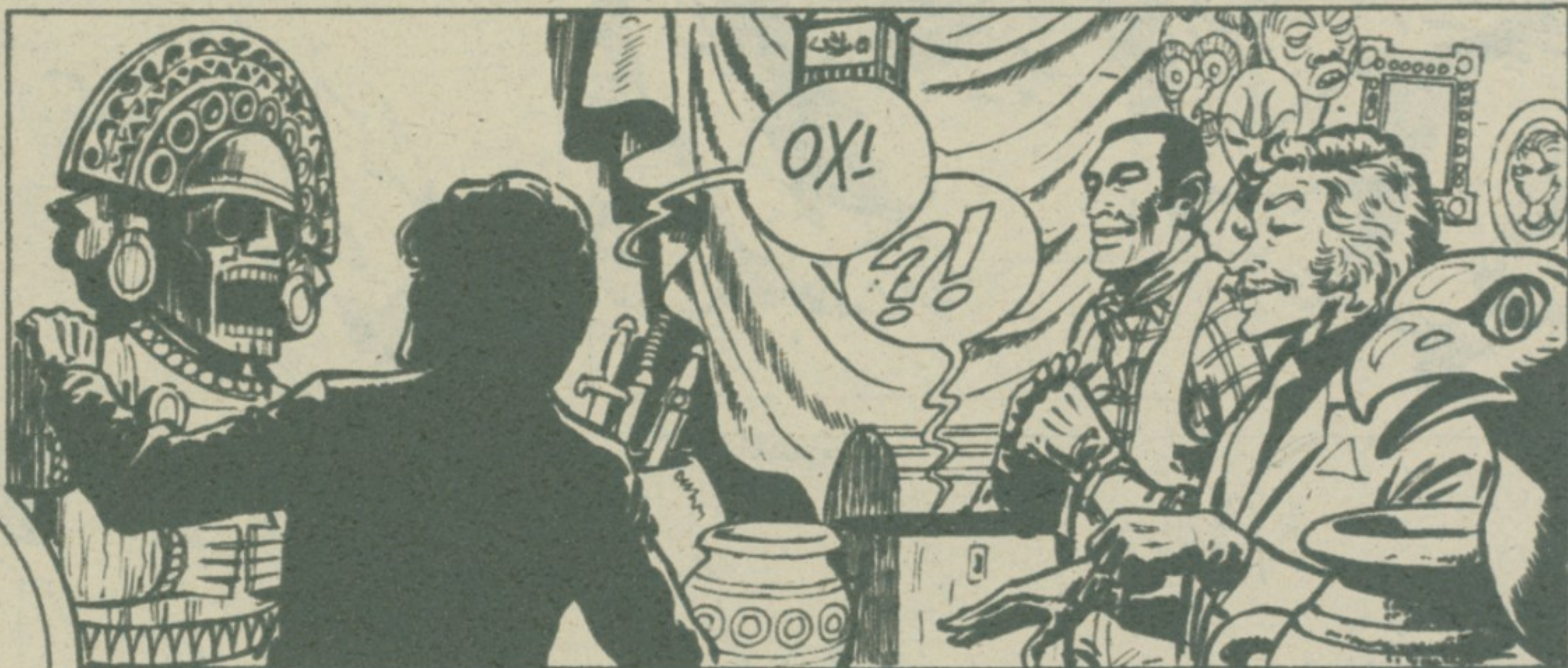

РОБА ЈЕ ТУ! ТРЕБА ДА
ЈЕ ОДНЕСЕМО!

УПАМ
СВЕТАО!

ОХ!

?!

КЛИК!

НЕ МОГУЋЕ!
ПА ТО ЈЕ ОН!

НЕ
ОКЛЕВАЈМО!
УТОВАРИТЕ
СТАТУ
У КОЛА!
БРЗО!

СУТРАДАН
УЈУТРУ,
ВЕСЕЛА
ПЕТОРКА
СЕ СПРЕ-
МАЛА
ЗА
СУСРЕТ
С БАСТИ-
ЈАНОМ...

ВИШЕ БИХ ВО-
ЛЕО ДА СМО
ИШЛИ НА КУПА-
ЊЕ!

КУПАЊЕМО СЕ
КАД РЕШИМО
ОВАЈ СЛУЧАЈ!

ДОБАР ДАН, БАСТИЈА-
НЕ! МУМИ ВАС БРАВА?
ЈЕ ЛИ БИЛА ОБИЈЕНА?

А, НЕ! ВЕЋ ЈЕ ДО-
ТРАЈАЛА, ПА ЈЕ ТРЕ-
БАЛО ЗАМЕНИТИ!

КОЈИ ДОБАР ВЕ-
ТАР ВАС ЈЕ
НАНЕО ОВАМО,
КЛИНЦИ?

ХТЕЛИ БИСМО
ЈОШ ЈЕДНОМ ДА
ПОГЛЕДАМО
СТАТУУ БОГА
ИНИКА!

СТАТУУ? ПА... ОВАЈ...
НИЈЕ ВИШЕ КОД
МЕНЕ! ХМ... ОВАЈ...
МОЈ ОРТАК ЈЕ
ЈУТРОС ДОШАО
И ОДНЕО ЈЕ!

СЛУШАЈТЕ, ДЕЦО!
НЕ ЗНАМ КАКО СТЕ
ДОШЛИ ДО ТИХ
СТВАРИ, АЛИ ТРЕБА
ДА МИ ИХ ВРАТИТЕ!
ОПАСНО ЈЕ ДА ИХ
ЧУВАТЕ КОД
СЕБЕ!

ЈЕ Л' ОН У
КЕРНАХУЗ?

У ТОМ
СЛУЧАЈУ,
МОРИ
БЕМО И
ОВО ДА
МУ ДА-
МО!

А И ОВО
ШТО ЈЕ
БИЛО У
ТАЈНОМ
ПРЕГРАТ-
КУ!

НАСТАВИТЕ СЕ

Кажу да је после повлачења Панонског мора највећи део Војводине био непрегледна мочвара пуна птица и звери. Људи су подизали насеља уз велике реке, на високим и стрмим обалама, и било их је врло мало. И данас можете да се вратите у присторију шетајући Копачким ритом, али и многим местима уз Дунав, Тису или Тамиш. С пролећа, кад су воде високе, безбројни рукавици ових река претварају се у простране мочваре. У тим оазама дивљине још могу да се нађу ретки остаци некадашњег обиља природе.

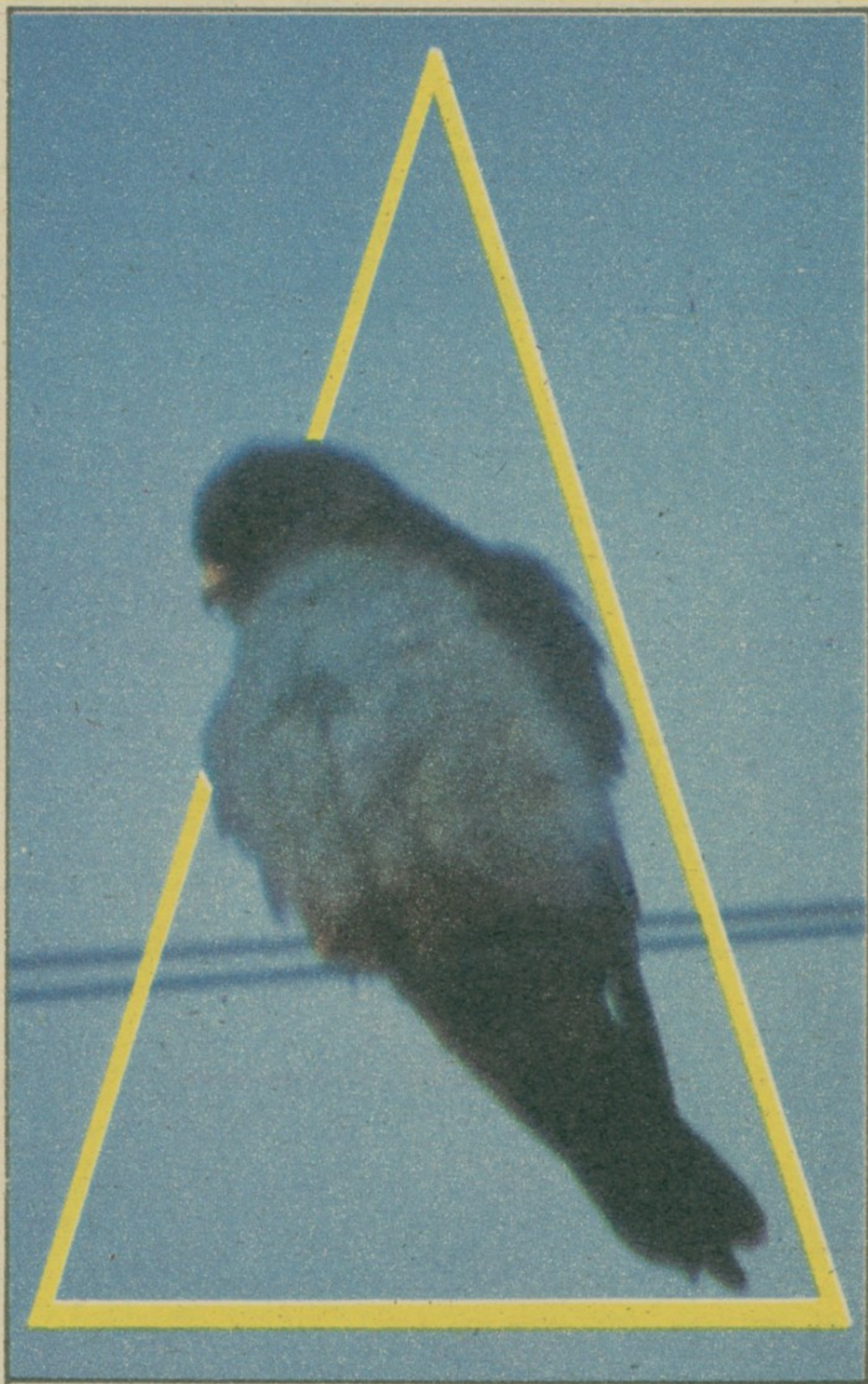
Пут нас води кроз југозападни Банат, прецизније правцем Панчево-Црепаја-Ковачица-Уздин... Већ на излазу из Панчева, где пут прави дугу двоструку кривину према Црепаји, пружа се голема утрина прекривена коровом и травом на којој сам раније редовно виђао пастире са овцама а сад је стајало двадесетак рода у густо збијеном јату. У ово доба године сигурно се спремају на дуглет до Африке. Колико ли ће их стићи тамо, помислио сам. После краћег задржавања продужио сам према Црепаји. На самом улазу у село, баш поред пута, на димњаку шећеране угледао сам диван приказ: пет младих рода, већ одавно способних за летење и самосталан живот, окупиле се вероватно последњи пут на гнезду у ком су расле да још једном осете топлину дома пред дугу селидбу.

Између Црепаје и Ковачице пут је раван и местимично обрастао тополама и багремом. Са обе стране пута низ ниских бандера са жицама. Околне њиве под зрелим кукурузом негде и по три метра високих стабљика. Замислио сам се посматрајући ову лепоту и нисам ни приметио да је сунце већ високо одскочило, а ја журим на уздински рибњак где се надам сусрету са кашикарама. Тако сам бар у том тренутку мислио, не знајући да ни тога ни следећег дана нећу стићи ни до Ковачице, а камоли даље. Баш када сам помислио да кренем брже, угледао сам неколико птица на жицама поред пута. Биле су нешто веће од голубова, али им је држање било некако усправно а боја тамнија. Једна од њих је управо полетела. Па то су обичне ветрушке, помислио сам. Нешто ми се ту не уклапа, размишљао сам, ветрушке свакодневно виђам на ливадама код ушћа Саве у Дунав, али никада у групи, и нису тако тамне. Што сам ближе прилазио, срце ми је снажније лупа-

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГ BIRDWATCHERA

НАДМУДРИВАЊЕ С

ПЛАВОМ ВЕТРУШКОМ

ло а то је био знак који одавно познајем. Кад год приметим неку нову врсту, осетим такво узбуђење и тада себи кажем: Ако те очи варају, срце сигурно неће! Једна од четири птице сачекала ме је на жици и сада сам јасно видео сваки детаљ: глава и леђа тамноплави, трбух сиво-бео, а ноге јасно црвене. Већ су се виделе и очи, жуте и злокобно светлуцаве, какве има већина грабљивица, и које никада не значе ништа добро за сироте жртве. Сада

сам био сигуран да се ради о плавој ветрушки и то о мужјаку. Почело је грозничаво монтирање опреме за фотографисање. Таман када сам био спреман, птица се дигла и мирно одлетела стотинак метара даље на исту жицу. Журим за њом вукући опрему и шуњајући се сагнут, све у нади да ћу бити мање упадљив. Моје понашање као да се допало птици, допустила ми је да јој се приближим управо толико да начиним квалитетан снимак. Међутим,

чим сам се зауставио и погледао кроз апарат, птица се поново лењо дигла и одлетела на старо место. Лов је потрајао нешто дуже од сат времена и ја сам се, исцрпљен, свалио у траву поред пута.

Смирило се и узбуђење па сам почео хладно да размишљајем. Жеља да ову птицу фотографишем била је толико јака да сам све друге планове заборавио и одлучио да овде останем све док не успем.

Увече сам почео да постављам шатор отприлике наспрам оног места где сам ветрушку први пут видео. То, додуше, и није прави шатор, већ велики комад маскираног платна који је бацио неки комшија. На крајевима платна привезао сам комаде жице и канапа тако да сам за неколико минута могао у грмљу да направим сигуран заклон. „Отвори“ за осматрање били су на све стране јер је платно било исцепано. Како год да поставим шатор, увек ће се наћи нека већа рупа која служи као врата и нека мања да кроз њу протурим објектив апарата. Ноћ је била ведрa и сува.

Свануло је хладно јутро без ветра. Дивно, помислио сам. Само још да дође ветрушка! Не излазећи из вреће за спавање сео сам за апарат који сам синоћ припремио. Прлазили су сати а на мом малом хоризонту, колико се видело кроз отвор на платну, ништа се није догађало. Знао сам да објектив могу само мало да померам лево-десно, јер би, у противном, птице могле то да опазе. Око једанаест сати већ сам изгубио наду. Стварно сам оптимиста, гласно сам се вајкао. Од толико слободних километара жице птица треба да слети баш на ових тридесетак метара у мом видокругу. Било како било, нисам могао да смислим бољи начин, а рачунао сам и на то да већина грабљивица има своје омиљено место на коме стоји и да сам баш њега погодио. Тако је и било. Прекопута шатора, на ниској жици, без најмањег шума или неке друге најаве, створила се ветрушка. У магловењу сам почео да шкљоцам апаратом све док није нестало филма. Птица је и даље стајала! Док сам мењао филм, за тренутак сам одвратио поглед од ње, а када сам поново погледао ње више није било на жици.

Знао сам да је с фотографисањем готово јер се овакви тренуци не понављају. Полако сам спаковао своје пинкле и упутио се кући препуног срца.

Др Растко Александров

БЛАГО У СВЕТОМ БУНАРУ

Кад
дипломата
верује
легенди

Дипломатски представник Сједињених Америчких Држава није могао да сачека свитање. Дрхтећи од

узбуђења, упилио се у тамну масу камења чији су се снажни обриси оцртавали под сребрном светлошћу пуног Месеца. Сва су му чула отупела, удови потпуно паралисани, није чуо пригушене ноћне звуке џунгле ни хркање индијанског водича који је после напорног пута легао између посечених лијана и увио се у ћебад. Урлик јагуара из дубине прашуме, раздраженог присуством првог човека после 1.500 година, није допро до њега. Едвард Хенри Томпсон сав се претворио у поглед који је упијао разваљени степенести храм.

Коначно се пренуо. Стежући мачету ознојеним дланом, а другим придржавајући револвер у футроли на боку, Американац је полако кренуо према напуштеном храму. Густо растиње, оборена стабла, лијане – све оне препреке на које је данима наилазио на путу – спречавали су га сад да стигне до грађевине старих Маја. После вишедневног напорног путовања снага га је напуштала, влажна ноћ му је убржавала дисање, ноге су га издавале, руке се кочиле, али он је и даље ишао преко меких наслага трулог лишћа и мачетом равномерно ударао лево и десно.

После добра два сата пробијања кроз џунглу пред Томпсоном се испречио прави зид од пузавица. Била је то последња препрека до храма, његов полусрушени кров издизао се изнад бујног тамног зеленила. Мачетом је почео да сече растиње. На обод његовог шешира и рамена спустила се киша крупних инсеката. При светлости месеца видео је како из лишћа испадају танке змије и дебели гуштери. То га није узнемиравало. Широки обод шешира спречавао је да му се неки од гмизаваца завуче под кошуљу, а кожа чизама била је претврда за зубе отровница.

Одједном је оштрица мача реско звекнула. Ударио је поново. Опет исти звук. Тако је могао да се огласи само су-

Вода је била блатњава, мутна, застрашујућа. Индијанци са Јукатана клели су се да у њој живи велика змија која прождире људе. Жеља за златом ипак је била толико јака да је бели човек одлучио да зарони

дар челика и камена. Разгрнуо је пузавицу. Указала се глатка, заобљена камена површина. Био је то стуб. У густину је затим открио друге стубове, читаву камену шуму лево, десно, испред себе – та војска чувала је развалину хиљаду и по година.

Кад је прошао ову вечну стражу, Томпсон је наишао на камени степеник – висок, дугачак, глатко истесан и хладан. Сасекао је растиње и попео се на њега, а онда се указао други степеник, трећи, четврти. Водили су до врха, до масивне куле која је једина успела да одоли лијанама и пузавицама.

Одозго је могао да види колико је храм велик. Са истока је већ допирала прва бледа светлост. Још један влажан и топао дан спремао се да заплови над полуострвом Јукатан у Мексику. Око ђутљивог споменика израњале су из ноћи мање грађевине, степенасте пирамиде, стубови. Читав један напуштени и заборављени град лежао је почетком овога века под ногама усхићеног Едварда Томпсона. Биће то најсрећнији дан његовог живота. Он је управо открио Чичен-Ицу, свети град и метрополу изчезлог царства Маја.

Прича шпанског мисионара

Ноћ је однела дубоку тајанственост каква и приличи овом култном месту. Џунгла је за тили час оживела, огласио се птичји хор, залепршали лептири свих боја. Као да се у мишићима и костима није накупио умор од вишедневног

јахања и мачевања с природом протекле ноћи, Томпсон је ишао од грађевине до грађевине, секао растиње, разгледао влажне просторије, опипавао зидове.

Ту ће годинама бити посла размишљао је. Док се све то очисти од џунгле, док се истражи, прецрта.

Сунце се већ увелико ближило западу када је Томпсон са својим индијанским водичем сео на врх највишег храма да се одмори. Ћутали су и гледали пред себе. Нешто је светлцало у даљини под косим зрацима сунца. Томпсон се придигао, ставио шаку изнад очију. Могао је да разазна воду о чију се површину одбијала јарка светлост.

Сутрадан је посетио то место. Стајао је уз ивицу огромне рупе у каменитом тлу испуњене водом. Њен пречник је 60 метара. Стране изнад воде биле су равно засечене и онемогућавале су силазак или излазак из тог природног бунара. Закачио је комад олова на канап и спустио га у бунар. Зауставио се на дубини од 25 метара. Вода је била мутна, имала је тамну боју, деловала је претећи, подмукло. Зависно од доба дана или ако би се нешто бацило у њу, мењала је боју од тамнозелене до као крв црвене.

Али, та одбојна муљевита рупа просто је опчинила америчког конзула који је за 24 године боравка у Мексику знатно више провео на истраживању старих градова, по индијанским колибама и у џунгли, него у удобној канцеларији. Гледао је у тамну воду

и присетио се књиге Дијега де Ланде, једног од првих шпанских мисионара на Јукатану, који је писао о светом бунару Индијанаца до кога од монументалног Храма ратника води широк пут. Користећи старе извештаје, навео је да је у време суше овим путем до бунара ишла маса људи предвођена свештеницима. Заустављали су се на самој ивици бунара, изнад претеће воде. А онда је почињао страшни пагански ритуал. Да

Илустровао: Брана Јовановић

дрвени понтон, чекрке, сајле, мреже. Пријатељи га одвраћају од те луде замисли. — Ако већ хоћеш да извршиш самоубиство — каже му један — зашто не изабере мање неугодан начин?

Нису успели да га убеди. Своју скаламерију довлачи до светог бунара у срцу џунгле. Цела Чичен-Ица још је прекривена растињем — чека да је ослободи зеленог покривача и истраже. Едвард Томпсон је, међутим, заокупљен само бунаром и благом за које очекује да ће га извадити са дна. На том послу провешће пуне три године — од 1904. до 1907.

На правом путу

Први покушаји били су обесхрабрујући. Данима је мрежа вадила само црни глиб по коме је конзул пажљиво чепркао. Ништа није нашао осим костију једног јагуара и срне. Ловац и ловина заједно су нашли смрт у дубокој води. Едвард Томпсон ноћу је размишљао да ли је шпански свештеник погрешио или преувеличао причу. Сан му никако није долазио на очи. Тресао се од помисли да је изневерио поверење пријатеља и да ће са Јукатана отићи као уништен и осиромашен човек.

Нада му се повратила оног дана кад је из муља ишчепркао два глатка жута предмета. Није могао одмах да оцени шта је то. Загризао је један — никад није пробао ништа слично. Бацио их је у жар. Истог тренутка ваздухом се раширио замаман мирис. Била је то смола коју су Маје палиле док су боговима приносили жртве.

Те ноћи је први пут добро спавао. Нашао је доказ да је на правом путу. Од тада је прошло тек неколико дана кад је мрежа са дна почела да вади оруђа, копља, ножеве од кремена, накит, шоље од жада. Томпсон је коначно извукао и први костур девојке.

Извештај Дијега де Ланде био је истинит. Мреже су биле пуне предмета и костију — све младих Индијанки. Нашао је и лобању старијег мушкарца — вероватно свештеника кога је нека од жртава повукла са собом у дубину.

Како је мрежа захватала све мање муља, истраживач је знао да је дошло време за роњење. Отишао је на Бахаме и довео једног Грка, искусног рониоца, који је тамо скупљао сунђере. У непромочивим оделима, с кацигом на глави и тековима на ногама, Томпсон и Грк спустили су се у дубину. Узбуђен, Томпсон је на понтону заборавио под-

водну светиљку и нарочити телефон. Али, убрзо је увидео да му у непрозирној води светиљка не би користила и да њих двојица могу сасвим добро да се споразумевају кад приближе кациге. Такво искуство други рониоци још нису доживели.

Кретање под водом било је изузетно тешко. Сваки учињени корак бацао их је нагло увис, превртали су се и требало је доста док поново не стану на ноге. У једном тренутку Томпсон је на леђима осетио нешто тешко, дугачко, обло и љигаво што га је притискало на камено дно. Сетио се легенде о великој змији која обитава у бари. Није могао да мрдне. Срећом, он и Грк брзо су установили да је то било стабло које је ко зна кад пало у свети бунар.

Свакодневно роњење оставило је трага на Томпсону. Готово је оглувео. Ипак, гомила нађених предмета се увећавала. Дobar део те збирке био је поломљен. Томпсон је и за то нашао разлог. У старим културама Америке постојало је веровање да се предмети убијају кад се сломају и да само такви могу да послуже духовима мртвих.

У дипломатском пртљагу

У својим белешкама Томпсон тврди да је вредност извађеног злата незнатна. Археолози се не слажу с њим, нарочито мексички. Све оно што је нашао у светом бунару изнео је у свом дипломатском пртљагу из земље. Нису услишене бројне представке мексичке владе северном суседу да се то благо врати. Тек 1959. године Пибоди музеј у Харварду вратио је незнатан део предмета из богате збирке.

Едвард Томпсон није то доживео. Умро је три деценије после рођења у светом бунару. Наглув и хром, нога му се укочила од некаквог тровања, умро је уверен да је пружио доказе о изгубљеној Атлантиди. Цивилизација Маја на Јукатану показала се тако величанствена да нико не би могао да га разувери — и да је покушао тако нешто.

Свети бунар је непојмљиво дубок и велик па се веровало како амерички археолог и дипломата није могао да извади све предмете са дна. Али, ново роњење захтевало је много пара и храбрости. Требало је да прође пуних седам деценија после Томпсоновог подухвата да би се у мутну воду спустила друга ронилачка екипа. Труд им се исплатио: људи жабе извукли су са дна још 2.600 предмета.

Огњен Јаневски

би умилостивили бога кише, у бунар су бацали девојке.

Истраживач није много размишљао о последњим тренуцима жртава, о њиховој врисци док су летеле ка тамној дубини, о грчевитим покушајима да целу ноћ остану на површини и да се успну уз равно засечено стење. Ни једној, никад, то није успело. Американац је размишљао о нечем другом. Свештеник Де Ланда тврдио је да су девојке биле богато окићене, да су за

њима бацани предмети од племенитог метала, оружје. Како је цео живот веровао да су рушевине на Јукатану остаци изгубљене цивилизације богате Атлантиде, очекивао је да је бунар препун злата. До њега је могао да дође само ронећи. Био је то врло опасан подухват за почетак овог века.

Како о роњењу појма није имао, одлази у Бостон да савлада ову вештину, залаже сву своју имовину да би набавио

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

Авантуре Хи-Мена, скелетора и осталих господара свемира изузетно су изостале САМО из овог броја нашег листа како бисмо најавили велики свемирски догађај:

Специјални први број Мастерса који излази 31. октобра зове се КОСМИЧКИ КЉУЧ. По овој епизоди Мастерса недавно је снимљен и филм који ћемо ускоро гледати у нашим биоскопима. У улози ХИ-МЕНА наступа чувени снагатор Долф Лангрен.

MASTERS OF THE UNIVERSE КОСМИЧКИ КЉУЧ

Стрип ће бити штампан у боји, у ограниченом тиражу, и продаваће се на свим киосцима!!!

ОД 31. ОКТОБРА ОВЕ ГОДИНЕ СВАКОГ МЕСЕЦА ЗАБАВНИК ОБЈАВЉУЈЕ ПО ЈЕДНУ ПОСЕБНУ СВЕСКУ СТРИПА О МАСТЕРСИМА!

ПОЛИТИКА, среда 26. октобар 1988.

ЧКОГ ОТКРИЋА ЏИ НА

а Шенуларау

допрле су и до
ијовића. И ни-
кати да би се
са академиком
на месту от-
атац присто-
затемик Мијо-
ниог реч је о
жима. Да ли
за сада не мо-
као нам је, у
ору, академик
о да ће уско-
ни, прецизне
повзанице о
пај, да су
м у нас до
Тинцима, код
ви код Гуси-
реке Комар-
тона. Жљеба
звени су до
ежи и у
Љ. Ђ.

АТЕЉЕ

О

новни
ради

тик

СИНОЋ У НАШЕМ ГРАДУ

МАСТЕРСИ СЛЕТЕЛИ У БЕОГРАД

25. октобра (Танјуг)

Како су изјавили очевици овог несвакидашњег догађаја, синоћ око 21 сат на платоу код хате „Пионир“ у Београду примећен је неидентификован летећи објект који се уз заслепљујућу светлост спустио на познати полигон за полагање возачких испита. Иако је већ била ноћ, неколицина најупорнијих ученика ауто-школе „28. фебруар“ из Македонске улице у Београду, могла је да разазна необично одевена лица која су се убрзо по напуштању четелице невероватном брзином упутила ка центру града. Један од очевидаца, чије име из разумљивих разлога не помињемо, изјавио је да та ова бића невероватно подсећају на јунаке популарног стрипа „Masters of Universe“ (Господари свемира) који излази у Политикином забавнику. Касно синоћ новинари су успели да нађу главног и одговорног уредника Политикиног забавника и од њега сазнају само то да о необичном појављивању стрипских јунака“ из његовог листа не зна ништа, нити да Политикин забавник има било какве везе са поменутим догађајем. Рано јутрос завршена је и седница Градске комисије за сузбијање изненађења грађана, која је затворина за јавност и на којој је, како се претпоставља, било речи и о овом невероватном догађају. После седнице представник за штампу изјавио је окупљеним новинарима да ће званично саопштење бити доступно јавности тек сутра.

Јавна литигација за ову адаптацију није објављена, а неколико радних организују у конзорцијуму.

Важно обавештење будућим читаоцима:

● За све спорове, за све незадовољне, увређене, одушевљене, оне с новим идејама и све остале који имају неке друге свемирске поруке надлежан је виши орбитални суд на Етернији. Часном суду председава ФИСТО! Судије поротници: ОРКО, МЕНЕТ АРМС и ТИЛА.

Ово су насловне стране будућих свезака Мастерса
које ће Забавник издати у току ове и идуће године.

Писма, као и понуде за мењање
фигурица Мастерса, слати на ус-
путну галактичку адресу:

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

МАКЕДОНСКА 29
11000 БЕОГРАД

A high-contrast, black and white photograph of a person with a large afro hairstyle, wearing a light-colored shirt, looking down. The word "MORIX" is visible in the top left corner. The image has a grainy, artistic quality.

Но, и тај прерани и трагични крај, у неку руку је логичан завршетак пута за човека који никоме и ничему није умео да каже не. Треба ли бољи доказ за то од чињенице да је 1967. године свирао другу гитару на америчкој турнеји групе Манкиз?!? **В. С**

40

РЕКОРДИ

ТИНЕЈЦЕР СА ХАВАЈА

У овој години британски статистичари који се баве топ-листама забележили су још један необичан рекорд. Наиме, чак четири хита са првог места топ-листе у овој земљи припадају групама или извођачима млађим од двадесет година. То су били: Тифани (Tiffany), Кили Минок (Kylie Minogue), група „Брос“ и најзад Глен Медеирос (Glenn Medeiros).

Осамнаестогодишњи Глен је из места Кауаи на Хавајима и најмлађи је „шампион“ британске сингл-листе још од 1973. године када је Дони Осмонд (Donny Osmond), са мање од 16 година, био први са синглом „Млада љубав“ („Young Love“).

Глен је, захваљујући успеху песме „Ништа неће променити моју љубав према теби“, постао први извођач са Хаваја који се тако високо попео на британској

до четвртог места британске листе.

Песму „Ништа неће променити моју љубав према теби“ за Глена су написали Гери Гофин (Gerry Goffin) и Мајкл Масер (Michael Masser) који су написали и светски хит из 1985. године за Витни Хјустон „Saving All My Love For You“ („Чувајући сву љубав за тебе“).

Сличан наслов, у овом случају значи и сличан успех за Глена Медеироса који је својим хитом, поред британске, окупирао сам врх канадске, норвешке, португалске, холандске и француске листе најпопуларнијих синглова, а укупна продаја његовог најуспешнијег сингла до сада премашила је три милиона копија.

Први албум овог чуда од „детета“ појавио се недавно у прода-

листи. Надмашио је и много познатију „земљакињу“ Ивон Елиман (Yvonne Elliman) чији је највећи хит „Ако те не могу имати“ („If I Can't Have You“) стигао „само“

ји. Ако га будете тражили, неће вам бити тешко да га препознате – албум се зове као и овај све популарнији момак чије време, по свему судећи, тек долази.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

СТАНИ! STOP!

Дао си ми све што имам
Зар се никада ниси уплашио
да ћу постати зависна од
тебе
Дала сам ти сву љубав коју
сам имала
Сада схватам да си лагао и
не верујем да је то истина

Видела сам вас загрљене
преко улице
И питам се да ли она зна
шта се догађа
Причаш о љубави а не знаш
како је то
Кад схватиш да ниси једини

О боље стани пре него што
ме искидаш на комаде
Боље стани пре но што
одеш и сломиш ми срце
О боље стани

Толико пута сам
покушавала да одем
Али није лако кад имаш
душу из два дела
Па се враћам себи сваког
дана
Сада могу да ти препустим
све
О боље стани пре него што
ме искидаш на комаде
Боље стани пре но што
одеш и сломиш ми срце
О боље стани

Стани ако ме волиш
(Запамтићеш)
Сада је време за тугу
(Тог дана заувек)
Нећу поверовати да си
отишао од мене

О боље стани пре него што
ме искидаш на комаде
Боље стани пре но што
одеш и сломиш ми срце
комаде
О боље стани

All that I have is all that
you've given me
Did you never worry that I'd
come to depend on you
I gave you all the love I had
in me
Now I find you've lied and I
can't believe it's true

Wrapped in her arms I see
you across the street
And I Can't help but wonder
if she knows what's going on
You talk of love but you
don't know how it feels
When you realise that you're
not the only one

Oh you'd better stop before
you tear me apart
You'd better stop before you
go and brake my heart

Ooh you'd better stop

Time after time I've tried to
walk away
But it's not so easy when your
soul is torn in two
So I just resign myself to it
every day
Now all I can do is to leave it
up to you

Oh you'd better stop before
you tear me all apart
You'd better stop before you
go and break my heart
Ooh you'd better stop

Stop if you love me
(You will remember)
Now's the time to be sorry
(That day forever)
I won't believe that you'd
walk out on me

Oh you'd better stop before
you tear me all apart
You'd better stop before you
go and break my heart
Ooh you'd better stop

Текст и извођач: Сем Браун (Sam Brown)

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Били смо убеђени да ће се после наше турнеје по СССР-у односи на релацији Исток-Запад заувек покварити. Штавише, очекивали смо да Енглеску затекнемо у рушевинама од бомбардовања“. Ричард, „Pop Will Eat Itself“

Гитару ћете СВИРАТИ ВЕЋ ЗА 4 МЕСЕЦА ако се при учењу будете служили ШАЈИНОВОМ – ОЗВУЧЕНОМ ШКОЛОМ ГИТАРЕ (Штампа ПГП РТБ)! Школу, (књигу и 2 касете) можете набавити у свим продавницама „Промузику“ у Београду по цени од 47.000дин. – или наручити дописницом на адресу: Шајинова озвучена школа гитаре, Други булевар 131/9 – 11070 Нови Београд.

ТИЕТА ЛИЈА

Како
дивље
животиње
мењају
ћуд

Дејвид Мекдо-
налд, истражи-
вач са Оксфорд-
ског универзи-
тета, већ годи-
нама проучава
живот црвених
лисица које све
чешће напушта-
ју своју природ-
ну средину и од-
лазе да живе у
човековој око-
лини

СЕ ДОВИЈА

Тог пролећа, пре три године, вероватно сам био једини Британац који није уживао у буђењу природе већ је тумарао по пољима и шумама око Оксфорда. Трагао сам за лисицама које сам открио у близини овог града пре више година јер сам желео да проучим живот ових животиња изван њихове природне средине. Сасвим неочекивано, угледао сам гомилу свеже ископане земље испод дивље руже која је расла крај ограда напушеног тениског игралишта. Сакрио сам се иза једног жбуна и наоружао стрпљењем.

Нисам чекао ни један сат кад сам угледао прву лисицу. Провукла се испод жице, претрчала игралиште и нестала у оронулој згради која је некад служила као свлачионица. Савршено склониште за ове животиње којих однедавно има све више и у близини великих градова. Почеле су да се настањују у човековој близини, ако не и најближој околини. Непогрешиво откривају замке и вешто их избегавају, али исто тако знају да се, попут акробате, крећу по оградама дворишта како на земљи не би оставиле никакав траг.

На једној фарми у близини Каландера, у Шкотској, лисица се месецима хранила заједно с домаћим животињама које је навикла на своје присуство. Да би остала незапажена, изневерила је своју пословичну особину – да краде живину.

Тета лија, иначе, не спада у друштвене животиње и по томе се разликује од обичног пса (чијем реду припада), вука и шакала. По правилу, свака лисица иде својим путем и брине о осталима само дотле док она у том друштву има некакве користи. Чак и заљубљене лисице остају заједно само док траје љубав и раздвајају се одмах после парења.

Међутим, приметио сам да лисице око Оксфорда живе у групи. Вероватно се тако осећају сигурније у човековој близини. То је требало проверити...

Нисам дуго чекао кад је из кућице крај игралишта излетела једна лисица, а за њом пет њених младунаца. Настала је луда игра између маме

лије и малишана. Само неколико минута касније њима се придружила још једна одрасла лисица. Док сам уживао гледајући их, однекуд се појавила и трећа. Било је очигледно да те животиње живе у некаквој заједници. Али, како је она била организована, то нисам знао.

Закопава храну – као пас

Првео сам дане и ноћи посматрајући становнике кућице на тениском игралишту. Лисице радије иду ноћу у лов, па сам зато и ја морао у

крио сам да су чланови једне групе живели на изненађујуће малој територији која се, чак, преплитала с простором суседних група. Неколико сцена из живота ових лисица уверило ме је да по цену живота бране то парче своје земље, чак и од својих суседа – лисица. О другим уљезима да и не говорим.

Сада ми се наметнуло још једно питање: како су лисице успевале да преживе на тако малом простору? Делимичан одговор добио сам кад сам видео своје љубимце како једу кишне глисте. Приметио сам још да лисица, кад улови повећи плен и не може одмах да га поједе, остатак за-

женка управо окотила. Одмах сам набавио боцу за бебе, а лежај направио у корпи. Ставио сам лисиче крај свог кревета и пошао на починак. Чим сам се нашао у кревету, почело је да испушта гласове налик на ђурликање. Тек касније сам схватио да младе лисице тако цвиле кад су усамљене. Младунче је ућутало и заспало дубоким сном тек кад сам га ставио у кревет и кад ми је своју њушкицу завукло у уво. И следећих пет месеци мала лисица је хтела само тако да спава. Назвао сам је Ниф.

Ускоро је напунила десет недеља. Дошло је време да почнем с експериментом. Пре свега, желео сам да сазнам да ли ће успети да открије своју омиљену храну, мишеве, када их побацам по шумској стази којом је она најрадије трчкарала и да ли ће вишак закопати.

Док је Ниф тог јутра чврсто спавала, узео сам неколико мртвих мишева и одвезао се до шуме изван Оксфорда. Увече сам ту дошао са Ниф. У сласт је прогутала првог миша на кога је налетела. Онда, другог, па трећег. Кад је утолила глад, узела је још једног и однела га у жбуње крај стазе. Ископала је рупу, ставила миша и затрпала га. Њушкицом је утабала земљу и преко ње набацала траву. Све је сјајно закамouflирала, иако то није могла да научи од својих родитеља. Значи, радила је инстинктивно. Исто је учинила и с преосталим мишевима. Нестрпљиво сам чекао следеће вече. Хоће ли открити своја складишта?

Сутрадан, чим смо изашли из аутомобила, Ниф је радосно потрчала ка шуми. Ускоро је јела свог првог миша, а онда откопала и остале. Ни једног није прескочила. Експеримент сам поновио неколико пута и закључио да скривени плен проналази само лисица која га је и закопала.

Знао сам да Ниф морам да пустим да живи са другим лисицама. Одлучио сам, иако тешка срца, да је однесем до напушеног тениског игралишта и тамо је оставим. Са страхом сам чекао шта ће се догодити. Хоће ли је друге лисице прихватити?

Неколико месеци касније препознао сам Ниф. Водила је младе...

С. И.

Пет месеци је мала Ниф само овако хтела да спава

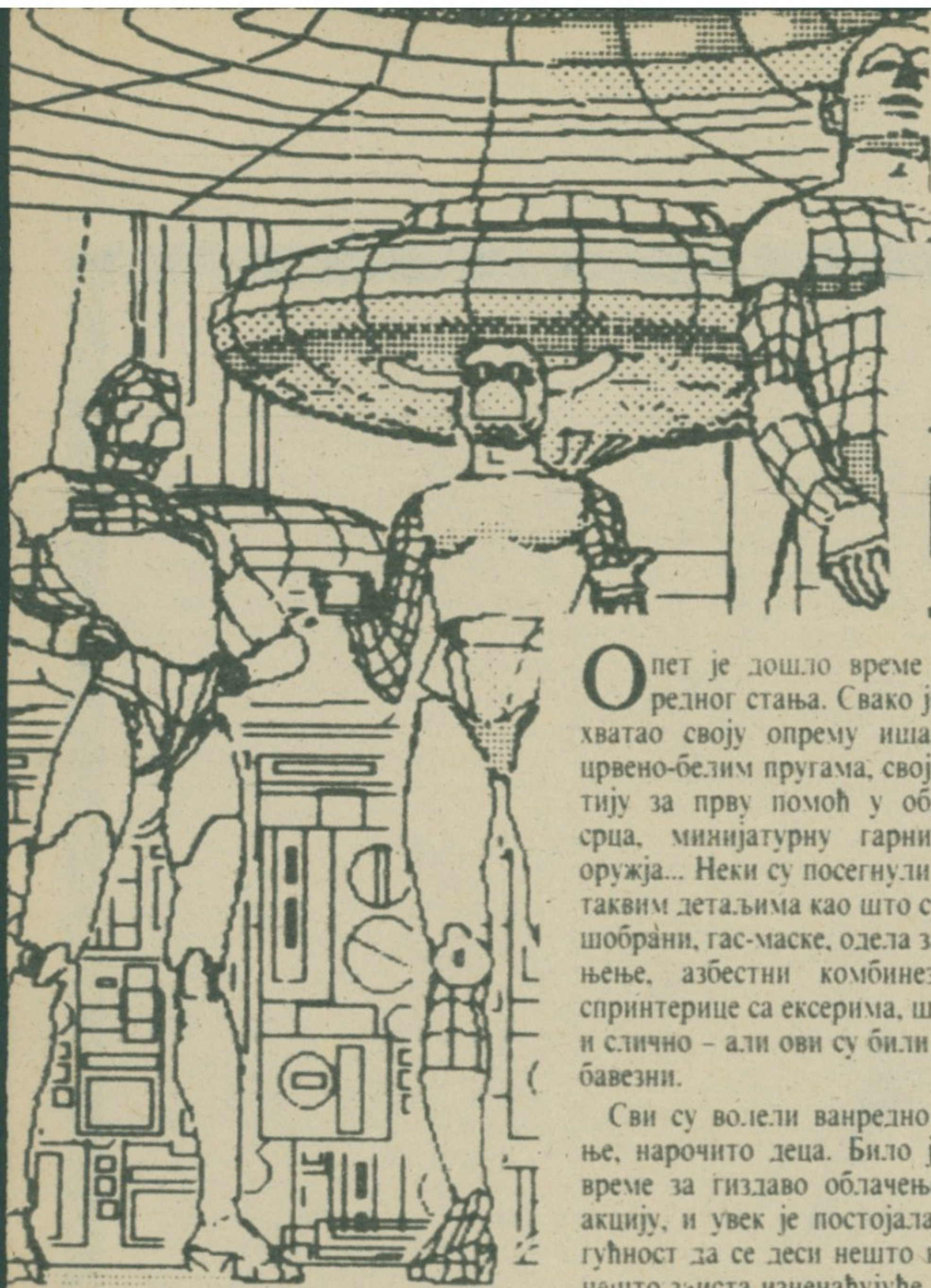
ноћно осматрање. Успео сам да ухватим три и да им око врата ставим огрице са радио-пријемником. Тако сам из даљине могао да ослушкujem куда се крећу и да ли у потрагу за храном иду саме или у друштву. Неколико месеци касније имао сам јаснију слику о њиховом понашању и животу у групи.

Прво, схватио сам да у области коју сам проучавао (тениско игралиште и околна поља и шуме) постоји неколико група лисица. У свакој живи један мужјак, пет женки и више младих. Путем радија от-

копа у земљу, баш као и пас. Како упамти где га је закопала и да ли нека друга лисица може да га открије? Знао сам да је то тешко открити, сем ако не одгајим једно младунче и онда с њим, кад одрасте, дођем на територију његових рођака...

С њушкицом у уху

Имао сам срећу да од познаника који је имао пар лисица добијем младунче, јер се

ДРУШТВО ВАНРЕДНОГ СТАЊА

Јута Фрит

Опет је дошло време ванредног стања. Свако је дохватио своју опрему ишарану црвено-белим пругама, своју кутију за прву помоћ у облику срца, минијатурну гарнитуру оружја... Неки су посегнули и за таквим детаљима као што су кишобрани, гас-маске, одела за роњење, азбестни комбинезони, спринтерице са ексерима, штупе и слично – али ови су били необавезни.

Сви су вољели ванредно стање, нарочито деца. Било је то време за гиздаво облачење, за акцију, и увек је постојала могућност да се деси нешто ново, нешто заиста изненађујуће.

Спинели, који се недавно по-

вукао у пензију из државне службе, одлучио је да остане код куће, близу свог радио-апарата и свог големог, блештавог телевизора. Непрекидно су емитовани најновији извештаји са лица места. Узбуђење је било неописиво, као и у свим другим приликама када би се прогласило ванредно стање.

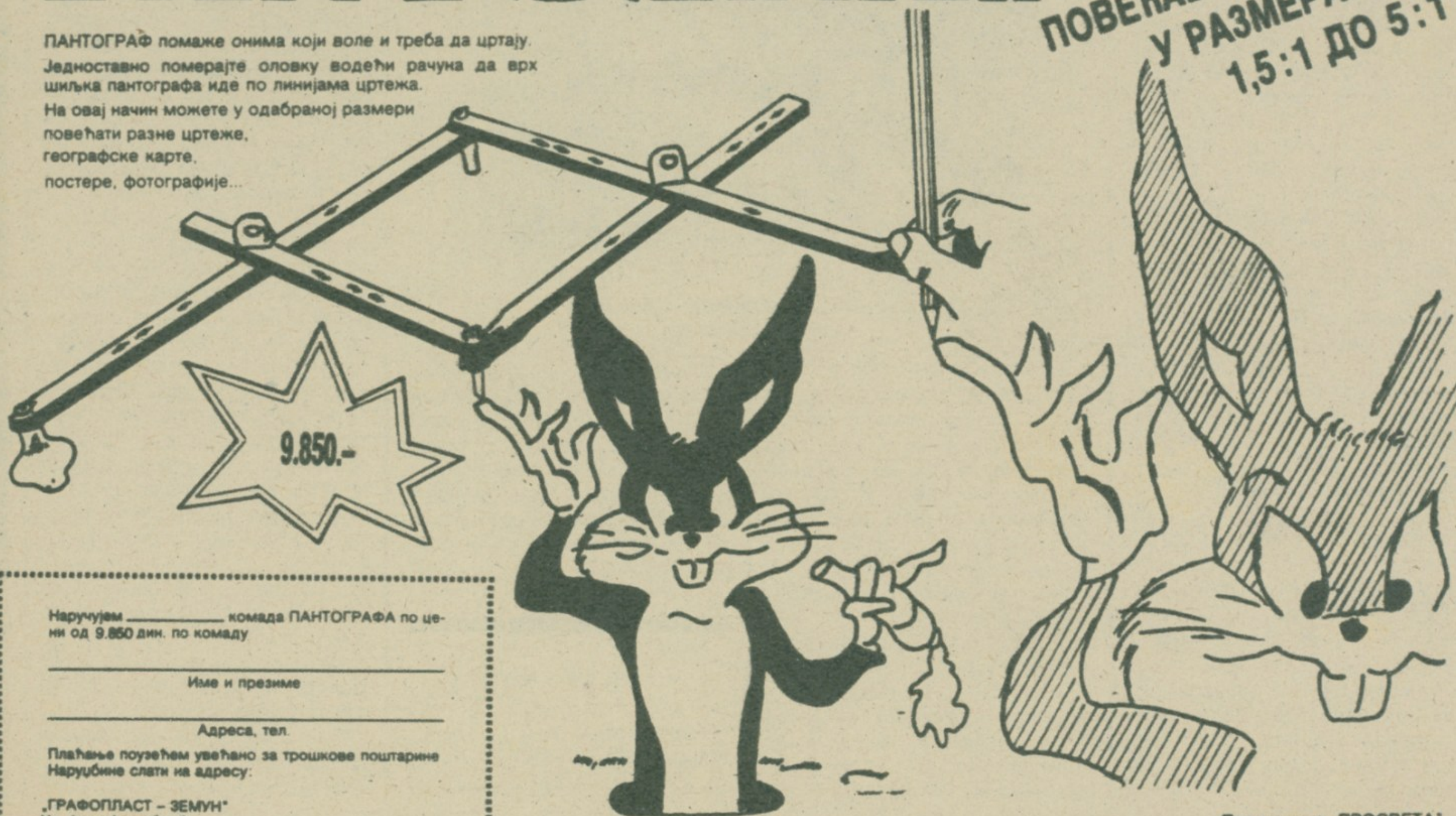
Како ли ће бити овога пута? Склапале су се опкладе, укључивали компјутери и бирои за испитивање јавног мњења. Астролози су најављивали значајне догађаје, новине су доносиле меродавне извештаје својих специјалних дописника. Свако, али баш свако, имао је своју хипотезу. Неки су чврсто веровали да

ће се најгоре – то јест оно чега су се највише плашили – без сумње десити. Неки су гајили наду да ће се то десити другима, а не њима. Једна велика група била је уверена да ће казна неминовно снаћи све грешнике и да ће преовладати опште покајање.

Као што се Спинели присећао из своје сопствене младости, позоришна и филмска индустрија далеке прошлости могле су само да сањају о тако активnoj разоноди. Само стварање суда унапред вредело је више од било ког амфитеатарског спектакла који је приредио неки римски император. Људи су лично били у арени, као посматрачи или

ПАНТОГРАФ

ПАНТОГРАФ помаже онима који воле и треба да цртају. Једноставно померајте оловку водећи рачуна да врх шиљка пантографа иде по линијама цртежа. На овај начин можете у одабраној размери повећати разне цртеже, географске карте, постере, фотографије...

ПОВЕЋАВА ЦРТЕЖЕ
У РАЗМЕРАМА ОД
1,5:1 ДО 5:1

9.850.-

Наручујем _____ комада ПАНТОГРАФА по цени од 9.850 динар по комаду

Име и презиме _____

Адреса, тел. _____

Плаћање поузећем увећано за трошкове поштарине. Наручбоине слати на адресу:

„ГРАФОПЛАСТ – ЗЕМУН“
Ул. Јакшићева бр. 2
11080 Земун
тел. 011/194-651

Производи: ЗГЗ ЈУГОСЛАВИЈА, Београд,
Мишка Јовановића 24

Продавнице „ПРОСВЕТА“
Београд, Чика Љубина 1а
Обилићев венац 19

учесници, као жртве или победници – зависно од тога како су одредили тајанствени планови Савета.

Са милионима других гледалаца Спинели је посматрао делове најатрактивнијих ванредних стања која су се десила током последње деценије. Знао је, баш као и сви остали гледаоци, да су они сваки пут када би успели да преживе представљали истинско друштво ванредног стања. У два маха Спинели је и сам био одликован као херој: у великој поплави организовао је спасилачку флоту која је извукла мноштво људи из заперушаних бујица, а током најезде скакаваца посипао инсектицидом угрожена подручја уз знатан ризик по сопствену безбедност.

Ванредно стање имало је, наравно, и своју ведрију страну. Спинели се увек изнова смејао гледајући омиљене сцене из инвазије ракуна када је на стотине ракуна било спуштено падобранима у баште на периферији града, и оргију крем-пита када су се милиони људи међусобно гађали колачима у урнебесној комедији.

Било је и драматичних сцена, када је, на пример, свака стота особа у телефонском именику играла руски рулет, било је и филмова о болести слинавке и шапа, о блоковима кућа који су се рушили, о специјалним земљотресима и тако даље. Телевизијски репортер пришао је човеку увијеном у медвеђе крзно: „Значи, ви мислите да ће овога пута наступити ново ледено доба?“ „То је морало да се деси, пре или касније“, одговорио је човек слежући крзном око својих ушију. „Ја већ осећам хладноћу, а ви?“ У позадини се назирала прилика која је узвикивала да ће египатска куга поново почети да хара.

Спинели је у оваквим приликама највише волео вести – истину говорећи, чак и више од самог спектакла. Унапред се радо-

вао свим сутрашњим новинама. Хероји ће бити проглашавани, жртве оплакиване. Ако и буде жалости и губитака на неким местима, следећу седмицу прослављаће сви срећни људи који су се истински истакли. Било је заиста чудесно како су људска даровитост, организација и снажљивост сваки пут спасавале заједницу од несреће. Ни једна несрећа никад није била довољно гадна да би утицала на економски напредак или на прираштај становништва.

„Тешка времена“, прокоментарисао је један бизнисмен на екрану недалеко од Спинелијевог носа, „увек су била благослов за нас. Људи се здружују и помажу једни другима. Све мале чарке из протеклих седмица заборављају се кад ставимо на себе опрему за ванредно стање. Уједињени, ми смо снажни.“ Волио је све своје особље према једном од фудбалских стадиона на којима су се често окупљале масе да, као опчињене, посматрају догађаје који су се одвијали на циновским телевизијским екранима.

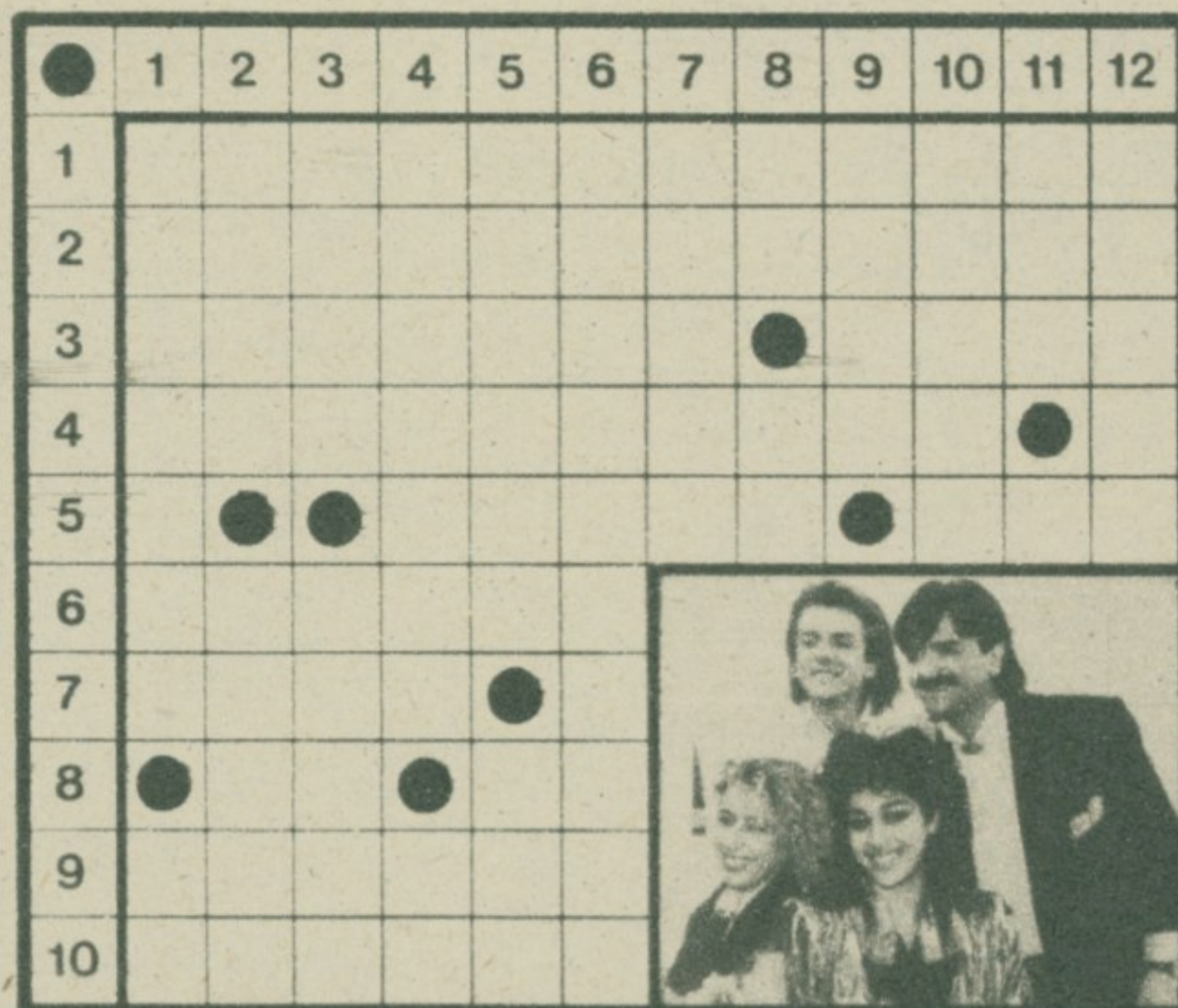
Како је то тачно, помисли Спинели. И он лично био је један од чланова оснивача странке која је увела институцију ванредног стања. „Још пре десет година“, говорио је телевизијски репортер, „психолози су доказали да рушилачки пориви у човеку, којима је вековима било дозвољавано да провале у виду насила и безумног чина ратовања, могу да буду каналисани у корисном правцу. Стваралачка енергија, интелигенција, присуство духа, храброст, част, несвакидневна жртва, дисциплина – некада су ти квалитети били готово заборављени. Али сада, захваљујући ванредном стању, они су се вратили да обогате нашу цивилизацију.“

Спинели се присећао својих студентских дана када су, чезнући за убуђењем, он и његови пријатељи организовали демонстрације и правили метеже у жељи да осете укус истинске личне ангажованости. Како их је често запањивала равнодушност на коју су наилазили! Да, све се то сада изменило, странка је помогла да се у свакодневни живот унесу смисао и садржајност.

И управо у том тренутку дубоког задовољства Спинелију је било суђено да први и последњи пут у животу одигра улогу жртве. Као и у милионима других домова – његов телевизор је експлодирао.

ЕНИМАТИКА

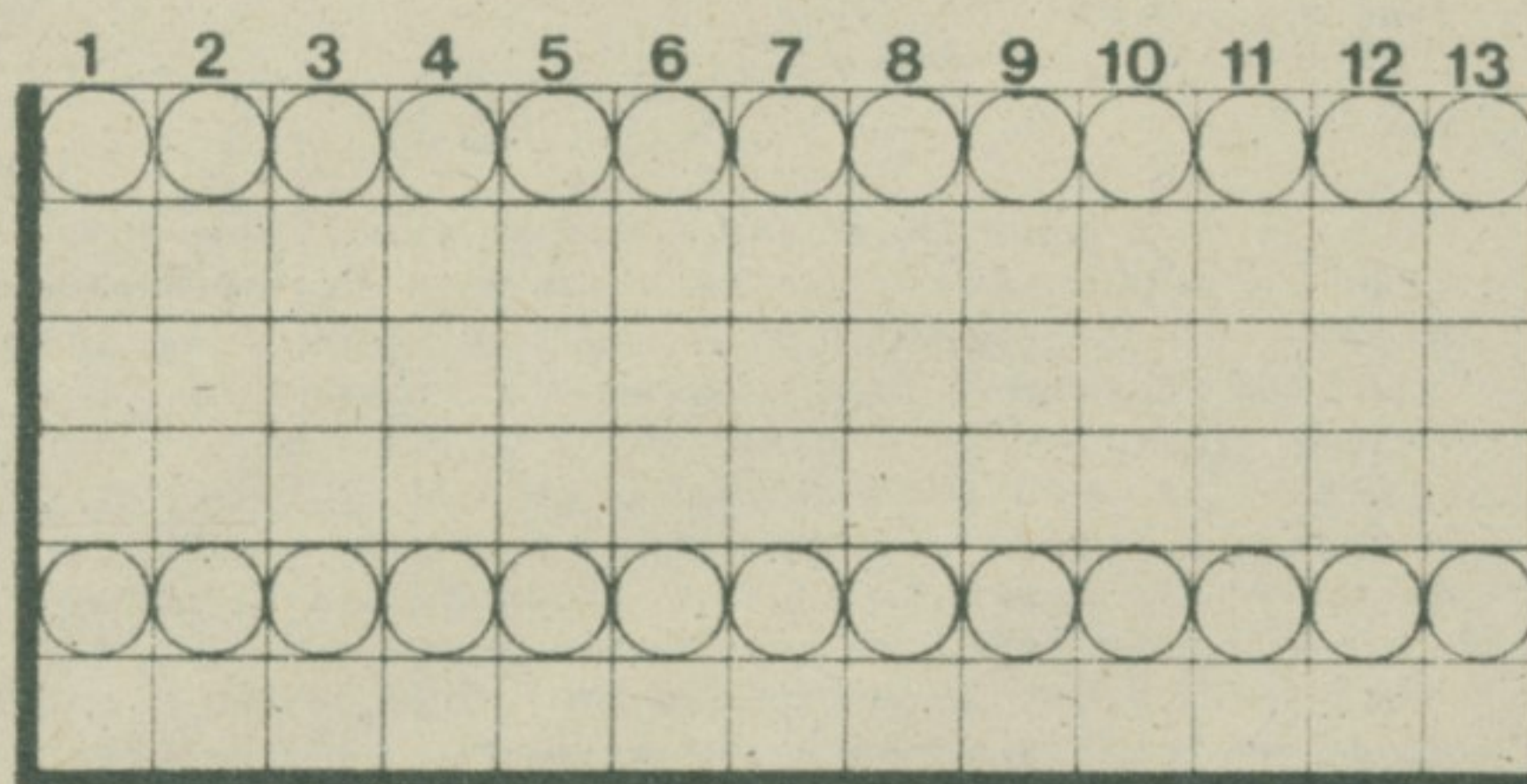
Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Музичка група са слике, 2. Име и презиме нашег ранијег боксера, 3. Велика, витичаста заграда – Име писца Ловрака, 4. Стање, особина онога који је зализан – Ознака за волт, 5. Ауто-ознака за Аустрију – Дрвена направа у коју се прежу волови кад вуку кола – Језеро у Северној Америци, 6. Јурење, 7. Река у Србији – Ознака за неутрон, 8. Ништа (тур.) – Нота солмизације, 9. Тропска воћка, 10. Француски филозоф и математичар, Рене.

УСПРАВНО: 1. Појести до краја, све – Подземље (мит.), 2. Гробна јама – Окрњак, рбак (мн.), 3. Име глумца Флина – Град у Србији, 4. Игра такм – Символ натријума, 5. Град у СССР – Поклон, 6. Талентованост, 7. Староегипатски песник, 8. Два сугласника – Мера за електрични отпор, 9. Град у Француској, 10. Пркос (мн.), 11. Кретање кроз ваздух – Ознака за радијус, 12. Алатке за риљање.

ИСПУЊАЉКА

Слогови: А, ВЕР, ВИ, ГИР, ДА, ДЕ, ДО, ДО, ДР, ЖА, ЖА, ИС, ЈА, КА, КИ, КО, ЛИ, МА, МА, МА, НУД, ЊЕ, О, О, ПРЕД, РА, РА, РА, РАК, РИСТ, СТРА, ТО, ТЕР, ТРО, У.

Од горњих слогова саставите речи према описима и упишите их у дијаграм усправно.

1. Добитак, зарада, 2. Од оног места, оданде, 3. Наоружана јединица са задатком да брани имовину, објекте или поједина лица, 4. Град на Јадрану, 5. Послови, 6. Дан у недељи, 7. Став, поза, 8. Име водитеља Млакара, 9. Рубац, 10. Алкохолно пиће, 11. Непрофесионалац, 12. Време од десет дана, месеци или година, 13. Пред, напред.

Ако сте испуњаљку исправно решили, онда сте у означеним пољима добили једну кинеску пословицу.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

НАГРАДНА ИГРА

50

ГОДИНА ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

ТУНИС Нови град на бивољој кожи

Мало је земаља које су као Тунис тако драматично везане за свој географски положај. Та невелика афричка земља доминира западним и источним Средоземљем, од рта Бон до Сицилије, дакле Европе, дели је само сто четрдесет километара и то је један од разлога цивилизацијских превирања током њене дуге историје. На североистоку Африке, где је две хиљаде километара дуг планински ланац Атлас изродио из Атлантика у подручју Марока да би се спустио у мирно Средоземље и где афрички континент прави мали заокрет према југу, налазе се најплоднија житородна поља на северу тог континента. И управо су плодност земљишта и повољан стратешки положај одређивали судбину народа који су ту живели. Настањен

зовали удаљене крајеве. Они су, уместо примене силе, са народом затеченим на некој, за њих привлачној територији, склапали уговоре о закупу земљишта, запошљавали су тај исти народ да ради на закупљеној земљи, узимали га у војску да брани нову колонију и све то, мање-више уредно, плаћали.

Прва цивилизација пристигла на север Африке брзо је створила снажну државу, са славном Картагином као главним градом. Та ће Картагина у току скоро 15 векова бити град изобиља, али и град ужасних страдања. И, као што већина градова има своју легенду о настанку, има је и Картагина.

У близини града Туниса постоји брдо које се зове Бирса. То је грчка реч и значи бивоља кожа. Данас се на њему диже велелепна катедрала Светог Луја, француског краља Луја IX који је 1270. ту, у Картагини, на свом последњем крсташком походу, умро од куге. Последњи колонизатори Туниса, Французи, подигли су ту катедралу у спомен на свог славног краља крајем прошлог века. А легенда о Бирси и Картагини почиње на обалама данашњег Либана, у некадашњој далекој Феницији, у граду Тиру, а у 9. веку пре нове ере. Краљ тог града-државе оставио је власт својој деци, лепој принцези Елиси и њеном млађем брату принцу Пигмалиону. Међутим, Пигмалион није

ничани, брже-боље, ступили у преговоре са берберским поглавицом. Питали су га могу ли, колико дуго и на којој територији, да остану. Бербери, којима није много стало до дошљака, нису их отворено одбили, већ су им лукаво одговорили да могу да остану колико желе, али на територији коју захвата једна бивоља кожа.

Али, и Феничани су се послужили лукавством. Учили су највећег бика, исекли његову

кожу на тако танке каишеве да су њима опасали не само свој логор, већ и читаво брдо на коме се он налазио. Оваква довитљивост допала се Берберима и Феничани су добили дозволу да се настане на њиховој земљи. Тако су, 814. године пре нове ере, ударени темељи КАРТ ХАДАШТА, са феничанског преведено НОВОГ ГРАДА, који ће касније носити латинизовано име – КАРТАГИНА.

Бранко Велединовић

JAT АВИОНОМ У СВЕТ

- Велика наградна игра „Политикиног Забавника“ и JAT AIR-LIFT-a
- У сваком броју наградно путовање за две особе у Египат или Тунис и седмодневни боравак (такође за две особе) на Копаонику или мору.
- Супернаграда – путовање за две особе по избору у аранжману JAT AIR-LIFT-a.
- Извлачење награда сваке суботе у ТВ-емисији „Да питамо заједно“!

air lift

ДНАС

За Air-lift су заинтересоване и многе велике светске туристичке агенције које својим туристима нуде да у организацији JAT-овог тур оператора посете не само Југославију, већ и друге земље. У преко 60 иностраних представништва JAT-a на свим континентима и двадесетак пословница у Југославији могу да се проуче и сви аранжмани Air-lift-a. Захваљујући сарадњи са водећим туристичким агенцијама у Југославији, већ је формирана јединствена југословенска понуда која домаћим туристима омогућава повољне аранжмане за путовања у иностранство, а страним туристима пружа могућност да путују у Југославију и друге земље.

првобитно Берберима, север Африке доживео је у току 3000 година своје забележене историје смену народа и цивилизација као мало која друга област.

Покренути потребом за новим изворима производа за исхрану и трговину, из удаљених медитеранских градова Мале Азије, Тира и Сидона, још пред крај другог миленијума пре нове ере, до обала данашњег Туниса стизали су Феничани (поуздано се зна да су 1102. године имали важну луку Утику, тридесетак километара северно од града Туниса). Феничани су на занимљив начин колони-

желео да владарски престо дели са сестром. Чак је, у борби за власт, убио Елисиног мужа, једног од најугледнијих и најбогатијих људи Тири.

Ужаснута оваквим поступком свог брата Елиса је одлучила да са својим присталицама оде из Фениције и потражи другу домовину. Крећући се према западу, трагом већ установљених феничанских трговачких путева, Елиса се са својом флотом зауставила у једном скровитом заливу и на копну, на невеликом брежуљку, подигла логор. Била је то, међутим, берберска земља, па су Фе-

Велика наградна игра „АВИОНОМ У СВЕТ“, коју заједнички организују „Политикин Забавник“ и JAT AIR LIFT, почела је у прошлом броју. Ако сте случајно пропустили прво коло, нека вас то не брине. У следећим бројевима имаћете прилику да освојите једну од вредних награда: путовање за две особе

у Египат или Тунис, или – седмодневни боравак на Копаонику или мору.

Ако будете имали срећу да у организацији „Политикиног Забавника“ и JAT AIR-LIFT-a видите Каиро или Тунис, а можда и једно и друго, очекује вас још једно изненађење, на крају целокупне наградне игре: извлачење СУПЕРНАГ-

50 иностраних аранжмана

НАГРАДНА
ИГРА

РАДЕ у коме учествују купони свих кола – наградно путовање по сопственом избору у постојећим аранжманима JAT AIR-LIFT-a, такође за две особе.

Награде сваке суботе

Наградна игра „АВИОНОМ У СВЕТ“ трајаће 25 бројева (кола). У сваком броју ваш задатак је да одговорите на наградно питање из области историје ваздухопловства и одговор пошаљете на купону који објављујемо на адресу „Политикиног Забавника“.

Сваке суботе у ТВ-емисији „Да питамо заједно“ извлачи се добитник главне и утешне награде.

Главна награда из броја у број је путовање за две особе у Египат (петодневни аранжман JAT AIR-LIFT-a), закључно са добитником награде.

особе), а у овом очекујемо добитника награде седмодневног боравака у Купарима. У следећем броју на реду је добитник награде – боравак за две особе у Трогиру, па у Дубровнику. Затим се поново извлачи Копаоник. И тако, 25 субота...

Супернаграда – путовање по избору

Као што смо рекли, закључно са 13. јануаром 1989. године биће познати добитници наградног путовања за две особе за Египат који на пут крећу у фебруару, наравно у аранжману JAT AIR-LIFT-a, укупно 26 путника.

У међувремену, из броја у број, наставља се наградна игра „АВИОНОМ У СВЕТ“, али је сада главна награда путовање за две особе у Тунис. Овога пута аранжман траје седам дана. Добитници ове награде, укупно 24 путника, кренуће на пут у јуну.

Ако не будете имали среће да се нађете на списку путника, „Политикин Забавник“ и JAT AIR-LIFT пружају вам још једну прилику, чини нам се изузетну, да освојите СУПЕР-НАГРАДУ!

Супернаграда, путовање за две особе по сопственом избору у постојећим аранжманима JAT AIR-LIFT-a, извлачи се на крају целокупне наградне игре. У извлачењу учествују учесници свих 25 кола наградне игре „АВИОНОМ У СВЕТ“ (и читаоци који су у међувремену већ освојили неку награду). Све ваше купоне, дакле, чуваћемо до извлачења СУПЕРНАГРАДЕ, без обзира да ли сте учествовали у свим колима наградне игре или само у појединим бројевима.

Наградна игра:
АВИОНОМ У СВЕТ
„Политикин Забавник“
Македонска 29,
п.ф. 124
11001 БЕОГРАД

Како добити награду?

Једини услов за освајање награде је да тачно одговорите на наградно питање из области историје ваздухопловства и – да имате мало среће.

У сваком броју пажљиво прочитајте текст који објављујемо испред наградног питања, јер у њему се, делимично, крије одговор који тражимо.

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка у дванаест часова на купону који у овом броју носи ознаку број 2. Молимо вас да читко напишете своје личне податке.

Сви купони који стигну са закашњењем учествоваће заједно са осталим на крају наградне игре у извлачењу СУПЕРНАГРАДЕ.

А ако којим случајем пропустите ТВ емисију „Да питамо заједно“ (5. новембар 88), имена добитника награда из

Само за млађе читаоце

Још једно обавештење: уколико је добитник главне награде која се додељује из броја у број (путовање за две особе у ЕГИПАТ или ТУНИС) лице млађе од 18 година, може да путује само у пратњи родитеља или старатеља.

овог броја објавићемо у „Забавнику“ бр. 1924; на претпоследњој страни. Награде у овом броју су, као што знате:

– Главна награда: путовање за две особе у ЕГИПАТ

– Утешна награда: седмодневни боравак за две особе у Купарима (хотел „Купари“)

РЕНЕСАНСНИ ГЕНИЈЕ

Историја ваздухопловства почиње тек са појавом једног славног италијанског уметника и научника! Својим главним позивом сматрао је сликарство, а већина његових слика данас се налази у париском Лувру. У историји уметности главно дело му је „Трактат о сликарству“ које садржи његова запажања, закључке и поуке о сликању, перспективи, светлости и боји.

Овај свестрани геније ренесансе први је научно приступио истраживању проблема летења. Посматрајући лет птица успео је да наслути извесне законитости и изради више пројеката справа које би летеле помоћу крила. Осим тога, овај уметник и научник скицирао је први падобран и хеликоптер (елису за вертикално полетање).

Наградно питање бр. 2:

КАКО СЕ ЗВАО ПОЗНАТИ РЕНЕСАНСНИ УМЕТНИК И НАУЧНИК?

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка (4. 11. 1988) у дванаест часова, искључиво на купону који објављујемо.

Купон број 2 **50 ГОДИНА**

Одговор:

Име и презиме:

Датум рођења:

Улица и број:

Место и пошт. број:

**50 ИНОСТРАНИХ
АРАНЖМАНА**

де из „Забавника“ од 13. 1. 1989.

Утешна награда из броја у број је седмодневни боравак за две особе на Копаонику (апартмани – најам), у Купарима, Трогиру и Дубровнику и то наизменично. Дакле, у прошлом броју добили смо добитника седмодневног боравака на Копаонику (за две

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукдиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 1.500 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 16.560 динара, полугодишња 33.120 динара, годишња 66.240 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 33.120 динара, полугодишња 66.240 динара, годишња 132.480 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну наизнак НО „Политика“ – ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:
САД USD 43.–
СР НЕМАЧКА DEM 79.–
ФРАНЦУСКА FRF 268.–
ШВАЈЦАРСКА CHF 67.–
ШВЕДСКА SEK 273.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну наизнак ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

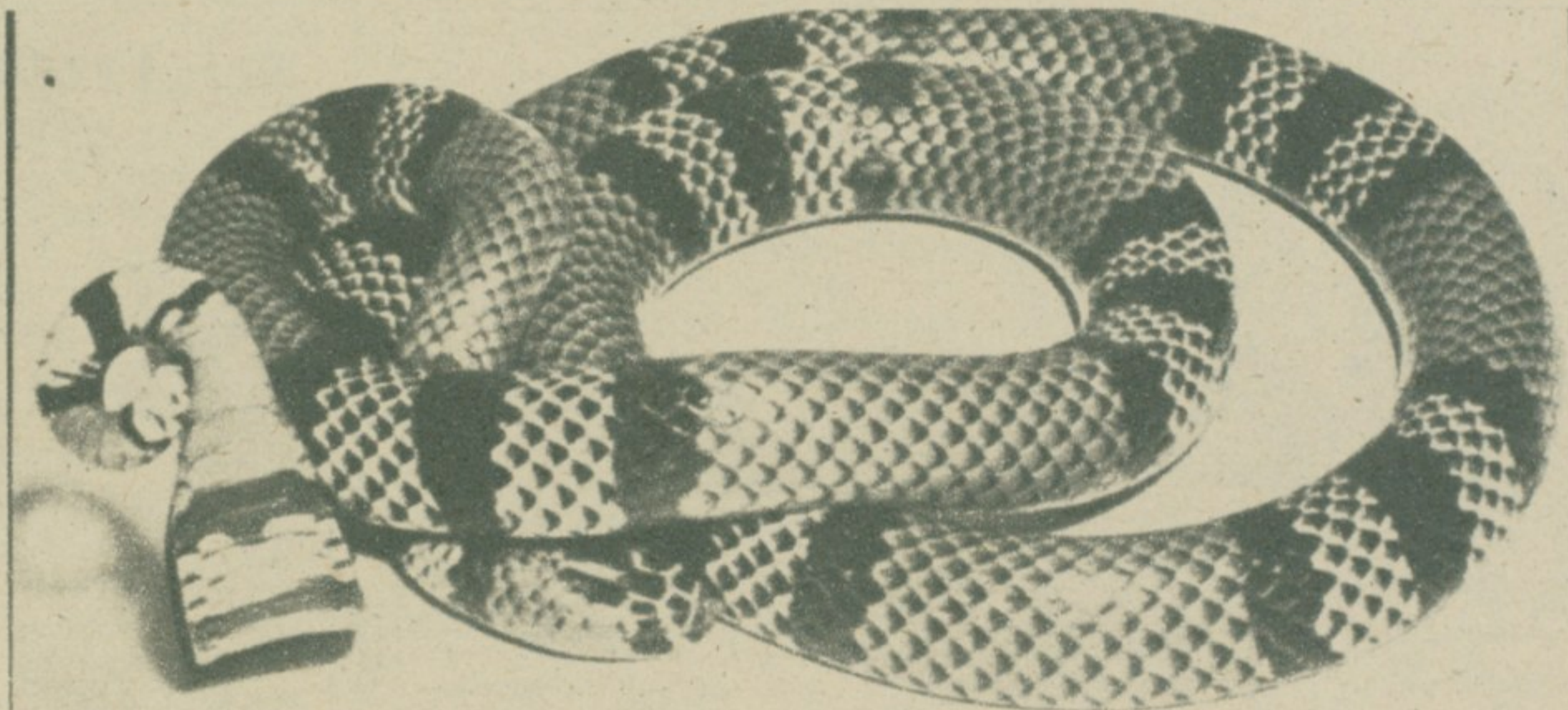
3 + 3 (Питања и одговори)

Пишем ти већ други пут, а у Малој пошти никако да изађе моје писмо. Одговори ми на три питања:

1. Како могу да купим контактну сочиво за промену боје очију?
2. Које су адресе Клуба Југословена у Чикагу и Детроиту?
3. Каква је то корална змија и да ли спада у отровнице?

БОЖИДАР,
Нови Сад

Одговорићемо на ова Божидарова питања, наравно не због тога што нам пише по други пут, него зато што верујемо да његова питања занимају и друге читаоце. То је критеријум по којем бирамо писма на која одговарамо, а не зато

Бразилска корална змија има прстенове јарке црвене, црне и жуте боје.

што нам понеко пише више пута. Зато, нека се не увреде они чија писма никада не „окусе“ штампарску боју. Уз то, немогуће је одговорити чак и на нека занимљива питања јер на овим страницама нема толико места колико писама стигне. Ево сада одговора Божидару.

О контактним сочивима, за промену боје очију, већ смо писали и то пре само неколико месеци. Укратко ћемо поновити да их код нас нема, да су у иностранству веома скупа и да њихова боја „траје“ око шест месеци.

Многи читаоци нам траже адресе југословенских клубова по свету – претпостављамо да желе да се дописују с нашим исељеницима, или да нађу рођаке чије адресе не знају и слично. Одговор који дајемо Божидару уједно нека покаже којим путем треба ићи.

За колекционаре Забавника

Продајем „Политикине Забавнике“ од првог послератног броја до данас. Бројеви су одлично очувани. Продаја – само у комплекту. Цена по договору, јефтино.

ДАМИР ПРВУЛОВИЋ,
9. октобра 78,
11324 Старо Село
(код Велике Планае)

И Чикаго и Детроит велики су градови у којима живи и доста Југословена. Они имају не један, него више клубова, па је најбоље писати нашем Конзулату и обратити се за адресу неког од тих клубова, а адреса Конзулата у Чикагу (он је надлежан и за Детроит) гласи овако:

CONSULATE GENERAL OF
SFR YUGOSLAVIA
307 North Michigan Avenue
Suite 1600
Chicago, Ill
S.A.D.

Најзад и о коралној змији... То јест, змијама, јер их има неколико. То су једине змије са отровним предњим зубима у Америци; обична корална змија

ВИДЕО

БАРОМЕТАР

1. „Frantic” – „Избезумљен” (1988)

После фијаска који је доживео са претходним филмом „Пирати” Роман Полански („Нож у води”, „Розмарина беба”, „Бал вампира”, „Теса”, „Станар”) решио је да иде на сигурно и направио класичан трилер са Харисоном Фордом у главној улози. Он тумачи лекара који са женом долази у Париз на неколико дана, али она ускоро нестаје. Касније се испоставило да све то има везе са кофером који им је на аеродрому случајно замењен...

2. „Biloxi blues” – „Билокси блуз” (1987)

Пре петнаест-двадесет година Мајк Николс, аутор филмова „Дипломац”, „Ко се боји Вирџиније Вулф” и „Квака 22”, био је један од најзанимљивијих америчких редитеља. Касније као да се „испразнио” па су дошла и доста неуверљива дела као „Силквуд” и „Горушица”. Чини се, међутим, да његов најновији филм има нешто од оног шарма који га је и прославио. Радња је смештена у једну касарну за обуку војника непосредно пред крај другог светског рата. У главним улогама појављују се Метју Бродерик и Кристофер Вокен.

3. „D. O. A.” – „Д. О. А.” (1988)

Необичан трилер мало познатог редитељског тандема Роки Мартон и Анабел Џенкел једно је од најпријатнијих изненађења ове године. Професор књижевности отрован је нечим што изазива смрт тек после 36 сати и за то време он покушава да открије ко га је убио. Главне улоге тумаче Денис Квејд и Фиона Луис.

4. „Little Nikita” – „Мали Никита” (1987)

Ричард Бенџамин („Моје омиљене године”) успео је, у поплави филмова са шпијунском садржином, да буде оригиналан. Прича се заснива на постојању такозваних агената „спавача” у САД. Наравно, совјетских. Купко почиње да се одмотава када син једног таквог брачног пара „спавача” одлучи да се упише на академију за пилоте, а помахнитали двоструки агент истовремено убије неколико наизглед недужних људи. У главним улогама: Сидни Поатје и Ривер Феникс.

5. „Amazon woman on the Moon” – „Амазонке на Месецу” (1988)

Овај филм, који су потписали редитељи Џо Данте, Карл Котлије, Питер Хортон, Џон Лендис и Роберт К. Вајс још један је пример „уврнутог” америчког смисла за хумор. Како се састоји од двадесетак прича које се преплићу, радњу филма није баш лако препричати. Све у свему, много већ виђеног. Од мноштва глумаца који се појављују поменимо само неке: Стив Гутенберг, Мишел Пфајфер и Грифин Дан.

В. Радосављевић

СВАКИ ДАН
БИЦИКЛ ВМХ

Велика наградна игра

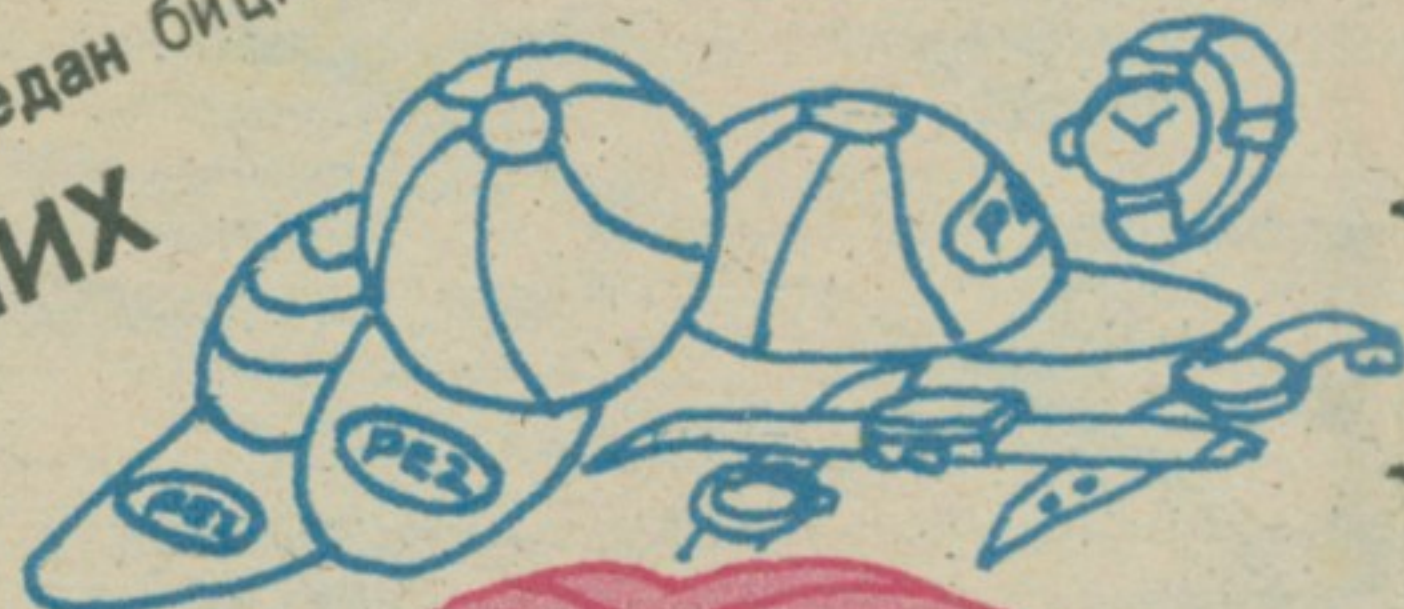
Сваког месеца
на адресе срећних добитника
(извучених жребом) послаћемо:

26 БИЦИКЛА ТУРБО
(сваког дана сем недеље извлачи се по један бицикл)
100 РУЧНИХ КВАРЦНИХ
ЧАСОВНИКА
500 PEZ КАПА
са знаком PEZ

10 омота PEZ БОМБОНА шаљите на адресу:
ПОЛИТИКА ПП 124 – за PEZ
11000 Београд
Македонска 35

Ако пошљете
10 омота PEZ бомбона,
верујте у могућност
да добијете
неку ВРЕДНУ НАГРАДУ
од вашег пријатеља
ПЕТРА PEZ-а!

Имена добитника
награде бицикл и часовник,
за претходни месец,
биће објављивана у ЗАБАВНИКУ
4. XI, 2. XII 1988. и 13. I 1989.
500 награда – КАПЕ,
доставићемо на адресу награђених.

СЛАДИТЕ СЕ PEZ БОМБОНАМА - ИГРАЈТЕ СЕ PEZ ФИГУРИЦАМА!

АШАН
РЕДОВИ

Дружина КЛИКЕР

